

Sammelbd

DISSERTATIO INAUGURALIS

DE

T V T E L A
E X T R A N E O R V M
L E G I T I M A

Q V A M

P R A E S I D E

CHRIST. GOTTLIEB BVDERO

IVRIS PVBLICI AC FEVDALIS ET HISTORIARVM P. P. O. SERENISS.
SAXON. DVCVM A CONSIL. AVLIC. CONCIL. ARCTIOR. ADSESS.
ORDINISQVE IVRISCONSULT. SENIORE
PATRONO AC PRAECEPTORE PIE COLENDO

PRO

IVRIVM DOCTORIS DIGNITATE

D. XXII. AVGVST. AN. MDCCCXLIII.

PVBlicAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT

A V C T O R

CAROLVS FRIDERICVS WALCHIVS

SOCIETATIS LATINAE IENENSIS COLLEGA.

I E N A E L I T T E R I S S C H I L L I A N I S .

DISSERTATIO
D.
T V T E L A
E X T R A N E O R V M
L E G I T I M A

CHRIST. GOTTLIB. BABINO

IN
PRAESENTIA
HONORABILIS AC REVERENDISSIMI PATRIS
MAG. THEODORICI HENRICHII
CANTORIS ET PRAEPOSITI
AC VICE-RECTORIS
UNIVERSITATIS
HALLENSIS

IN
PRAESENTIA
HONORABILIS AC REVERENDISSIMI PATRIS
MAG. THEODORICI HENRICHII
CANTORIS ET PRAEPOSITI
AC VICE-RECTORIS
UNIVERSITATIS
HALLENSIS

IN
PRAESENTIA
HONORABILIS AC REVERENDISSIMI PATRIS
MAG. THEODORICI HENRICHII
CANTORIS ET PRAEPOSITI
AC VICE-RECTORIS
UNIVERSITATIS
HALLENSIS

SOCIETATIS
HALLENSIS

HALLAE
MDCCLXXXIII

SECTIO PRIOR
DE
TUTELA EXTRANEORVM
LEGITIMA IVRIS
ROMANI.

Σ Τ Ν Ο Ψ Ι Σ.

POSTQVAM dicendorum summa indicata est, §. I.

et de nozione tutela legitima varia in iure civili eiusmodi disquisitio praemissa, ut monstratur, proprie quidem illam tutelam solam legitimam vocari, quae ex lege descendat, §. II.

ex quacunque tamen sanctionum specie illa nata sit, eam nomen hoc sortiri, §. III. primum de origine tutela extraneorum legitima disputatur. Derivatur illa ex ratione legis de tutela agnatorum, a decumviris latae, §. IIII.

quam, non communionem sanguinis, sed futuram potius hereditatem esse, cum ex moribus institutisque Graecorum, e quibus duodecim tabulae sunt petita, §. V.

tum ex opinionibus, quas alioquin fovebant Romani, monstratur, §. VI.

ac deinde ipse tutorum extraneorum legitimorum species recensentur. Describitur itaque partim de patronis, in quorum tutela positi erant liberti, §. VII. VIII.

A

par-

partim de pupillariter substitutis, ubi diiudicatur, num illi eo quoque referendi sint: hinc argumenta eorum, qui id adfirmant, enarrantur, §. VIII. illaque simul ponderantur, §. x.

Enarrantis his, ostenduntur, quæ extraneis tutoribus cum aliis legitimis sunt communia, §. XI.

quæque in illis sunt singularia, §. XII.

§. I.

QVANTO magis miseranda est parentibus orborum eorumque calamitas, qui, nondum educati, per iacturam genitorum suorum omnibus destituti sunt præsidii et quanto plus detrimenti ex illorum infortunio caput respublica; tanto maiore cura ac diligentia illorum omni tempore rationem habuerunt legum latore; atque in harum sanctione sæpe ac multum in id cogitationes suas abiecerunt, ut saluti pupillorum consulere ac prouiderent. Qui nihil fere; aut admodum paululum barbariei deleuerant e moribus suis disciplinaque, antiquissimi populi infantibus eiusmodi, non parentibus solum; verum etiam omni spe salutis orbatis, prospexerunt. Etiam si multa leges eorum deficerent: tantum tamen abfuit, ut in illis obliuiscerentur pupillorum; ut plura potius de iis eorumque tutela decreta publicarent atque edicta. Scriptores pariter atque alia vetustatis monumenta loquuntur de iis, quæ ad utilitatem pupillorum sapienter ac considerate præscripsit Lyncurgus: commendant instituta Solonis laudibusque extollunt præcepta Charondæ; Romanos vero cumpri-
mis quilibet merito vocat hæc in re cautos ac prouidos. Non infimum locum tutela parentibus priuatorum inter ea tenebat, de quibus decem illi viri leges suas sciuerunt; quantum vero postea de illa solliciti fuerint Quirites et quanto ardore incommodis, quibus adficiuntur pupilli, mederi studuerint, satis luculenter monstrat ius ciuile, cuius quilibet liber magnam partem ex legibus consistit, de tutoribus curatoribusue latis. Ad quos quum accedunt nostrates, siquidem nec hæc in re de negligentia adcurari possunt; sed illi
potius,

potius, alios moratiores populos imitantes, etiam consilia, quemadmodum iactura, quam patre orbi faciunt, iis restituenda atque illi ab aliis educandi sint, inierunt hancque in rem leges rogarunt: nemini sane mirum esse debet, si tantam librorum, de tutelis conscriptorum a ducentis abhinc annis, videat copiam: si nostra ætate celeberrimos iuris interpretes in illustrandis legibus, quæ de tuendis pupillis loquuntur, occupatos conspiciat; ego vero, tantorum virorum exemplis excitatus, in præsentis disquiram, num iura quoque ἀπεσῶς eos, qui cum pupillo propinquitatis vinculis haud sunt coniuncti, tutores constituent. Quum tanta eorum, quæ scita sunt de pupillis, est copia, nemo de his ita se commentatum esse, gloriari potest, ut omnes res diligentissime persequutus sit; nec in messe hac spicilegium reliquerit; sed ista fontis instar, quem haud exhaustire possumus, quotidie noua et, quæ, nondum satis explicata, maiorem lucem requirunt, dant scribendi argumenta, in quorum censu tutela quoque extraneorum legitima locum vindicat. Ut luculentius, quid quæuis lex de illa iubeat, exponam, iura distinguam: primum, quid in iure Romano memoratu dignum reperiatur, proferram ac tum explorabo, num patria statuta ut propinquos; ita quoque extraneos designent, quibus tutela sit mandanda.

§. II.

Quo tempore de tutela legitima in legibus suis Romani mentionem facere cœperint, non tam luculenter constat; nec, ut id sciamus, nostra magni interest; istud tamen exploratum habemus, iurisconsultos veteres notionem *tutela legitima* non æqualibus; sed mox latioribus; mox angustioribus terminis circumscripsisse. Notum quidem est ac constat inter omnes dupondios ac in iuris scientia tirones, tutelam diuidi in *testamentariam*, *legitimam* ac *datiuam*; sed longe is fallitur, qui inde colligere ac sibi persuadere vellet, in omnibus legibus illam tutelam *legitimam* vocari, quæ diuersa esset a testamentaria ac datiuæ. Quid *legitimum* dixerint iuris periti, verus interpret librorum ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ a) exponit, quum dicit: τὸ λεγίτιμον τὸ

A 2

a) veter. glossis verborum iuris, quas EVERARD. OTTO, tom. III. thesaur. de nouo iuris publici fecit illustris vir, iuris ciuilis, p. 1739.

κεκρυμμένον εἰς τὸν ἐκδότην νόμος ἦγον εἰς τὴν ἐκδότην ἀφελείαν, neque eum errasse, luculenter videmus, ubi ea, quae leges vocant *legitima*, reputamus. Romani quidem iuris interpretes haud parci sunt in adsignando hoc cognomine; neque illud accipiunt ea solum, quae lex constituit; sed fortiuntur idem vel alia quoque negotia, si coniunctae cum iis sunt sollemnes caerimoniae, quas, qui ista perficere vult, debet persequi: tamen nihilominus, omnia, quaecunque adpellantur *legitima*, in eo conveniunt, quod legem requirant, quae iis adpellationem hanc conciliet *b*). Quae si quis considerat, facili negotio per-

b) si ex aliis praevis scriptoribus eius rei exempla adferre liceat, faciunt *legitimarum* mentionem facit LVCANVS, libr. II. *pharsal.* v. 356. pag. 137. edit. FRANC. OVDENDORPII: *coniugis legitima* OVIDIVS libr. X. *metamorphosion*, v. 437. tom. II. *operum*, p. 720. ed. PETR. BYRMANNI: *nuptiarum legitimarum*, CICERO, libr. I. *de inuentione*, cap. I. *part. I. operum* eius p. 225. edit. GRONOVII ET APVLEIVS, libr. VI. *metamorph.* p. 724. *poematis legitimi*, HORATIVS libr. II. *ep.* 2. v. 109. p. 649. ed. BENTLEII. Alios iam omitto et adjungo iis potius leges quasdam, ut, quemadmodum illae hac voce utantur, inde eluceat. VLPIANVS loquitur de *poena legitima*, l. 7. §. I. *D. de condit. furtiva*, cui adde MARCIANVM, l. 1. §. 3. *D. ad SC. Turpillianum et legem* 9. *C. de furtis*. Dicendi formula: *legitimum tempus*, utantur l. 8. 10. et II. *D. de bis, qui norantur infamia*: *legitima aetas* l. ult. §. 9. *D. de publicanis*: *legitime conventiones* l. 5. et 6. *D. de pactis*: *legitima summa* l. 8. *C. ne cert. petatur*: *legitima uxor* l. 4. *D. de ritu nuptiarum*: *legitimi testes*, l. 16. §. I. *D. de vulgar.* et *pupillar. substitutione*: *legiti-*

mus status, l. penult. *C. quando dies leg. ced. legitima personae*, l. ult. *C. de Carboniano edicto*: *legitima actio*, l. 22. §. 2. *D. de aqua et aqu. plu. arcende*, l. 14. §. 3. *D. praescriptis verbis*. Praesertim vero memoratu dignam illam significationem duco, quae vocabulo huic tribuitur, quum crimen, legibus notatum, vocatur *legitimum*, l. 3. §. 2. *D. stellationatus*: *poena autem stellationatus nulla legitima est, quum nec legitimum crimen, cui addas* l. 13. §. ult. *D. de bis qui norantur infamia*, *observatio legis, legitima observatio*, l. 35. *D. de donat. inter virum et uxorem*: *ius*, quod ex legibus scriptis et potissimum duodecim tabularum constat, *ius legitimum*, l. 3. *D. pro socio*: l. 69. *pr. D. de legat.* 2. l. 14. §. ult. *de fideiussor. tutor.* l. ult. *C. de testibus*: *verba legis, verba legitima*, l. 8. *C. de testametar. tutela* et l. 14. *C. de testametar. manumissione*, quamvis THEODOSIVS ET VALENTINIANVS in l. 8. *C. de testametar. tutela* per *legitima* verba latina intelligat: *iuris cognitio, legitima scientia*, §. 4. *proem. instit.* Confer: CASP. BARTHIVM *adversar.* libr. LX. cap. 3. pag. 2851. IACOB. GOTHOFREDVM, glos.

perspiciet, illos iurisperitos haud reprehendendos esse, qui omnibus tutorum generibus *legitimorum* nomen tribuunt. SERVIVS *c*) tutelam generatim definit ideoque de omnibus tribus illius speciebus adfirmat, *eam iure ciuili datam esse ac permissam*, id quod eleganter THEOPHILVS *d*) graece conuertit, *ἐν τῆς πολιτικῆς ἀκρεβείας*. Quum eo accedit, quod testamentaria per legem decemuiralem; datiuā per leges, a L. Attilio Regulo, tribuno plebis atque a consulis, Augusto ac M. Titio, M. F. Rulfo latas, introducta sit: iam, utramque tutelam, et testamentariam; et datiuam, *legitima* nomen meruisse, intelligere possumus. Ideo eo minus mirum nobis esse debet, si reuera utriusque cognomen datum inueniamus. Quemadmodum enim VLPIANVS *e*) utramque hereditatem, alteram, quae ex testamento alicui obuenit: alteram, quae iure hereditario, *legitimam* vocandam esse censer hincque dicit: *lege obuenire hereditatem, non improprie quis dixerit et eam, quae ex testamento defertur; quia lege XII. tabularum testamentariae hereditates confirmantur*; ita similis quoque ratio est tutelarum. In CONSTANTII *f*) constitutione, quae in Iustinianeam codicem haud translata ideoque solum in Theodosiano, conferuata est, per legitimam tutelam, ut recte monet IAC. GOTHOFREDVS *g*), illae, quae testamento pariter ac ipso iure in aliquem transferuntur, sunt intelligendae, quum haec legitimus: *ab administratione enim tutela, suae legitime; suae eius, quam magistratus; aut provinciae rectores iniungunt, habeantur immunes*. Cum illa facere legem THEODOSII, VALENTINIANI atque ARCADII *h*), in qua cauent ac sanciant imperatores, ut mulier tum demum petenda tutela facultatem habeat, *quum tutor legitimus defuerit*, ex TRIBONIANI interpolatione cognoscimus. Quum multa pro more suo in hac

A 3
con-

glossario nomico codicis Theodosiani, tom.

VI. part. I. codicis memorati, pag. 226.

IO. CALVINVM lex. iuris, pag. 1080.

ET BARNAB. BRISSONIVM de verbor.

significatione, tom. I. libr. X. p. 711. ed.

IO. GOTTL. HEINECCI.

c) l. I. pr. D. de tutel. §. I. I. de

tutel.

d) paraphr. instit. hoc tit.

e) l. 130. D. de V. S.

f) l. 7. cod. Theod. de nauiculariis.

g) comment. ad legem cit. tom. V.

cod. Theodof. p. 74. ed. RITTERI.

h) l. 4. cod. Theod. de tutoribus et

curat. creandis.

constitutione mutauit: tum varianda quoque censuit supra memorata verba ac: *quum tutor, vel testamentarius; vel legitimus defuerit, posuit i*). Neque vero solum testamentaria; verum etiam datiuæ tutela *legitima* vocatur. Cuius quidem rei non exstat exemplum in iuris ciuilibus libris; tamen, quum HARMENOPVLVS *k*) amplissimum nobis exhibet testimonium, satis iam inde videmus, omnes tres tutelæ *legitimas* dici, quemadmodum pluribus verbis IAC. GOTHOFREDVS *l*), IOSEPH. NERIVS *m*), IO. SCHILTERVS *n*) et GERH. NOODTIVS *o*) monstrant. Quæ quamuis ita sint comparata et sic quis fallatur longe, si quamlibet tutelam legitimam appellari, neget: eadem tamen ratione minuenda esset opinio illius, qui inde concluderet, diuisionem tutelæ in testamentariam, legitimam ac datiuam falsam atque adulterinam esse; neque fundatam in legibus. Quemadmodum latioribus; ita quoque sæpenumero: immo plerumque angustioribus terminis notio tutelæ legitimæ circumscripta est. Quamuis in eo omnes tutelæ conueniant, quod per legem scriptam sint introductæ hocque nomine eodem iure, quo legitima, reliquæ tutelæ *legitimæ* vocentur; istud tamen inter illas interest, quod leges, e quibus testamentaria et datiuæ nate sunt, minime ipsos tutores designarint; sed aliis, facultatem, eos designandi, tantum concesserint; illæ autem, quæ tertiam constituerunt, leges ipsos tutores nominent et vti tutores in *testamentaria* pater et in *datiuæ* magistratus; sic in *legitima* eos ipsæ dent. Quod quum VLPIANVS *p*) bellè docet, dum dicit: *legitimos tutores nemo dat; sed lex duodecim tabularum fecit tutores*; luculenter adparet, ceteras id nomen neutiquam vindicare posse, si ob eam rem tutelam hæc *legitimam* vocamus. Distinguit igitur tutelam in testamentariam, legitimam ac datiuam idem iurisconsultus *q*): *sive autem legitimi sunt; sive testa-*

i) l. 2. C. quando mulier tutelæ off. fungi potest: adde l. 5. C. de legit. tutel.

k) libr. v. tit. 11. §. 3.

l) loc. indicat.

m) libr. 11. analector. cap. xvii. tom. 11. ebes. iuris ciuilibus Orontiani, pag. 423.

n) præx. iuris Roman. exercit. xxxvii. §. 43. p. 388.

o) commentar. ad digesta, libr. xxvi. tit. 3. tom. 11. operum, p. 545.

p) l. 5. D. de legitim. tutela.

q) l. 14. §. 5. D. de solution. et liberationibus.

testamentarii; *sive ex inquisitione dati, recte vel vni soluitur.* Idem facit PHILIPPVS r) imperator: *militie armatae numeribus occupatus, neque, si legitimus sit; neque si ex testamento datus fuerit, nec alio modo, et IVSTINIANVS s): veterem dubitationem amputantes, inquit, per quam testamentarii quidem vel per inquisitionem dati tutoris et vnius auctoritas sufficiebat, licet plures fuerant; non tamen diuersis regionibus destinati; legitimi autem; vel simpliciter dati omnes consentire compellebantur; alio vero loco quoque de episcopis, presbyteris aliisque, cultui religioso deuotis, dicit, eos immunitatem ipso iure habere tutela, sive testamentaria; sive legitime; sive datiuæ t).* Repugnare quidem definitio his videtur, quam SERVIVS v) ita exhibet: *tutela est vis ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui ob ætatem suam vix se defendere nequit, iure civili data ac permessa*, siquidem in illa de tutela generatim atque vniuersè loquitur; quodsi vero reputamus, omnes illius species, vt supra tradidi, per leges introductas esse, inde adparet, SERVIVM merito per id quamlibet tutelæ speciem, quam genus amplectitur, *potestatem iure civili datam* vocasse: immo eum simul eleganter per voculas *data ac permessa* differentiam inter tutelam legitimam ac duas alias, testamentariam pariter ac datiuam, indicasse, luculenter perspicimus, si paullo intentis oculis rem intueamur. Quum maximam sane quis iniuriam iurisconsultis faceret, qui eos loquaces atque in verbis faciendis nimios fuisse, statueret, SERVIVM non sine ratione duobus verbis vsum fuisse, certum est. Qui paullo potius liberalioris ingenii est, statim videbit, per *vim ac potestatem iure datam* legitimam, in qua tutores lex dat; per *vim vero ac potestatem, iure permissam* testamentariam pariter ac datiuam intelligendam esse, quippe ibi leges permittunt patri pariter ac magistratui, vt tutores designent. THEOPHILVS x) quidem SERVIVM non ita interpretari videtur, quum verba illius græce ita conuertit:

ἐπι-

r) l. 4. C. qui dar. tut. poss.

s) l. 5. C. de auctor. præstanda.

t) l. 52. C. de episcopis et clericis: confer hier. ALEANDRVM ET IAC. OISELIVM not. ad Caium, instit. libr. 1. tit. VII. in iurisprudencia Anteiustinia-

nea ANTON. SCHVLTINGII, p. 61. et EVERARD. OTTONEM, not. crit. et commentar. in institut. p. 104.

v) l. 1. D. de tutelis.

x) paraphr. instit. tit. de tutelis, §. 1.

ἐπιτροπή ἐστὶν δικαίον τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρου κεφαλῆς
 ἰδομένη καὶ πρὸς ἀσφαλείαν αὐτῆς ἐπινοημένη, διὰ τὸ τῆς ἡλι-
 κίας ἀτέλει, ἢ δυνάμενης αὐτῆς εἰσαυτῇ προστάται ἐκ τῆς πολιτικῆς
 ἀκερβείας ἐπιτετραμμένη, tutela est ius quoddam ac potestas in liberum
 caput data et ad tuendum eum inuenta, qui per aetatis imbecillitatem
 se defendere non potest, iure civili permessa; sed ita doctissimi iuris
 interpretes eum exponunt, MATTH. WESENBEICIVS, γ) HVGGO
 DONELLVS z), MARCVS LYCKLAMA A NIEHOLT a), PETRVS
 DE TOVLLIEV b), illustris EVER. OTTO c) atque alii.

§. III.

Ex his quum clare patet, duplici quidem ratione leges vocem
legitimus, quum eam tutoribus adsignent, adhibere; frequentius
 tamen illas presse atque anguste vocabuli illius vim definire eosque
 tantum tutores *legitimos* nominare, quibus lex ipsa tutelam committit:
 facile sane quisquis perspiciet, quam potestatem adpellationi huic
 tribuamus, de legitima extraneorum tutela loquentes. Quum
 VLPIANVS d) ipse ea, quæ supra tradidimus, confirmat et solum
 eam tutelam, quæ differt a testamentaria ac dativa, *legitimam*
 dicit: *tutores legitimi*, inquit, *sunt, qui ex lege aliqua descendunt*:
 neque aliter tutores legitimos intelligimus, ad quos extraneos referimus;
 sed eos propinquitatis vinculis cum pupillo haud coniunctos
legitimos tutores adpellamus, quibus tutelam leges ἀμεσῶς committunt.
 Itaque minime illis extraneis locum hic concedimus, qui per
 testamentum patris; vel iussum magistratus tutela potiuntur: contra,
 quum leges, ut VLPIANI e) verbis utar, vel νόμοι ἔγγραφοι, vel
 ἀγραφοι sunt ideoque vtrumque eorum genus, tamquam species,
 subiectas generi, pro legibus putant iuris consulti: extraneos tutores,
 siue ex his; siue ex illis descendant, *legitimos* vocamus, ut
 recte

γ) *commentar. in instit. libr. 1. tit. xiii. p. 186.*

z) *libr. 111. commentarior. de iure civili, cap. 1. tom. 1. p. 133.*

a) *membranar. rom. 11. libr. vi. eclog. xii. p. 56.*

b) *in collectaneis, dissertat. viii. p. 287.*

c) *not. crit. et commentar. in institutiones, p. 104.*

d) *tit. xi. fragment. §. 3. in iurisprud. Anteiustiniana, p. 594.*

e) *l. 6. §. 1. D. de instit. et iure.*

recte iam IO. PETRVS DE LVDEWIG *f*) monet; neque distingui-
mus, num illis eiusmodi officium impositum sit a lege, a populo
Romano lata; an plebiscito, senatus consulto, prætorum edicto,
principumue sanctionibus; an ex sola interpretatione prudentum illud
descendat. Omnes hæc iuris species ad leges referuntur; nec de ea
re, si interpretationem excipiamus, quis dubitabit; hanc tamen quo-
que eo pertinere, multa effata testimonium præbent. Memoraru
digna sunt, quæ de illa profert atque enuntiat POMPONIVS *g*):
hec disputatio et hoc ius, quod sine scripto venit, compositum a prudenti-
tibus, propria parte aliqua non appellatur, vt ceteræ partes iuris suis
nominibus designantur, datis propriis nominibus ceteris partibus; sed
communi nomine adpellatur ius civile. Vera esse, quæ POMPONIVS,
quasi historici partibus fungens, feribit, exemplis suis monstrant
VLPIANVS *h*), PAVLLVS *i*) et eum primis IVSTINIANVS *k*),
qui eius interpretationis per nomina *iuris civilis, commentitii ac*
iurisprudentiæ mediæ mentionem facit; immo eam ob rem iuris pe-
ritis is honor contigit, vt splendidam *legum auctorum: iuris condi-*
torum adpellationem fortirentur. Accipit illam a VELLEIO PA-
TERCVLO *l*) Scæuola: ab EVTROPIO *m*) Domitius Vlpianus: a
IVSTINIANO *n*) Sextus Aelius; aliæ vero leges iurisconsultis non
nominatim; sed generatim nomen *auctorum iuris o*) eiusus *condi-*
torum

f) in opusculis miscellis, tom. II. dis. 3.
diff. 12. p. 1105.

g) l. 2. §. 5. D. de orig. iuris. confer
HUGON. GROTIUM, *forum sparsion, ad*
ius Iustinian. p. 18.

h) l. 32. D. de obligat. et actionibus.

i) l. 7. D. de bonis damnatorum.

k) pr. I. de usucapionibus: §. 3. I. de
testament. ordinandis: §. 3. I. de exheredat.
liberor. §. 25. I. de legatis: §. 9. I.
de hered. que ab intestat. defer. §. 1. I.
de honor. possession.

l) libr. II. cap. 26. §. 2.

m) libr. VIII. cap. 23. p. 390.

n) l. 1. C. de commun. seru. manu-
mitt.

o) euoluas VLPIANVM, l. 17. D. de
iure patronatus: PAVLLVM l. 3. D. de
pars heredit. petatur: MODESTINVM,
l. 39. D. de act. emti, quibus merito
adiungas inscriptionem tit. D. de orig.
iuris, vbi pro verbis: *et successione eorum*
in Florentinis digestis legi: *et successio-*
ne auctorum, obseruat IAC. CUIACIVS
libr. VII. obseruat. cap. 26. p. 211. edit.
celeb. IO. LVD. VHLII.

eorum p) tribuunt ac simul fati declarant, etiam illam interpretationem inter leges locum obtinere. Quodsi itaque omnes, quas memoravi, iuris species leges sunt et, qui ex legibus descendunt, eos legitimos tutores vocat VLPPIANVS: recte inde colligimus, tutores, ex qualibet lege isti nati sint, legitimorum nomen postulare posse; neque legem duodecim tabularum esse eiusmodi, vt solum ea, quæ per illam scita sunt ac constituta, legitimorum nomine ab aliis se distinguant. Quando quidem leges nostras intuemur, insitari haud possumus, quemadmodum alioquin per legem a priscis eam, quæ ab ipso deo populoque suo data, intellectam esse, obseruet IAC. PERIZONIUS q); ita quoque illas hasce tabulas per eminentiam legem et, quod illæ sanciant, legitimum vocare videri. MODESTINVS r) de usufructu dicit: est adiectio domini, per continuationem possessionis temporis lege definiti: VLPPIANVS s) ait: lege obuenire hereditatem non improprie quis dixerit et eam, quæ testamento defertur; alia vero lege t): nam et de furto pacisci lex permittit. Aliorum scriptorum, CICERONIS v), FESTI x) ceterorumque dicta iam tacitus prætereo, quæ industria collegit THEOD. MARCILIUS y). In omnibus his effatis per legem iurisconsulto decemviralem intelligere, concedo: largior quoque, sæpenumero, quod illa constituit, legi.

p) l. 25. C. de procuratoribus, ubi eos, qui plura hac de re disputant, additio: ALBERIC. GENTILEM, libr. III. lection. cap. 3. p. 162. IAC. RAEBARDUM, de auctoritat. prudentium, tom. I. oper. p. 952. IO. DOMIN. MARTUCIUM, libr. III. variar. explanat. cap. 77. pag. 265. RADVLPH. FORNERIVM, libr. V. rer. quotidianar. cap. 3. tom. II. thesauri iuris ciuiliis EV. OTTONIS, p. 258. IACOB. CUIACIUM, libr. VII. obseruat. cap. 26. p. 2H. IACOB. PERIZONIUM, in dis. de lege Voconia, in opusculis eius minoribus, diss. II. p. 220. IAN. VINC. GRAVINAM, orig. iuris ciuili. p. 86. CORN. VAN BYNCKERS-

HOECK, prætermiff. ad l. 2. D. de orig. iuris, §. 5. in opuscul. eius varii argumenti, tom. II. p. 20. sq.

q) in dis. de constit. diuina super duenda defuncti fratris uxore, in opuscul. eius minoribus, dis. I. p. 11.

r) l. 3. D. de usurpar. et usufructu.

s) l. 130. D. de regul. iuris.

t) l. 7. §. 14. D. de patris.

v) libr. VIII. ad familiar. ep. 8.

x) voce: perunctatum.

y) collect. leg. XII. tabular. tom. III. thesauri iuris ciuiliis EVER. OTTONIS, p. 227.

legitimum vocari 2); ex eo tamen nemo colligere debet, inde solum id, quod ex lege hac decemuirali descendat, hoc nomen accipere; neque istud iis, qua per alias leges scita sunt, tribui posse. Favere iis quidem, si qui sunt, qui istud opinantur, videtur VLPIANVS a), ubi dicit: *legitimi tutores sunt, qui ex lege aliqua descendunt: per eminentiam autem legitimi dicuntur, qui ex lege duodecim tabularum introducuntur*; ex illo tamen effato nondum effectum est, ut nomen *legitimi* haud id adsciscere possit, quod ex legibus decemuiralibus non natum est. Quum iurisconsulti pro legum peritis plerosque suorum librorum componerent hancque ob rem crederent, lectores illorum iam scire, qua leges hoc; vel illud sanxerint, non inusitatum iis fuit, ut scire haberent, si, legem hoc; vel illud dicere, observarent; nec quanam lex id dicat, designarent. Itaque utebantur non solum hoc modo, quum de dicendi argumento sermo esset, in quo ad legem duodecim tabularum provocarent, id quod eo frequentius eveniebat, dum legem decemviralem cum primis puerique ipsam discerent: ideo praeter ceteris illius adpellationem supervacuam arbitrarentur et omni fere tempore illam solum, observante ANT. SCHVLTINGIO b), per *ius antiquum*; seu per *legem antiquam* indicarent; verum etiam idem eis in more positum fuisse, quum de aliis legibus loquerentur, statim patebit, ubi omnia ratione animoque iustitaveris. Nimis longe ab oratione digrederer, si omnia eius rei exempla, quae leges nobis exhibent, memorarem: nonnulla hanc ob rem, ut dictis fidem faciam, tantum adferam. PAVLLVS c), quum monstrat, quemadmodum servitutem, qui illa non utatur, amittat, dicit: *si alternis diebus; aut die toto; aut tantum nocte, statuto legibus*

B 2

tom-

2) conferas: IAC. CUIACIUM, in *Iulio Paulo*, tom. II. operum, p. 53. IAC. GOTHOFREDUM, in *leg. XII. tabular. tom. III. thesauri iuris*, supra citati, p. 103. EDM. MERILLIUM, *libr. V. observuar. cap. 10.* IAN. A COSTA, *notis ad tit. I. de legit. agnatorum tutela: 108.* MERCERIVM *libr. II. opiniorum, cap. 3. tom. II. thes. Orton. iuris civilis*, p. 1611.

THEODOR. MARCILIVM, *loc. indicato* et ATHANAS. AB OTEYZA ET OLANO, *libr. III. paralipom. cap. 9. tom. I. thesaur. iuris civilis* MEERMANNI, p. 507.

a) *fragment. tit. XI. §. 3. in iurisprudentia Aenciusiustianica*, p. 594.

b) *not. ad Vlpianum, loc. cit. p. 597.*

c) *l. 7. D. quemadmod. servitue, amittitur.*

tempore amittitur. MARCELLVS d), qui legis Numæ Pompilii de prægnante muliere, non sepelienda, mentionem facit, ut coniciunt ANTON. AVGVSTINVS e), ZACHAR. HYBERVS f), CHRIST. GOTTF. HOFMANNVS g) et præsertim S. H. VAN IDSINGA h), se satisfecisse lectoribus suis credidit, quum legem illam regiam fuisse, commemoraret; neque adiceret, quænam lex regia fuerit, quamuis plures essent leges regiarum et a pluribus regibus latæ: *negat lex regia*, inquit, *mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari*: PAVLLVS i) dicit: *tutor, lege non refragante, si dederit rem pupilli pignori, tuendum erit*. Alio loco, quum de senatusconsulto Macedoniano loquitur, VLPPIANVS k) solum dicit: *si filiusfamilias contra senatusconsultum mutuatus pecuniam soluerit*, quod etiam facit, dum de transactione de alimentis sermo est l): *item, si ob transactionem alimentorum, testamento relictorum, datum sit, adparet, posse repeti, quod datum est, quia transactio senatusconsulto infirmatur*, quibuscumque verbis aliam quoque legem m) coniungas. Quemadmodum vero per legem alias quoque sanctiones intelligebant; sic similiter id, quod ex legibus aliis descendit, *legitimum* vocabatur eadem ratione, qua alioquin ea, quæ per legem decemviralem constituta erant, id nomen sunt sortita. MARCIANVS n) de *legitima calumniatorum poena* loquitur. Si in eam accuratius paullo inquirimus, pœna ex lege Remmia, eodem iuriconsulto auctore o), descendit, quemadmodum pluribus HENRICVS BRENCMANNVS p) monstrat. VLPPIANVM q) per *legitimum crimen* tale facinus intelligere, quod non lege solum decemvirorum; verum etiam aliis notatum, clare ex eo videmus, quod antea *stellionatum*

d) l. 2. D. de mortuo inferendo.

e) de legibus et senatus consult. p. 130.

f) disserat. philolog. et iuridicis, libr.

III. diff. 7.

g) tom. II. hist. iur. vol. I. p. 39.

h) varior. iuris civilis libro, cap. XIII.

p. 116.

i) l. 16. D. de actione pignoratitia.

k) l. 14. D. de rebus creditis.

l) l. 23. §. 2. D. de conditione indebiti.

m) l. 12. §. 11. sqq. D. mandati.

n) l. 1. §. 3. D. ad SC. Turpilianum.

o) l. 1. §. 2. D. hoc tit.

p) lege Remmia; sive de eius exitu libro singulari, qui crudite conscriptus libellus, tomo III. thesauri iuris civilis, in quem p. 1561. ab EV. OTTONE translatus est, multum adfert splendoris.

q) l. 3. §. 3. D. stellionatus.

r) l. 2. D. hoc tit.

natum *coercitionem extraordinariam* habere dicat atque inde, ut obferuat etiam IACOB. CUIACIVS 5), concludat, *pœnam stellionatus nullam legitimam esse; neque eam crimen legitimum*. Luculentissime vero rem demonstrat adpellatio *legitimarum conventionum*. Nomen hoc accepisse iam a priscis iurisconsultis illa pacta, quibus non solum duodecim illa tabulæ; verum etiam aliæ leges obligandi virtutem conciliant, luculenter docet PAVLLVS 6), dum ita legitimam conventionem definit: *legitima conventio est, quæ lege aliqua confirmatur et ideo interdum ex pacto actio nascitur; vel tollitur, quotiens lege; vel senatusconsulto adiuvatur*, et simul recentiores doctores egregie purgat, quum pacta, quæ de dote: quæ de vfuris ineuntur aliaue, licet ex legibus decemviralibus originem haud trahant, *legitima* vocant. His quum accedit, quod vtraque tutela, et patronorum; et parentum, quamvis in legibus sæpius memoratis duodecim tabularum minime; sed in sola interpretatione prudentum sint fundatæ, *legitimarum* nomen acceperit, qua de re plura elegantioris iurisprudentiæ illustri vindex, GEORG. CHRIST. GEBAVERVS 7) exponit: eo minus dubitamus, quin tutores, ex quacunque lege descendant, *legitimi* vocandi sint; neque his VLPIANVS 8) refragetur; sed ille legitimam agnatorum tutelam intelligat, dum dicit: *legitimos tutores nemo dat; sed lex duodecim tabularum fecit tutores*.

§. III.

HÆC de tutela legitima, generatim spectata. Mihi iam satis superque disputasse videor, quam tutelam per *legitimam* intelligamus, ideoque si quoque sunt, quæ adhuc adferre potuissem, consulto superfedeo hoc labore. Propius potius ad extraneos, quos leges Romanæ ad tutelam ἀμέσως vocarunt, me conuerto et ab origine

B 3

tutelæ

5) libr. x. obferuat. cap. 26. p. 331.

excursf. v. p. 304.

6) l. 6. D. de pactis, ubi vide, quæ ad eam adnotavit IAC. CUIACIVS, in Jul. Paulo, libr. 111. ad edict. rom. 11. operum, p. 52. 19.

7) l. 5. D. de legitima tutela. Eadem ratione interpretandus est THEOPHILVS, qui *paraphras. instit. pr. de legit. patronor. tutela agnatos κατ' ἐξοχὴν* vocat *λεγιμίμους; ἀλλὰ λεγιμίμους; Agnatos igitur?*8) in *excursibus ad librum 1. institut. adiectis ordini institution. Iustinianear.*

tutela illorum legitimæ inuestiganda initium capio. Quum a fera agrestique vita Romani ad humanum cultum ciuilemque nihil fere; aut admodum paullulum essent sub regibus deducti hincque in eorum legibus de tutelis, quantum ex fragmentis illarum, quæ veluti tabula ex naufragio ad nos perueniunt, perspicere licet, nihil sancitum: multo magis operam perderem, si primordia tutela, quam iam explico, ex illis explorare, in mentem mihi veniret. Magis commodis pupillorum consulere studuerunt duodecim tabulæ. Quæ uti patri potestatem, tutores nominandi, tribuerunt; ita quoque, his deficientibus, legitimos tutores constituerunt, his verbis, quemadmodum ea ex VLPIANO y) restituant nobisque exhibent, IAC. GOTHOFREDVS z), IAC. CUIACIUS a), CONRAD. RITTERSHVSIVS b), THEOD. MARCILIUS c), IAC. RAEVARDVS d), IAN. VINC. GRAVINA e), IO. NICOL. FVNCIUS f) et CHRIST. GOTTFR. HOFMANNVS g): SEL. PATERFAMILIAS. INTESTATO. MORITOR. QVOL. ENDOPOVRES. SOVOS. HERES. ESCIT. ADCNATOS PROCSVMOS. TUTELAM. NANCITOR. Præter hæc nihil sancitum inuenimus in legibus illis de tutela legitima quumque ea ad agnatorum tantum tutelam pertinent; nulla sane ratione origo extraneorum tutela quærenda esse videtur in duodecim tabulis. Verum enim vero penitus ut nos operam perdamus, si inde illas deriuare studemus, fore, non speramus, quum sententia hac in re prius haud ferenda sit; quam, si quis non verba solum; verum et rationem legis considerauerit. Duplex illa esse potest. Si agnatis Romani tutelam commiserint ob propinquitatem, cuius vinculo cum pupillo coniuncti sunt, quæ quantam vim quantamque necessitatem habeat, eos haud fugit, certum est, tutelam extraneorum ex illa haud esse deriuandam; quod si vero munus hoc in agnatos detulerunt, propterea

y) l. i. et 3. D. de testamentar. tutel. tit. xi. fragm. §. 3. p. 594.

z) font. quatuor iuris ciuilis, tom. III. thesaur. iuris ciuilis Ottoniani, p. 193.

a) libr. x. obseruar. iuris, cap. 11. pag. 309.

b) dodecatete. clas. II. cap. 11. p. 103.

c) leg. XII. tabular. rom. III. thesaur. iur. ciuilis OTTONIS, p. 262.

d) ad leg. XII. tabul. cap. 22.

e) orig. iuris ciuilis, p. 467.

f) l. XII. tabular. p. 246.

g) histor. iuris, vol. 11. part. 1. p. 200. sq.

rea quod commodum successione habeant, alia res est. Quum merito cum eius bona tueantur, cuius hereditas ad ipsos aliquando peruenit: tum legislator, quod vna in re posuit, ad permultas transferri voluit: solummodo ab agnatis exemplum petiit: tacitus omnes successores intellexit ideoque et extraneos, si qui sunt, qui pupillo succedant, ad tutelam vocauit. Quodsi istud exploratum habemus: cetera sponte atque illico ex eo fluunt. Neque enim istud legislatoribus esse acumen, vt omnia circume circa perspicere ac prouiderent, bene intelligebant iurisperiti. *Neque leges; neque senatusconsulta ita scribi possunt, vt omnes casus, qui quandoque incidant, comprehendantur*, ait IULIANVS *h)*: idemque alia lege dicit, postquam eandem rem aliis tantum verbis repetiit *i)*: *sed quum in aliqua causa sententia eorum manifesta est, is, qui iurisdictioni preest, ad similia procedere atque ita ius dicere debet*. Eandem ob rem CELSVS *k)* scire leges, inquit, non hoc est, verba earum tenere; sed vim ac potestatem; VLPIANVS *l)* vero: *verbum: ex legibus, sic accipiendum est tam ex legum sententia; quam ex verbis, quibuscum facit IUSTINIANVS m)*, rem ita luculenter confirmans: *nos enim non verbis; sed ipsis rebus leges imponimus*. Refragari his quidem IULIANVM *n)*, sibi persuadet PAGANINVS GAUDENTIVS *o)*; eleganter tamen eundem cum ceteris conciliat MARC. ANTON. MARTVCIVS *p)*, præter quem hac de re digni sunt, qui videantur: MARC. ANTON. MYRETVS *q)*, HVG. DONELLVS *r)*, FRANC. DVARENVS *s)*, MARC. LYCKLAMA A NIEHOLT *t)*, HVG. GROTIVS *v)* et beat. CHRIST. HENRIC. ECKHARDVS *x)*.

§. V.

- h)* l. 10. D. de legibus.
i) l. 12. D. de legibus.
k) l. 17. D. hoc cit.
l) l. 6. §. 1. D. de V. S.
m) l. 2. C. commun. de legatis.
n) l. 20. D. de legibus.
o) libr. 1. iurid. exposition. cap. 4.
 rom. iii. thesaur. iuris civilis EVERARD.
 OTTONIS, p. 340.
p) libr. 11. variar. explanaz. cap. 48.
 p. 164.
q) comment. de origine iuris Romani, tom. 111. memorati thesauri, p. 190.
r) libr. 1. commentarior. de iure ciuili, cap. 14 tom. 1. p. 37.
s) comment. ad dig. tit. de legibus, cap. 9.
t) libr. vii. membranar. eclog. 43. tom. 11. p. 400.
v) floramsars. ad ius Iustin. p. 317.
x) hermeneut. iuris, libr. 1. cap. 1. p. 19.

§. V.

QVVM antea, quam ob rationem tutelas agnatis demandaerint decemui, explorare me oportet, si sententiam ferre mihi in animo sit: num origo *tutela* nostrae *extraneorum legitima* in legibus duodecim tabularum sit quaerenda? mentis quidem acie comprehendimus, heredem pupilli optime fortunis illius succurrere ac prouidere, quippe quae ut conferentur, ipsius multum interest; tamen, quum perspicimus quoque, pupillum in periculum maximum vocari ac discrimen, si illius in potestatem subigatur, qui morte huius fortunatum se videt: confugimus ad historiarum monumenta et, ut ex illis eruamus, studemus, quid sit, quod decemui legem hanc sanxerint. Eorum, quae scita sunt in tabulis decemuirorum, maximam partem ex Graecorum populorum, Atticorum, Laconum aliorumque moribus institutisque esse sumtam, nemo; nisi totius iuris historia sit rudis atque expertus, ignorat. Quodsi iam leges illorum atque inprimis Laconum intuemur adcurate, habemus sane, cur concludamus, tutelam ob successorem in lege decemuirali agnatis esse mandatam. Nihil quidem in iis, quae Spartanis praescripsit Lycurgus, de tutoribus sancitum inuenimus, quemadmodum ex legibus eius, quas exhibent XENOPHON *y)*, SVIDAS *z)*, et e recentioribus THOMAS CRAGIUS *a)* et doctissimi illi Angli *b)*, patet; scriptores tamen, memoriae mandantes litterisque, quae de regibus Lacedaemoniae memoratu digna credidere, enarrant quoque, si aliquando imperium ad minores atque impuberes peruenerit, quis curam eiusmodi regionum pupillorum gesserit et loco eorum federit ad gubernacula reipublicae. Perspicimus ex eo, omni tempore agnatis iisque potissimum, qui ut proxime successuri sint pupillo, habent spem, grauissimum

y) *libr. VI. histor. cap. 46. tom. I. operum*, pag. 683. edit. IAC. GRONOVII.

z) in *lexico*, voce *Αυξήτης*, tom. II. p. 470. edit. LVDOLPH. KVSTERI.

a) de *republica Lacedaemoniorum*,

libr. III. cap. I. tom. V. thesaur. antiquitat. Graecarum IAC. GRONOVII, p. 2583. sqq.

b) *histor. vniuersalis mundi*, tom. III. *libr. I. cap. XVIII. §. 642. p. 459. edit. celeberr. SIGISM. IAC. BAYMGARTEN.*

mum illud munus esse commissum. Tutela illis alioquin eo con-
filio credebatur, VLPIANO c) teste, *ut, qui sperarent hanc succes-
sionem, iidem tuerentur bona, ne dilapidarentur*, hincque istud commo-
dum non ex tutela solum regiorum pupillorum; verum etiam priua-
torum, agnatis proximisque heredibus imposta, proueniebat. Quæ
quum ita sunt comparata, summæ sane nobis se offerunt rationes, cre-
dendi atque inde concludendi, istud in moribus non solius domus
regiæ; sed totius Laconici regni fuisse positum. Quum decederet
Polydectes vxorquæ eius, se grauidam esse, adfirmaret, Lycurgus
regnum administrabat et, parto filio, eius tutelam fuscipiebat, ille
Lycurgus, qui legislator erat Laconum celeberrimus et frater Poly-
dectris, vt ex AELIANO d) et PLVTARCHO e) scite comprobat IO.
MEVRSIVS f). Luculenter hanc rem comprobat PLVTARCHVS g);
*ἀποθανόντος δὲ καὶ τῆς, Polydecte videlicet, μετ' ὀλίγον χρόνον,
ἔδει βασιλεύειν, ὡς πάντες ᾔσωντο, τὸν Λυκῆργον καὶ πρὶν γε τὴν
γυναικῆ τῶ ἀδελφεῷ Φανερόν ἔσεσθαι κύβαν, ἐβασιλεύειν ἐπεὶ δὲ
τῆτο τάχιστα ἤσπετο, τὴν μὲν βασιλείαν, ἀπέφηνε τῶ παιδὸς ἔσσαν,
ἀντὶς ἀρχὴν γένεται, τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτὸς ὡς ἐπιτροπος διεῖπε, mortuo
vero etiam illo non multo post. ad Lycurgum, vt existimabant omnes, pertine-
bat regnum ac priusquam uxorem fratris uterum constaret ferre, regnavit.
Simul autem id cognouit, pueri, si masculus is nasceretur, regnum esse,
declarauit idque ceu tutor administrauit, cui accedunt IUSTINVS h),
ARISTOTELES i) ac STRABO k), vt plura hac de re THOM.*

CRA-

c) l. i. D. de legitimis tutoribus.

d) libr. XIII. variar. historiar. cap. 23. p. 888. edit. ABR. GRONOVII.

e) in Lycurgo, tom. i. oper. p. 46.

f) de regno Lacedæmoniorum, cap. 16. tom. v. thes. ant. græcar. p. 2259.

g) loc. memorat.

h) histor. Philipp. libr. III. cap. 2. §. 5. p. 95. ed. GRAEVI.

i) libr. II. politicor. cap. 8.

k) libr. X. rer. geograph. tom. II. pag. 737. ed. THEOD. IANS. AB AMELOO-

VEEN. HERODOTVS quidem, libr. I. histor. cap. 65. p. 25. ed. IAC. GRONOVII, Lycurgum Leoboræ tutorem esse, adfirmat, quum dicit: *Λυκῆργον ἐπιτροπὴν πάντα λεωβότου ἀδελφεῖο, μὲν αὐτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιωτῶν, Lycurgum, quum fuisset tutor filii fratris sui, Leoboræ Spartiarum regis, quod etiam, auctoritate tamen HERODOTI, vt ipse confitetur, ductus, adfirmat PAVSANI-
AS, libr. III. cap. 2. p. 797. HERODOTVM tamen maximo in errore ver-*
sari

C

CRAGIVS l), ANDR. TIRAQUELLVS m), IO. MEVRSVS n), IO. MARSHAMVS o), LVDOV. FRANC. DE LA BARRE p) aliique exponunt. Neque vero solus Lycurgus tutelam eius, cuius proximus heres exstitit, administrauit; sed plura adhuc eius rei suppeditant exempla scriptores. Pausaniam, Pliftarchi consobrinum, huius tutelam gessisse, quum ad imperium, priusquam impubertatis annos compleuisset, eueheretur, testis est THUCYDIDES q), quippe qui de eo dicit: Πλείστραχον γὰρ τὸν Λεωνίδα, ὄντα βασιλεῖα καὶ νέου ἔτι, ἀνεψιὸς ἂν ἐπετροπέευσεν, Pliftarchi enim, Leonida filii, quum rex et puer adhuc esset ipse, qui eius erat consobrinus, tutelam gesserat. Confirmat id quoque PAVSANIAS r): Πανσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου βασιλεὺς μὲν οὐκ ἐγένετο. ἐπιτροπέων γὰρ Πλείστραχον τὸν Λεωνίδου καταλειφθέντα ἔτι παῖδα, Pausanias autem, Cleombroti filius, non quidem rex febat. Tutor enim erat Pliftarchus Leonida filii, adhuc pueri, relicti, quocum DIODORVM SICVLVM s), HERODOTVM t) ; e recentioribus vero præter sapius laudatum MEVRSVM v) et HENRIC. DODWELLVM x) coniungas. Et quum, Acrotato mortuo, filius eius posthumus natus esset, illius tutor, PLVTARCHO y) teste, Leonidas erat, quem patruī eius filium fuisse, non

fari et Lycurgum, quem tutorem fuisse putat, impubere Leobota, nondum fuisse natam, luculenter docent: IO. MEVRSVS de regno Lacedæmon. cap. 9. tom. v. thes. antiquitatum græcarum, p. 2243, IAC. PERIZONIUS, not. ad Aelianum, libr. XIII. var. histor. cap. 23. p. 888. et auctores historiae vniuersæ mundi, loco citato.

l) de republ. Laconum, libr. II. cap. II. tom. v. thesaur. antiquit. græcar. p. 1270.

m) de iure primigenitorum, quæst. XXXX. num. 208. tom. I. operum eius, p. 472.

n) loco citat.

o) in canon. chronico, sect. XVII. p. 450.

p) dans les éclaircissements sur l'histoire de Lycurgue, in memoires de l'acad. des inscriptions, tom. X. p. 414. 199.

q) libr. I. de bello Pelloponnesiac. cap. 132. pag. 85. edit. CAROL. ANDR. DVCKERI.

r) libr. III. cap. 4. p. 214. edit. KÜHNII.

s) libr. XV. bibliotec. cap. XV. tom. 1. operum, p. 488. ed. celeberr. PETRI WESSELINGII.

t) libr. VIII. cap. 10. p. 512.

v) de regno Lacedæmon. cap. 12. tom. V. thes. antiquit. græcarum, p. 2249.

x) in annal. Thucydideis, quas Thucydides operibus adiecit DVCKERVS.

y) in Agide, tom. I. op. p. 79f.

non ex illo solum; verum etiam PAVSANIA 2) planum fit. Hæc quum ita sint, facile inde, quæ fuerit ratio legis Romanæ, augurari possumus, si ex moribus Laconum est petita, siquidem illi nemini, nisi agnato, qui proximus successor erat, mandarunt tutelam ideoque successioneis commodum semper ratio fuit, cur onerarent aliquem isto incommodo. Legem istam decemviralem ex Laconum institutis originem suam trahere, magni viri, GEORG. SCHVARTVS a), IO. GOTTLIEB HEINECCIUS b), CHRIST. GOTTFR. HOFMANNVS c) aliique statuerunt. Neque est, quod hac de re dubitemus. Romanos leges sapientissimi Spartanorum legislatoris, Lycurgi, dignas indicasse, quas imitarentur, ideoque et nonnullas illarum in duodecim tabulas translatas esse, AMMIANVS MARCELLINVS d), PLINIVS e), ATHENAEVS f), SYMMACHVS g) et IVSTINIANVS h) luculentissimi testes sunt; vberius vero rem monstrant: ANT. CONTIVS i), IOS. AVERANIVS k), PAVL. MERVLA l), GEORG. SCHVARTVS m), CHRIST. AD. RVPERTVS n), IO. GOTTL. HEINECCIUS o), IO. NIC. FVNCIIVS p). Ex aliorum populorum quidem Græcorum institutis quædam perierunt Romani; quæ illi tamen de tutela fanciunt, ita sunt comparata, vt quisquis, qui nec vnquam iuris disciplinis operam dedit, statim videat, ex illis legem nostram haud profluxisse. Scriptores ab iniuria temporum vindicarunt, quas Atheniensibus

C 2

2) libr. I. cap. XIII. p. 32.

a) de fatis iurisprud. Rom. §. 24.

b) antiquitat. Rom. iurisprud. illustrant. synagmate, tom. I. libr. I. tit. XIII. p. 190.

c) histor. iuris, volum. I. libr. I. period. III. sect. 1. p. 26.

d) libr. XVI. cap. 5. p. 124. ed. IAC. GRONOVII.

e) libr. VIII. epist. 24. p. 624. edit. DAN. CHRIST. LONGOLII.

f) libr. VI. deipnosoph. cap. 21.

g) libr. III. epist. 2.

h) §. 10. I. de iure natura, gentium et civili.

i) lectio. subsociuarum, cap. 2.

k) libr. I. interpretat. iuris, cap. 25. num. 8.

l) de leg. Romanar. cap. XII. §. 1.

m) de fatis iurisprud. Roman. §. 24.

n) de orig. iuris, cap. 5.

o) loco excitato.

p) memorat. loco. Longe aliter tamen sentit celeberr. EVERARD. OTTO, præfat. tom. III. thesauri iuris civilis præmissa, p. 9. vbi ex Laconum institutis nihil ad Romanorum leges migrasse, monstrare studet et præsertim testimonio AVGVSTINI, libr. II. de ciuit. dei, cap. 16. nititur.

nienfibus suis Solon et Thuriis Charondas de tutela ac cura parentibus orbatorum dederunt, leges q). Athenienses minime cum VLPIANO r) conspirabant; nec prouidum putabant eum, qui proximis heredibus tutelam committeret, vt maiore cura hi bona tuerentur et, ne detrimenti quid illa caperent, viderent; sed, quum crederent, heredibus maiorem solum opportunioremue occasionem per tutelam suppeditari, ei insidias comparandi, cuius mors ipsos dominos omnium bonorum faciebat, accipiebant a Solone illam legem; μηδ' ἐπιτροπέειν, εἰς ὃν ἡ οὐσία ἔρχεται, τῶν ὀρφανῶν τελευτησάντων, ne is fiat tutor, ad quem post pupillorum obitum substantia spectaret. Conseruauit illam nobis, quasi tabulam ex naufragio, DIOGENES LAERTIVS s), ex quo eam PARDVLPH. PRATEIVS t), SAM. PETITVS v), IO. MEYRSIVS x), IO. POTTERVS y) ac CHRIST. GOTTF. HOFMANNVS z) tradunt. Cum lege hac facit auctor etymologici magni a), dum eos tantum agnatos propinquosue pupilli tutores fieri potuisse, obseruat, ad quos hereditas pupillorum non peruenit; de his vero, quæ scita sunt de tutoribus in legibus institutisque Thuriorum a Charonda, loquitur DIODORVS SICVLVS b) ac refert, agnatos curam ibi bonorum ac fortunarum pupilli fuscii

q) conferendi sunt: FRANCISC. BALDVINVS, in *legibus duodecim tabularum*, in *iurisprudencia Romana et Attica*, tom. I. p. 146. et *commentar. ad institution.* p. 98. IACOB. OISELIVS, *not. ad Caium*, libr. I. *institur.* tit. VII. in *iurisprudencia Anteuustiniana*, p. 62. IO. SCHILTERVS, *prax. iuris Romani et Germanici*, exercitat. XXXIII. §. 46. p. 389. PAVLL. MONTANVS, *tractat. de tutelis*, p. 27. AEGID. MENAGIVS *obstruat. in Diogenem Laertium*, p. 33. ed. MEIBOMII; IANVS VINCENT. GRAVINA, *originibus iuris ciuilibus*, tom. II. p. 287. IO. PETRVS DE LVDEWIG, in *opusculis miscellis*, tom. II. *opusc.* III. §. 12. p. 1106.

r) l. i. D. *de legitima tutela*.
 s) libr. I. *segm.* LVI. tom. I. *operum*, p. 35. edition. HENRIC. MEIBOMII.
 t) *iurisprudencia media, legibus Solonis*, leg. XVIII. tom. IIII. *thesauri iuris ciuilibus OTTONIS*, p. 407.
 v) *legibus Atticis*, libr. VI. tit. 7. pag. 490.
 x) in *Solone*, cap. XX. tom. V. *theat. antiqu. Græcar.* p. 2036.
 y) *archæolog. græca*, tom. I. libr. III. cap. 26. p. 187.
 z) *hystor. iuris*, vol. II. part. I. p. 112.
 a) voce: *Χηρα*.
 b) libr. XII. *bibliothec.* cap. XV. tom. I. *oper.* p. 488.

fuscipere debuisse; cognatos vero rationem educationis oportuisse habere. Cuius legis quum rationem hanc reddit: *οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ μητρὸς, συγγενεῖς, οὐ προσήκοντες τῇ κληρονομίᾳ τῶν ἀεφάνων ἐκ ἐπιβλεύσειν. οἱ δ' ἀπὸ τῆ πατρὸς οἰκείοι ἐπιβλεύσειν μὲν εἰ δύνανται, διὰ τὸ μὴ πισύεσθαι τῷ σώματι, consanguinei enim materni, ad quorum successionem hereditas pupillorum non pertinet, nullas eis insidias molientur; paternis vero propinquis insidiarum facultas praecepta est, quod corpus illis non creditum: non Atheniensis solum; sed etiam hæc maxime refragaretur ei, qui, successionem rationem tutelæ decemuiralis legitimæ esse, adfirmat, si ex illis Romana lex petita esset. Sed neutiquam. Illam ex Attica sanctione haud esse deriuandam, luculenter ex eo pater, quod vtraque aperte inter se pugnet. Quom arcentur in hac agnati et admittuntur tantum a propinquitate remoti, destituti omni spe, vt successuri sint pupillo suo: illa contra dicit c):*

ADCNATVS. PROCSVMOS. TVTELAM. NANCITOR. Quamuis multa: immo pleraque in duodecim tabulis ex Solonis legibus promanauerint; plura tamen eiusdem legislatoris instituta haud adoptasse Romanos, ritus vincendorum et in seruitutem adducendorum debitorum morosorum aliaque luculenter comprobant, in quibus rebus diffidebant multum ab Atticis legibus Romanorum tabulæ d). Similis vero ratio est institutorum Thuriorum. Eandem illorum ac decemuiralis legis repugnantiam reperimus et, si cum cel. EVER. OTTONE e) statuamus, Romanos nihil ex Thuriorum legibus repetiisse, multo minus ex Thuriorum illa sanctione de tutela legem nostram natam esse, adfirmare possumus.

§. VI.

QVEMADMODVM, quæ sit ratio legis decemuiralis, iam conii cere possumus, quum Lacones proximo heredi tutelam commiserint et ex illorum moribus atque institutis sine dubio sumta sit illa; sic conuenit eadem ratio quoque cum opinionibus, quas alioquin Ro-

C 3

mani

c) leg. duodecim tabular. tabul. v. leg. i.
d) confer: SAM. PETITVM, ad leges
Atticas, p. 412. CLAVD. SALMASIVM
de modo usurarum, cap. xvii. ZACH.

HVBERVVM, libr. iii. dis. i. EVERARD.
OTTONEM, rom. iii. thesaur. iuris ciui.
lis praefazione p. 17.

e) loco memorato.

mani iurisperiti fouebant. Quod quidem rem eo certiore reddit. Si enim quoque cum celeberr. EVERARD. OTTONE f) iam negamus, legem hanc fuisse Laconicam; per id efficitur, ut non peregrinam; sed patriam illam atque in moribus Romanorum fundatam esse, cum eodem summo viro concedere queamus, quippe qui, quum ex Anci Martii exemplo apud LIVIUM g) constat, tutelam testamentariam sub regibus usitatam fuisse, etiam iam tunc legitimam receptam esse, opinatur h). Quamuis alioquin discrepant inter se iurisperiti; ea tamen semper inter eos existit animorum conspiratio ac consensus, ut omnes uno ore non eum solum, qui commodis fruatur, incommoda quoque perferre debere, censerent; sed etiam ad eum tutelam, ad quem hereditas, peruenire starent. Prius dogma nobis exhibet in primis PAVLLVS i), ubi dicit: *secundum naturam est, commoda cuiusque rei eum sequi, quem sequentur incommoda*. Teste inscriptione, verba hæc fragmenta sunt tertii librorum eius ad Sabinum, in quo quum de usufructu disseruit, ut ex ceteris legibus, ex eo descriptis atque a IAC. LABITTO k) enarratis, videre licet: colligere quidem quis potest, PAVLLVM etiam hac in lege solum de usufructu loqui; minime tamen illam huius argumenti terminis circumseripsit iurisperitus. Non testatur istud modo structura verborum, quum generatim loqui-

f) *prefat. tom. III. thesauri iuris civilis*, p. 9.

g) *libr. I. cap. 34.*

h) duodecim tabulas non continere solum peregrinas leges; verum etiam eas, quibus antea vti sunt Romani, luculenter docent: DIONYSIVS *Halicarnassensis, libr. X. antiquit. Roman.* p. 676, et 686. LIVIVS, *libr. VI. cap. I. VLFIANVS fragment. tit. X. §. I.* Confer IAC. CUIACIVM, *libr. III. obseruat. cap. 40.* p. 99. GVIL. MARANVM *ad l. 2. D. de orig. iuris*, p. 107. GEORG. EBERLINVM, *de orig. iuris*, cap. 4. EVERARD. OTTONEM, *prefatione, tom. III. thesauri iuris civilis, præmissa*, p. 9. 10.

GOTTL. HEINECCIUM, *disf. de marito, tutore et curatore vxor. legitimo, cap. I. §. 7. tom. II. operum eius, syllog. I. exercit. 25*, p. 326. et S. H. VAN IDSINGA, *varior. iuris civilis libro, cap. XIII.* p. 116.

i) *L. 10. D. de R. I.*

k) in *indice legum*, p. 207. cui addit: PETR. FABRVM, *commentar. ad tit. de diuers. regalis iuris*, p. 35. IACOB. CUIACIVM, in *Iulio Paulo, tom. III. operum, part. II. p. 715.* et IAC. GOTTHOFREDVM, *de diuersis regalis iuris antiqui*, in eius *opusculis iuridicis minoribus*, p. 764. edit. CHRISTIAN. HENRIC. TROTZIL.

loquitur; verum etiam idem docent aliae leges, quæ quum regula hac etiam alia metiuntur, satis declarant, illam minime in vsu fructu tantum habere æquitatem; sed normam eam potius esse, ad quam sæpius: immo omni tempore iura sese dirigunt. Testis eius rei est VLP IANVS l), qui æquum prætori visum fuisse, adfirmat, sicut commoda sentimus ex actu institorum; ita etiam obligari nos ex contractibus ipsorum et conueniri; alio vero loco de sociis m) æquum censet esse, ut cuius participarunt lucrum, participent et damnum, quocum facit IVSTINIANVS n), dum legatum cum suis oneribus ad eum, qui lucratur, peruenire statuit. Tam alia multa exempla, quorum potissimum copiam facit PETR. FABER o), adferre possem; sed hæc satis demonstrant, quanta cura legem hanc, summa in æquitate fundatam, obseruauerint. Maxime hinc probabile est, Iustinianum haud primum fuisse, qui ibi tutelæ opus esse debere, ubi successionis emolumentum, statueret. Certo colligimus, quum semper iurisconsulti, eum incommoda cuiusque rei sequi; quem sequantur commoda, iudicarent, eos quoque semper agnatos eam ob rem tutela onerandos censuisse, quod succederent pupillo: cognatos tutela liberasse, quum emolumento hoc carerent, VI PETR. FABER p) et IAC. OISELIUS q) docent. Quemadmodum vero in eo consenserunt iurisconsulti; ita quoque omnes vna mente, ad quem hereditas, ad eum quoque peruenire tutelam, existimarunt. Antiquiori tempore regulam hanc legum peritos sequutos fuisse, extra omnem dubitationem positum est. CICERO r) non sine ratione hereditatem ac tutelam coniungit; præsertim vero rem planam facit Q. MUCIUS SCAEVO LA. Ita enim ille s): quo tutela redit: eo hereditas peruenit, nisi quum femina heredes intercedunt. Quodsi quidem, verba hæc quemadmodum in Florentino codice legantur et iam a me exhibeantur, reputamus, probandi virtus illius effecti ex iis haud adparet, quippe non in tutela deferenda successionem,

l) l. i. D. de institoria actione.

m) l. 10. §. ult. D. pro socio.

n) l. vii. §. 9. C. de caducis tollendis.

o) loco indicato.

p) comment. ad tit. de diuers. regulis

iuris, p. 35.

q) not. ad Caium, libr. i. tit. 7. in

iurisprudencia antecristianea, p. 62.

r) orat. pro domo, cap. 12.

s) l. 73. pr. D. de R. I.

nem; sed in successione tutelam respiciendam esse, adfirmat MUCIVS. Verumenimvero eam mentem SCAEVOLAE haud fuisse; sed eum potius memoratis verbis voluisse dicere, tutelam peruenire ad heredem, luculenter IAC. CULIACIVS *t*), PETR. FABER *v*), FRANC. HOTTMANNVS *x*) et inprimis FRANC. BALDVINVS *y*) monstrant. Refragatur iis quidem IAC. GOTHOFREDVS *z*) et, qui huius verba exscripsisse mihi quidem videtur, IAC. OISELIUS *a*). Quo modo regula hęc concipiatur, nihil illi interesse putant; attamen saepe numero is tutoris munus nanciscitur, qui hereditatem haud accipit; neque is hereditate priuatur, qui tutelam legitimo modo a se remouet. Hęc omnia, quum GOTHOFREDI sententiam examinamus, complecti animo et cogitatione debemus; quodsi vero, quę adiecit SCAEVOLA, pręterea mente lusframus, luculenter perspicimus, in sententiam illam nos non discedere posse. Quemadmodum VLPIANVS *b*), postquam dixit: *legitime tutela delata sunt his, qui ad legitimam hereditatem admitti possunt*: dogma illud terminis circumferibit, quum ait: *interdum alibi est hereditas, alibi tutela, utputa si sit consanguinea pupillo*; ita MUCIVS, dum memorato effato eandem rem aliis tantum verbis refert, eadem addit: *nisi quum femine heredes intercedunt*. Conuenientibus duobus his iureconsultis in exceptione: certe inde sequitur, ut vnam quoque tradere voluerint legem: immo, ut exceptionem haud adiecere MUCIVS potuisset, nisi regula, vti illam verba demonstrant, in mente eius fuisset. Ad quam quidem rem quum accedit, quod alioquin in more fuit positum apud iurisconsultos, ut committerent ὕστερον πρῶτον et secundo loco collocarent, quod primum vindicabat, quod GVIL. FORNERIVS *c*), PETRVS FABER *d*) ac beatus CHRIST. HEN-

t) in Papiniano, tom. i. oper. p. 584.
et in commentar. in digest. tom. v. oper. p. 584.

v) commentar. ad tit. de diuersis regulis iuris, p. 188.

x) libr. vi. obseruation. cap. 5. p. 124.

y) in iurisprudencia Muciana, in tom. i. iur. sprud. Romanae et Atticae translata, p. 506.

z) commentar. in tit. de diuers. regulis iuris, collect. vi. regularum, in operibus eius minoribus, p. 922.

a) not. ad Caium, libr. i. tit. 7. p. 62. edit. SCHVLTINGII.

b) l. i. §. i. D. de legit. tutela.

c) comment. ad tit. de V. S. leg. viii.

d) libr. i. semestr. cap. 23.

HENRIC. ECKHARDVS e) docent: neminem paullo liberatioris ingenii fore arbitror; quin, SCAEVOLAM voluisse dicere, intelligat, ad quem peruenit hereditas, ad eum redit quoque tutela, ideoque, me merito ad eum prouocasse, confiteatur. Et eadem ratione CAIUS f) intelligendus est, ubi dicit: *quia is, qui proximus fuerit ad tutelam, ipse proximus est ad hereditatem.* Neque vero solum antiquioribus temporibus eum, quem ad hereditatem, ad tutelam vocabant leges; verum etiam factum id est posteriore aetate, quamuis id haud sibi persuadere possit IO. PETR. DE LVDEWIG g) atque, regulam hanc Alexandri Seueri tempore haud valuisse, existimet. Aperte ei refragatur VLP IANVS h), quem, illo imperatore ad rei publicae gubernacula sedente, vixisse, ex LAMPRIDIO i) discimus, quum eum inter discipulos Papiniani refert, ut pluribus verbis GVIL. BVDAEVS k), PETR. FABER l), EVER. OTTO m) aliique docent. Ita enim dicit: *legitimae tutelae delatae sunt his, qui ad legitimam hereditatem admitti possunt;* PAVLLVS vero n) confirmat haec, quum ait: *licet legitimae tutelae ex duodecim tabulis interuertantur eadem ratione, qua et hereditates exinde legitimae et quibusdam interiectis: ex nouis autem legibus et hereditates et tutelae plerumque sic deferuntur, ut personae naturaliter designentur.* Quum, si tutela et hereditas coniunguntur, nullam aliam ob rationem fieri id possit; nisi ob similitudinem, quae inter vnam et alteram reperitur; tutela vero hereditati in eo solum similis existat, quod lex eodem modo atque ordine tutores, quo heredes, designet, amplissimum quoque testimonium, semper iurisconsultos ad hanc regulam se direxisse, praebet MODESTINVS o): *mater, inquit, enim expellitur a legitima filii hereditate, quasi existens indigna accipere hereditatem legitimam, negligens ei constitui tutorem.* ANASTASIUS p) imperator quum fratrem

e) hermeneut. iur. libr. I. cap. 3. §. 69. pag. 68. adde: FR. HOTTOMANNVM, libr. VI. obseruat. iuris, cap. 5. p. 124.
f) libr. I. institut. tit. VII. §. I. p. 62.
g) in opusculis miscellis, tom. II. opusc. II. §. 12. p. 1106.
h) l. I. pr. D. de legit. tutela.

i) vit. Alexandri Seueri, cap. XXVIII.
k) nor. ad pandectas, p. 65.
l) libr. II. semestrium, cap. 15.
m) in Papiniano, cap. XI. p. 337.
n) l. 7. D. de capite minutis.
o) l. 2. §. 1. D. qui petant tutores,
p) l. 4. C. de legitima tutela.

trem tutelam suscipere iussit, sanxisse eum istud ob successione[m], verba legis clare docent: *frater emancipatus, qui in germani sui; vel sororis successione omnes inferiores; seu prolixiores gradus, non tantum cognatorum; sed etiam agnatorum antecedere a nobis pro nostra dispositione iussus est, etiam ad legitimam fratrum et sororum; nec non liberorum fratrum tutelam vocari sancimus*; IUSTINIANVS vero multis locis declarat, in tutela legitima deferenda normam esse successione[m]. Plerumque, ait q), ubi successione[m] est emolumentum, ibi et tutela onus esse debet; alio loco r): quas autem personas ex iure cognationis in legitimas successiones transueximus, eas etiam tutela grauamini vicissim supponimus, scilicet, si masculi sint et perfecta etatis secundum nostrae constitutionis tenorem, et non solum lucrum sentiant; sed etiam grauamini subiiciantur, et tum s): sancimus enim, unumquemque secundum gradum et ordinem, quo ad hereditatem vocatur aut solum; aut cum aliis, etiam functionem tutela suscipere, nulla neque in hac parte differentia introducenda de agnatorum; seu cognatorum iure; sed omnibus similiter ad tutelam vocandis, quique ex masculorum quique ex feminarum prole descendunt, minori coniuncti, quod compendiarie via IRNERIUS; siue, qui composuit authenticas, ita tradidit t): sicut hereditas agnatione non inspecta, proximis deseritur; sic et tutela onus comitatur emolumentum, si masculi et perfecta sint etatis; et nulla lege prohibeantur suscipere. Quum in iure ciuili tot vestigia successione[m] tamquam normae, qua tutelam legitimam leges committunt, impressa videremus: nemo sane mirabitur, quando idem in graecis quoque iuris auctoribus reperiamus et CONSTANTINVS HARMENOPVLVS v) dicat: *ὅπῃ καὶ Ἀλγοπολία, ἐκεῖ καὶ ἐπιτεγοπή*, ubi hereditas: ibi et tutela. Consentire cum eo THEODORVM HERMOPOLITEN, obseruat IACOB. OISELIUS x); eandem vero rationem tutelae memorare in Gothicis iuris libros irrepsisse, ex PAPIANO y) videmus. Cuius quum

q) pr. I. de legitima patronorum tutela.

r) l. 15. §. 4. C. de legitim. hereditibus.

s) nouella cxviii. cap. 4.

t) authentic. Sicut hereditas, C. de legitima tutela,

v) lib. v. tit. 8.

x) iurisprudencia Anteu Justiniana, p. 62.

y) libro responsoꝝ, tit. xxxv. in iurisprudencia Anteu Justiniana SCHULTINGII, p. 847.

quum ætate hereditas ad cognatos nondum perueniret, dicit: *sciendum tamen est, cognatos sicut ad successionem; sic ad tutelam non vocari.* Addendus ei est MARCVLFVS z), quippe eiusdem regulæ legis, vti illam vocat, *Romane* mentionem facit. Plura hac de re tradunt: IAC. CVIACIUS a), IOS. NERIVS, b), IAC. OISELIUS c), FRANC. BALDVINVS, d) IAC. GOTHOFREDVS e), HVGO GROTIVS f), IO. BRVNNEMANNVS g), GERH. NOODTIUS h), IO. PETRVS DE LVDEWIG i), IO. BERNHARD. FRIESE k) et illustris GEORG. CHRIST. GEEAVERVS l).

§. VII.

HAEC quum luculenter declarant, successionem agnatorum decemuiros, vt legem de tutela illorum ferrent, impulsisse et hinc per illam tutelam quoque heredum extraneorum esse constitutam: statim quilibet, quem non fugit, legislatores, omni iniuria, si in hereditate deferenda propinquitatis rationem haud haberent, vacare se, credidisse ideoque illud maxime rarum fuisse genus heredum, qui sanguine haud cum pupillo sunt iuncti, perspiciet, nec multos extraneos legitimos extitisse tutores; nihilominus tamen eo pertinent *patroni*. Quum quælibet tutela legitima in lege fundata sit oportet; nunc lex quaerenda est, in qua patrono tutela libertorum est

D 2

com-

z) *formulis*, quas FRIDERICVS LINDENBROGIUS in lucem emisit et STEPHANVS BALZIVS, tom. II. *capitular. regum Francorum*, p. 510. iterum edidit, *formul. LXXXIII.* p. 532. Illa locum quoque tenet inter *formulas veteres incerti auctoris*, quas MARCVLFO adiecti HIERONYM. BIGNONVS, *formul. XXIII.* p. 332.

a) *pralecti. in digest. tom. v. oper.* p. 584.

b) *libr. II. anactor. cap. 17. tom. II. thesaur. iuris civilis EVERARD. OTTONIS*, p. 424.

c) *not. ad Caium, loc. cit.*

d) *loc. memor.*

e) *comment. ad tit. de diuers. iuris regulis, in operibus eius minoribus*, p. 922.

f) *florumsparsione ad ius Iustinian.*

g) *commentar. ad codicem, tom. II.* p. 602.

h) *commentar. ad digest. tom. II. operum*, p. 546.

i) *loco laudato.*

k) *dis. de tutela et successionis legitime nexu, Iena ann. 1700 XVIII.* in lucem emissa.

l) *in excursibus ad librum I. institutionum, excurs. v. p. 304.*

commiffa. Iam decemuirorum ætate opinio fuit, fuffimo iure et merito patrono fucceffionem in bona liberti, qui libertatem, vitam alteram, illi debebat, adfignandam effe: hinc lex iam ab iis hac de re condita eff; neque ea vnquam poftca abrogata, quemadmodum clarius IAC. GOTHOFREDVS *m*), ANT. DADIN. ALTESERRA *n*), IAC. FERIZONIVS *o*), ANT. SCHVLTINGIVS *p*), IAC. CVIACIVS *q*) et IO. GOTTL. HEINECCIUS *qq*) docent. Quæ fi reputamus, patronorum tutelam lege duodecim tabularum, qua heredibus pupillorum tutela committitur, introductam effe, dicere poffumus, quemadmodum THEOPHILVS *r*) et ex recentioribus FRANC. BALDVINVS *s*) fecerunt; neque tamen hi errant, qui cum FR. DVARENO *t*) id negant et, ferius illam patronis mandatam fuiffie, exiftimant. VLPIANVS *v*) eleganter rem diiudicat, vbi dicit: *tutela legitima, quæ patronis defertur e lege duodecim tabularum, non quidem fpecialiter; vel nominatim delata eff; fed per confequentias hereditatum, quæ ex ipfa lege patronis datæ funt.* Quum, e lege decemuirali deferri hanc tutelam, adfirmat iureconfultus: præfidio ille eff iis, qui lege hac patronis officium iftud impofitum effe, afferunt; ea vero, quæ addit VLPIANVS, monfrant, decemuiros illud non nominatim commiffiffe patrono: recte hinc eum, qui id refpicit, memoratæ tutelæ conftitutionem illis denegare. Siue vero illo refpectu id concedamus; fiue hoc negemus: iure ac merito *legitimos* inter *tutores* patronus locum nancifcitur. Si, lege duodecim tabularum conftitutos effe patronos libertorum impuberum tutores, adfirmamus, non dubium eff,

m) leg. XII. tabularum, tab. v. tom. vi.

n) ibes. iuris civilis OTTONIS, p. 302.

o) recizationibus quotidianis, tom. I. p. 122.

p) in difp. de L. Voconia, in opusculis minoribus, p. 132.

q) notis ad Vlpiani fragmenta, tit. XXV. II. iurisprudentia Anteruftiniana, p. 678.

qq) libr. III. obferuation. iuris, cap. 13. p. 74.

qq) antiquitat. Roman. tom. II. libr. III. tit. 7. p. 38.

r) paraphr. inflit. pr. de legitima patron. tutela.

s) commentar. de legibus XII. tabular. cap. XXVIII. in iurisprudent. Africa et Romana, tom. I. p. 146.

t) comment. in digeft. tit. de legitima tutela, in operibus eius, p. 298.

v) l. 3. pr. D. de legit. tutela.

est, quin *legitimorum* nomen iis adsignemus; si vero necessitate, idem negandi, adstricti sumus, ubi de expressa muneris huius impositione sermo sit; nihilominus tamen nominatim per ius ciuile id factum est et per id illi tutelæ *legitimæ* nomen partum. Sextus Aelius ac Q. Mucius primi erant iuris illius conditores quumque VLP- IANVS x) clare dicit: *per consequentias hereditatum*: eadem verba alio loco repetit y) et his IUSTINIANVS z) lucem ita accendit: *non quia nominatim in ea lege de hac tutela caueatur; sed quia perinde accepta est per interpretationem ac si verbis legis introducta esset*, maxime sane probabile est, eosdem auctores fuisse huius tutelæ. Sextus Aelius primus duodecim tabulas interpretatus est, teste POM- PONIO a), quumque, si ius eius per triperita intelligatur, quod maxime probabile esse, ego quidem cum IO. GOTTLIEB. HEINECCIO b) arbitror, eandem ob rem *iuris antiqui conditoris* cognomen splendidum nactus est: de illius interpretatione cum primis credibile est, illam eo valuisse, vt ei iustus instar obtemperarent. Quod si vero ille legem decemviralem de tutela agnatorum haud explicauit: maiore adhuc similitudine veri tribuere possumus hunc honorem Q. Mucio Scæuolæ. Tradidit ille regulam, quam supra memorauimus: *quo tutela redit: eo peruenit hereditas* in libro singulari *ἑξῶν*, quumque in eo, tamquam definitionum, vt obseruat GERH. NOODTIVS c), collectione, solas regulas, ex legibus duodecim tabularum desumptas, exhibuerit et

D 3

iuris-

x) *lege citat.*y) *fragment. tit. XI. §. 3. p. 494.*z) *pr. I. de legitima patron. tutela.*a) *l. 2. §. 38. D. de origin. iuris.*b) *antiquitar. Roman. tom. I. proem.*

P. IO. quocum consentiunt GEORG. BEYERVS, *positio. ad tit. D. de orig. iuris*, p. 10. et beatus BRUNNQUELLVS, *hystor. iuris*, part. I. cap. 5. p. 32. Aliter sentiunt IO. BERTRANDVS, *de iurisp. tit. lib. II. cap. 4. p. 171.* GVIL. GROTIVS, *tit. iurisconsultorum, lib. I. cap. 3. p. 17.* IAN. VINCENT. GRAVI-

NA, *orig. iuris ciuilis*, p. 52. sed, quo iure, docet HEINECCIUS

c) *comment. ad digesta, tit. de legit. tutel. tom. II. operum*, p. 545. Regulas in libro *ἑξῶν* MUCIUM tradidisse, vberius monstrant: FRANCISC. BALDVI- NUS, in *iurisprud. Muciana, tom. I. iurisprud. Roman. et Atticæ*, p. 505. EVER. OTTO, in *Papiniano, cap. 12. p. 383.* sqq. et IO. GOTTL. HEINECCI- VS *diff. de origine testamentifactionis et ritu testandi, tom. II. operum, sll. I. exercit. XII. p. 487.*

iurisconfulti ex decemuirali lege patronorum tutelam deriuauerint, quisquis ut videat, necesse est, SCAEVOLAM hoc in loco eandem regulam respexisse ideoque primum cum S. Aelio illam introduxisse: confer PAVLL. MONTANVM *d*), GERH. NOODTIUM *e*), IAC. CVIACIUM *f*) et IACOB. GOTHOFREDVM *g*). Neque vero solum patroni tutores legitimi erant, ut ex his luculenter adparet; verum etiam tutores *legitimi extranei*. Loquuntur quidem leges de necessitudine inter dominum et seruum: patronum ac libertum. CALLISTRATVS *h*), *idem pro patrona*, inquit, *liberisue suis; vel uxore nuruue*. Tunc enim qualiscunque *fideiusor accipi iubetur et in eum, qui non accipit, quam sciret eam necessitudinem personarum, quinquaginta aureorum iudicium competit*. Quumque IULIUS PAVLLVS *i*) a testimonio ferendo aduersus se inuicem parentes et liberos; item liberos excludit, rationem huius effati ita reddit: *quia rei verae testimonium necessitudo personarum plerumque corrumpit*. Quare quoque verba haec summo viro, IACOB. CVIACIO *k*), stomachum mouent eumque in sententiam adducunt, locum haud integrum esse, et in eum verba: *itemque liberti per alienam manum irrepsisse, propterea quod necessitudo esset coniunctio sanguinis*. Quemadmodum vero inter propinquos per sanguinem; ita inter patronum ac libertum per manumissionem arcissimum conjunctionis vinculum omni tempore existit; nec usurparunt vocem *necessitudinis* veteres solum de sanguine iunctis, ut eleganter animaduertit ANTON. SCHVLTINGIUS *l*). Eidem igitur quoque adfentior, quum cum CONRAD. RITTERSHVSIO *m*) et RAD. FORNERIO *n*) locum PAVLLI haud corruptum existimat; nec, quemadmodum CVIACIUS, mutilationis eum suspectum facio. Quae res ardua sane

d) de iure tutelarum, cap. vii. p. 29.

e) loco memorato.

f) schol. in institut. Iustinian. tit. de legit. patronor. tutela, tom. 1111. operum, p. 1022.

g) commentar. in leg. xii. tabular. tom. 111. thesauri iuris ciuillis Ortoniani, p. 103.

h) l. 2. D. in ius vocari et cane.

i) libr. v. sententiar. receparum, tit. xv. §. 3. p. 488.

k) nor. ad lul. Paullum, loc. cit. p. 488.

l) nor. ad eundem locum.

m) notis ad Paullum, sentent. recepar. libr. v. tit. xv. §. 3. p. 488.

n) verum quotidianar. libr. 111. cap. 16. tom. 11. thesaur. iuris ciuillis, p. 258.

sane esset ac difficilis, quum duo alia effata o) aduersantur; nec multum roboris inest in argumento, ex constitutione **DIOCLETIANI** et **MAXIMINIANI** p) petito. Verumenimvero, etiamsi necessitudo existat patronum inter ac liberrum; minime tamen liberti in familiam patroni sui ita translati sunt, vt iuribus *suitatis* et *agnationis* fruerentur; neque ex extraneorum ordine in censum siue naturaliter; siue ciuiler coguatorum transcripti, quamuis id adfirmare videatur **SCHVLTINGIVS** q). Quum cognatio in iuribus sanguinis consistit, quæ vti nunquam perimere quis potest; ita nec alicui, nisi ille iam ea per generationem sit nactus, tribuere: patronus non poterat cognatus fieri. Eundem tamen nec in agnatorum censum per manumissionem venire, luculenter adparet, quum solum adoptio atque adrogatio, vbi cognatio ius hoc ei non daret, illud alicui possent conciliare. **BOETIVS** r) hanc ob rem eleganter *propinquitatem* et *patronatum* distinguit, quum de tutela hæc dicit: *tutela quatuor fere modis est: aut enim consanguinitatis gradu; aut patronatus iure deseritur; aut testamento patris eligitur; aut urbani prætoris iurisdictione formatur*; **PAVLLVS** s) vero patronum haud obscure inter extraneos numerat, vbi dicit: *si patronus; vel quiuis extraneus impuberi, quem heredem instituerit, tutorem aederit*. Quo quidem in effato vocula: *quiuis*, satis luculenter declarat, se non extraneos à patronis distinxisse; sed eos potius ad extraneos retulisse. His tandem accedit constitutio **IUSTINIANI**, quæ quum per iniuriam temporum e codice t) perdita est, iacturam, quæ facta erat, illius restituerunt libri **ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ** v) atque ex illis **IACOB. CUIACIVS** x). Legimus

o) non auctor solum collationis *mo-
saicarum et Romanarum legum, tit. viii.
§. 3. in iurisdictionem anteuostinianam*
translatæ, p. 767. idem effatum **PAVLLI**
recitat; nec verba: *itemque liberti omi-
tit*; verum etiam interpret **PAVLLI**
tam de parentibus et filiis; quam patro-
nis loquitur.

p) l. 6. C. de testibus,

q) *iurisdictionem Anteuostinianam*, p.
488.

r) in *Ciceron topicor. libr. iiii.*

s) l. 4. D. de confirmand tutore,

t) l. 4. C. de bonis libertorum.

v) *libr. xxxviii. Basilic. tit. 1.
rom. vi. p. 595. ed. CAROL. HANNIB.
FABROTTI.*

x) *libr. xx. obseruat. iuris, cap. 34.
p. 702.*

mus in illa hæc de patronis: δοκῶσι δὲ συγγενεῖς εἶναι, τῶν ἐλευθερο-
μενῶν οἱ ἐλευθερῶντες αὐτῶν, videntur enim agnati libertorum, qui illos
manumiserunt. Illa quidem ipsi fauere videtur SCHVLTINGIO γ),
siquidem, reuera agnationis iura intercessisse inter patronum ac liber-
tum, IVSTINIANVM adfirmare, existimat; sed minuenda est eius
opinio. Memoratu enim dignum est, IVSTINIANVM præmittere
δοκῶσι, videntur. Satis luculenter per hæc ostendit imperator, pa-
tronum non esse agnatum; sed ei solummodo maxime similem.
Maiorem adhuc dubitationem adferre videtur MODESTINVS ζ),
dum etiam per particulam: *aut*, in qua distinguendi virtutem inesse,
nemo ignorat, extraneum a patrono separat; neque vero, VI PAVL-
LVS, vocem *quiuus* addit; facile tamen etiam hunc scrupulum euel-
lendum esse, quisquis videt, qui ipsa græca iuriscōsulti verba intue-
tur. Οἶον, inquit, μήτηρ, ἢ πατέρα, ἢ ἀλλότριός τις. Per τὸν
ἀλλότριον non extraneum eumque, qui propinquitatis vinculo cum
aliquo haud coniunctus est; sed *alienum* significari, alii scriptores α)
testes sunt; patronum vero necessarium esse ideoque ab alieno distin-
guendum, ipse supra docui. Legas: PETR. PITHOEVM β),
IAC.

γ) loco excitat.

ζ) l. i. §. i. D. de confirmand. tutore.

α) HOMERVS, *iliad.* libr. ε. v. 14. tom. i.
operum, p. 191. ed. IOS. BARNESII
virum hostilem vocat τὸ φῶς ἀλλότριον:
ÆLIANVS, *libr. i. var. historiar.* cap.
xxxiiii. p. 67. edit. GRONOVII dicit:
ὁ περὶ τῶν ἰδίων παιδῶν, ἔστω δικαίος,
ἀποφαισόμενος, παντῶς καὶ ἐν τοῖς ἀλλο-
τρίοις ἀκριβῆς εἶναι δικαίος, qui tam iuste
de suis ipsius liberis sententiam pronun-
tiat, omnino etiam aduersus alienos adcu-
ratus erit iudex: PLVTARCHVS, de
liberorum educatione, cap. x. p. 84. ἀλλο-
τρίους ab imperantibus, senioribus atque
amicis distinguit, quibus adde CAL-
LIMACHVM, *hymn. in Dianam* v. 176.

tom. i. oper. p. 81. ed. GRAEVI et
THUCYDIDEM, *libr. iiii. historiar.*
cap. 98. p. 296. edit. DVCKERI. Quæ
quamuis ita se habeant; minime tamen
inde reprehendimus interpretem MO-
DESTINI, propterea quod hanc vocem
latine conuerterit *extraneus*. Varia ra-
tione vocabulum hoc vsurpatur apud
veteres iuriscōsultos, obseruante PE-
TRO GRANGIANO, *paradox. iuris ciui-
lis*, cap. xxxiiii. tom. v. *thesaur. iuris
ciuilis* EVER. OTTONIS, p. 1631. et hinc
si ille istud eo sensu, quo MODESTINVS
ἀλλότριους, adhibuerit, patronus etiam ab
extraneo recte separari potest.

β) not. ad collat. legum mosaicarum et
romanar. p. 767.

IAC. CONSTANTINAEVM *c*), IAC. CVIACIVM *d*), ARNOLD. VINNIYM *e*) ET IO. GOTTL. HEINECCIYM *f*).

§. VIII.

QUVM patroni locum obtinent inter tutores legitimos, ex familia pupilli haud prognatos, iisque ab ipsis legibus tutela commissa est: communia iis sunt omnia cum ceteris legitimis tutoribus, quæ de illorum officio speciatim fanciunt leges. Istud vere confectarium est; inde tamen quoque necessario sequitur, vt illa valde diffideat a legitima agnatorum tutela. In eo omnes tutelæ conueniunt, quas *legitimarum* nomen ab aliis distinguit, quod in deferendis iis leges se ad succedendi ordinem, tamquam ad normam, dirigant. Quemadmodum igitur, si plures exstant agnati, ei defertur tutela, qui proximus est heres; sic non potuit fieri, quum iam per legem decemviralem ad patronos libertorum hereditas, deficientibus *fuis*, vti vocantur, heredibus, perueniret, quin Romani eadem regula rem mererentur hosque patronos primum ad tutelam vocarent, quibus spes erat, fore, vt primum hereditatem accipiant. Verumenimvero ex eo emergit differentia inter patronum atque agnatum. Quum alio ordine succederent patroni, alio etiam ordine adepti sunt tutoris prouinciam. I. Si libertus duos patronos habebat, et alter eorum, filio relicto, e vita migrabat, partem iurium patronatus et, quæ cum illa consociata erat, successionis spem non filius hereditate sibi adquirebat; sed alter patronus illam accipiebat; aut, quum vnus patronus filium relinqueret atque ex altero, ante patrem viuus exento, duos nepotes, solus filius patronus erat. Clare id patet ex PAVLLO *g*): *in bonis liberti prior est patronus; quam filius alterius patroni: itemque prior est filius patroni; quam nepos alterius patroni.* Confirmat id CAIUS *h*): *filio tantum; non etiam nepoti satisfacere debet libertus; nec*

c) libr. I. subtil. enodar. cap. 7. tom. IIII. thesaur. iuris ciuilib, p. 494.

d) noris ad Paulum, libr. v. receptr. sententiar. tit. xv. p. 488.

e) noris ad tit. I. de success. libertor.

f) diss. de marito, tutore et curatore

uxoris legitimo, cap. I. tom. II. operum, Sillog. I. p. 837.

g) libr. IIII. sententiar. receptr. tit. II. §. I. in iurisprudenzia Anteiustiniæna, p. 337.

h) l. 5. §. I. D. de bonis libertorum.

nec refragatur his POMPONIVS *i*), vbi nihil esse, censet, *quare non filio patroni, quamvis superstiti altero, operarum detur petitio*, quippe qui non sine ratione addit: *nec hoc quidquam commune habet cum hereditate; aut bonorum possessione*. Cum his alii eiusdem iuriconfulti effatum *k*); porro IULIANVS *l*), VLPIANVS *m*); ex recentioribus vero IAC. CUIACIUS *n*), EDMUND. MERILLIVS *o*), ANTON. SCHVLTINGIVS *p*) ARN. VINNIUS *q*) et HENRIC. THEODOR. PAGENSTECHEVS *r*) coniungendi sunt. Quæ quum ita sese habeant et iam ex ratione tutelarum legitimarum sequatur, vt, quo nondum perueniat hereditas, eo nec adhuc redeat tutela: neque alterius patroni filius, altero superstiti; neque nepos, patruo viuo, munus hoc consequitur. Quod dum confirmat iam ipse VLPIANVS *s*): *proinde, si alter ex patronis filium, alter nepotem reliquerit, utrum ad solum filium; an vero et ad nepotem tutela pertineat, quia et nepos in familia patris sui proximus est? hoc adparebit ex legitimis hereditatibus*. Legitima autem hereditas ad solum filium pertinet: ergo et tutela ad solum filium descendit; post filium: tum ad nepotem, optimam simul monstrat semitam, qua progredi et a nepotibus concludere possumus ad alios, quos leges expressis quidem verbis non tutela; tamen hereditate prohibuerunt. Quum igitur tutela libertorum ad eos peruenit, ad quos hereditas: sequitur, vt II. filii, generatim exheredati, etiam a tutela arceantur. Fieri quidem potuisse, vt pater filium exheredaret; minime tamen eum iuribus patronatus, quæ alioquin post mortem patris filii nanciscuntur, priuaret, ex TERENTIO CLEMENTE *t*) atque VLPIANO *v*) videmus, qui, post exheredationem sæpenumero adsignatum esse eiusmodi infelici filio libertum, testantur; iidem tamen quoque nos docent, generatim exhe-

i) l. 4. D. de operis libertorum.

k) l. 12. D. de adsignandis liberis.

l) l. 23. D. de bonis libertorum.

m) fragm. tit. XXVII. §. 1. p. 767.

n) notis ad Paulum, loc. cit. p. 337.

o) libro singulari differentiarum, cap.

15.

p) notis ad Vlpianum, p. 767.

q) not. ad tit. I. de succession. libertorum.

r) commentar. ad S. Pomponium, de re testamentaria, libr. IIIII. cap. 3. p. 126.

s) l. 3. §. 7. D. de legitimis tutoribus.

t) l. 40. D. de bonis libertor.

v) l. 1. D. de adsignand. liberis.

exheredatum neque bonorum; neque iurium patronatus participem fuisse ideoque nec iuris successione et, quæ inde penderet, tutela. TERENTIUS solum exheredato hac in re nocere negat exheredationem, si ei ita pater cauerit, *ut ius in libertum ei saluum esset* ac hinc eam nocere, simul tacitus concedit, quum id deficeret; VLPPIANVS vero rem his verbis proponit: *sed etsi exheredato filio libertum quis adsignauerit, valet adsignatio; nec nocet ei nota exheredationis, quantum ad ius patronatus. Sed, si post adsignationem fuerit exheredatus: non semper exheredatio adimit adsignationem, nisi hoc animo facta sit.* Quum illis tutela libertorum haud deferretur; ab illa arcebantur quoque II. II, qui, legem Aeliam Sentiam perfringentes, libertum ad iurandum coegerunt, se vxorem haud ducturum esse; siue eundem ad mercedem operarum promittendam induxerunt. Vtrumque vetuit lex, quam nominaui, quumque eos, qui illud faciebant, iuribus priuaret patronorum, eiusmodi homines nec tutelam fuscipere potuerunt. De priori interdicto loquuntur PAVLLVS ET VLPPIANVS, quorum alter x) refert, quando quis libertum, vt iure iurando id polliceatur, cogere haud possit, ideoque narrat, eum quoque legem transgredi, qui a liberto, *ne intra certum tempus vxorem: neue aliam; quem de qua patronus consenserit; vel nonnisi conlibertam; aut patroni cognatam ducat*, stipulatus est: alter y), quas personas intelligat, vno loco docet: alibi clarius de poena loquitur: *qui contra legem Aeliam Sentiam, z) ad iurandum libertum adigit, nihil iuris habet nec ipse; nec liberi eius.* Confer IO. COTTLIEB. HEINECCIUM a). Eos vero quoque iura patronatus perdidisse, qui ad id adegerint libertum, vt promitteret mercedem operarum, videmus ex TERENTIO CLEMENTE b). Coniungendi sunt denique cum iis III, qui ipsi capitis damnati sunt; aut qui capitis adularunt libertum. Quum vtraque occasione patronus indignus putatur iuribus patronatus: sponte ex eo sequitur, vt nec tutelam gerere possit libertorum suorum.

E 2

rum.

x) l. 3. §. 2. D. de suis et legitimis hereditibus.

y) l. 6. pr. D. de iure patronatus.

z) l. 15. D. de iure patronatus.

a) commentar. ad L. Iuliam, Papiam et Poppaeam, libr. II. cap. 16. et antiq. Roman. iur. I. libr. I. tit. VI. p. 124.

b) l. ult. D. qui et a quibus manumissi.

rum. Eos, qui rerum capitalium erant condemnati; neque adhuc restituti, leges c) clare inter illos numerant, qui iuribus patronorum haud fruuntur; in eundem censum autem venire eum, qui libertum capitis aduclauit, ex TERENCE CLEMENTE d) liquet: eum patronum, qui capitis libertum aduclauisset, excludi a bonorum possessione contra tabulas, placuit; clarius vero id adhuc docet VLPPIANVS e), quippe qui dicit: *is autem nec ad legitimam hereditatem, qua ex lege duodecim tabularum defertur, admittitur.* Qui omnes quum arcentur a tutela, propterea quod a libertis hereditatem capere haud possunt et semper tutela redit, quo peruenit hereditas: committebatur contra istud officium iure ac merito I. etiam liberis patronorum, quorum pater rerum capitalium iudicio erat condemnatus. Punitorum ex quauis causa liberis salua esse patronorum iura, docet MARCIANVS f), quum eodem rescripto Seueri atque Antonini id statutum tradit, quo *iura libertorum patronorum liberis, quum pater eorum esset perduellionis damnatus, salua esse, sanxerunt.* Demandabatur tutela II. iis quoque, qui ab hereditate paterna sese abstinerunt. Haud obscure id constat ex VLPPIANO g), quum dicit: *fili, hereditate paterna se abstinentes, ius, quod in libertis habent paternis, non amittunt.* Minime quidem tutelae meminit; tamen, quum eos ius patronatus amittere, negat, ideoque et, si moriuntur liberti; neque suos heredes relinquunt, illorum hereditas iis obuinit: non dubium est; quin tutela quoque onerentur. Eandem ob rem tutor fieri debet III. pater, cuius filius seruum impubere manumisit. Quum filiusfamilias, quidquid adquirebat, non sibi; sed patri acquireret, legem quoque reperimus h): *filiusfamilias seruum peculiarem manumittere non potest; iussu tamen patris manumittere potest, qui manumissus, libertus sit patris.* Eiusmodi manumissio locum inter libertos patris tenente, pater ei succedebat ideoque nec tutelam recusare ei licebat, eadem ratione, qua IIII. ei, qui per fideicommissum adstrictus erat necessitate, manumittendi seruum, Teste VLPPIANO i), is, cui per fideicommissum data erat libertas, non testa-

toris;

e) l. 9. §. 1. D. de iure patronatus.

d) l. 10. D. de iure patron.

c) l. 11. D. b. r.

f) l. 4. D. hoc tit.

g) l. 9. pr. D. de iure patronatus.

h) l. 13. D. b. r.

i) l. 17. D. de bonis libertorum.

toris; sed manumissoris libertus erat. Perspicimus ex eo non solum causam, cur alia lex *k*), patronum tam contra tabulas; quam ab intestato ad bona eius venire posse, adfirmit; verum etiam simul, quod inde luculenter sequitur, discimus, manumissorem tutelam suscipere debere recteque *VLPIANVM l*) dicere: *ergo manumissor tutor est, siæ sponte, siue etiam compulsus ex causa fideicommissi manumissit.* Quum denique illud vere consecrarium est, si eo redit tutela, quo peruenit hereditas, tutela legitima locum habere haud potest, si non existat, ad quem perueniat hereditas: recte ex eo *PAVLL. MONTANVS m*) collegit, patronis tutelam libertorum committi haud posse, si quando liberti orcini; seu ex Rubriano senatusconsulto manumissi fuerint. Quod ad eos seruos pertinet, qui directo in testamento a testatore, pristino suo domino, libertatem consequuti sunt hincque nomen *orcinarum libertorum* acceperunt; in hac sententia *MONTANO* antecedit ipse *POMPONIVS n*): *in qua specie, inquit, incipit tutela ad liberos patroni primos pertinere, que ad patronos non pertinet. Quod quidem in omnibus orcinis libertis locum habet, testamento manumissis.* Idem vero de iis, quibus libertatem deberi, ex senatusconsulto, Rubrio Gallo et Celio Hispano consulibus facto, prætor, causa cognita, pronuntiauit, ut plura hac de re, *VLPIANVS o*) et ex recentioribus *GRAVINA p*) tradunt. Hinc *POMPONIVS*: *plane, si forte ex Rubriano SC. peruenerit ad libertatem, non habebit tutorem eum, qui rogatus est.* Ex quo uti clare patet, qualis sit differentia inter agnatorum et patronorum tutelam legitimam: adparet illa quoque in eo, quod testamentario tutore cedere debet agnatus; patrono vero hac in re qui antecederet, inuenimus neminem. Quum pater patriam potestatem habeat oportet, si testamentaria tutela locum habet; seruus vero ideoque nec manumissus, haud vnquam sub patria potestate esse potest: nunquam in tutela tutoris testamentarii existit hancque ob rem non cedere ei oportet patronum. Confer *FRANC. BALDVINVM q*).

E 3

§. VIII.

k) l. 29. pr. D. hoc tit.

l) l. 3. §. 1. D. de legitimis tutoribus.

m) de iure tutelaram, cap. VII. p. 29.

n) l. 3. §. 3. D. de legitimis tutoribus.

o) l. 26. §. 7. D. de fideicommissar. libertaribus.

p) origin. iuris ciuilib, p. § 38.

q) comment. de leg. XII. tabular. p. 363.

§. VIII.

SED hæc de patronis: missos eos facio meque ad *pupillariter substitutos* conuerto, quippe quibus etiam nonnulli iuriconsulti, IO. FABER *r*), fummus vir, SAM. STRYKIVS *s*) alique, iis adhuc antiquiores, quorum mentionem facit LYDOLPH. SCHRADERVS *t*), inter tutores legitimos locum adsignant. Fundamentum huius tutelæ legitimæ in sanctione, quam promulgarunt THEODOSIVS ET VALENTINIANVS *v*), quærent. Verba eius digna sunt, quæ recitem: *sciunt, qui ad successionem vocantur pupilli mortui, si, defuncto eius patre, tutorem ei secundum legem non petierint intra annum, omnem eis, siue ab intestato; siue iure substitutionis, successionem eius, si impubes moritur, denegandam esse.* Reperitur hæc lex in codice Iustiniano; quodli tamen eam ratione animoque iustitaueris, facili negotio perfpicies, illam fuisse excerptam ex nouella THEODOSII *x*). Sumtæ sunt ex eadem adhuc duæ aliæ constitutiones *y*), quas simili modo in codicem Iustinianum transtulit TRIBONIANVS *y*). Quemadmodum non inscriptio solum huius *nouelle*, quam ita profert PAPIANVS *z*): *lex nouella de tutoribus, pupillo nominandis*; sed ipsa quoque verba monstrant, tota constitutio de petitione tutorum loquitur. Imponit ibi omnibus, quibus aliquando hereditas obuenit, necessitatem tutorum petendorum *a*) idque fit ea in illius parte, ex qua nostra

r) ad I. de legit. patron. tutela, num. 1.

s) tom. III. *usus moderni*, p. 474.

t) *tractat. feudali, part. XVIII. sect. 10, tom. II. p. 117.*

v) l. 10. C. de legit. heredibus.

x) *nouell. Theodosii, tit. v. nouel. 1.*

y) l. 6. C. ad SC. Tertullianum et l. 6. Cod. ex quibus causis pignus. Mentionem solum eius facit PAPIANVS, *responsorum libro, tit. xxxv. in iurisprudentia Anticristianæ*, p. 847. Confer IO. DAN. RITTERVM, *notis ad nouellas Theodosii, adiectas tom. VI. codicis Theodosiani*, p. 18.

z) loco indicato. In nouellis ipsis solum inscriptio: *de tutelæ* reperitur, quam germanam esse, iudicat RITTERVS loco memorato; obseruat tamen ille quoque, Gothos eiusmodi inscriptiones sapenter variasse.

a) pluribus id monstrant PAVLL. MONTANVS, *de iure tutelæ*, cap. XVIII. p. 59. IOACH. MYNSINGERVS, *consil. LIIII. num. 4. IO. SCHILTERVS, prax. iuris Romani et German. exerc. XXXVII. §. 76. p. 358. IO. BRVNEMANNVS, comment. ad codicem, p. 508. HYGODONNELLVS, commentar. de*

nostra lex sumta est. Ab illa necessitate concludunt ad ipsius tutela administrationem, et quum onus, tutorem petendi, eadem ratione, qua ipsius tutelae impositionem, lex ordine successionis metiatur; neque vero solum hereditatis, quam quis ab intestato; verum etiam quam iure substitutionis accipit, rationem habeat, necessario inde sequi putant, vt per id substitutus tutores inter legitimos locum sit nactus. Plura hac de re exponit SAM. STRYKIVS *b*).

§. X.

Ex his quamuis luculenter, legitimam substitutorum tutelam demonstrare se posse, memorati doctissimi viri sibi persuadeant; minime tamen adhuc sustulerunt dubitationes, quæ contra eorum opinionem possunt adferri. Quum legitimi tutores ex duodecim tabularum legibus deriuantur, propterea quod earum conditores, eo peruenire tutelam, quo redeat hereditas, sanxerunt idque per eandem prouinciam, agnatis commissam, significarunt, quilibet perspiciet, legem eis solum onus hoc imponere, quibus per illam obuenerit hereditas: substituti contra non legi; testatori potius eandem, si eam, mortuo pupillo, consequuntur, debent. Quo quidem argumento dubium iam ac controuersum reddere possumus locum, qui inter tutores legitimos extraneos tribuitur substitutis; sed, quum, si leges eum substitutis assignassent, cum aliis, quas fouebant, sententiis pugnassent, longe grauius et quod maius pondus habet, nobis præsto est. Non antiquiora quidem solum monumenta; verum etiam ipsum ius ciuile tutelæ, ab heredibus pupillorum substitutis administratæ, exempla præbet. SVETONIVS *c*) nos docet, iam Galbæ imperatoris ætate, substitutum tutorem fuisse, quum dicit: *et tutorem, quod pupillum, cui substitutus heres erat, veneno necasset, cruce adfecit*; PAVLVS *d*) vero etiam mentionem facit heredis substituti, quum iudicare

de iure ciuili, libr. III. cap. 8. tom. I. p. 1193. alii que.
 p. 164. THOM. PAPILLONIVS de substitutione pupillari, cap. 10. tom. III. p. 754.
 rhesaur. iuris ciuilis EVERARD. OTTONIS, p. 754. IO. PETRVS DE LVDEWIG, opusculis miscellis, tom. II. opusc. v. *b*) usu moderno pandectarum, tom. III. p. 754.
c) vit. Galbæ, cap. VIII. §. 4. tom. II. operum, p. 857. ed. PITISCI.
d) l. 36. pr. D. de excusationibus.

care cogitat, num credere nos oporteat, testatorem hunc; vel illum tunc demum substitutum velle, si et tutelam suscepisset. Itaque facile largior, accidisse aliquando, ut is tutelam susciperet, qui simul secundus testatoris heres erat; sed semper raro id evenit; nec saepe evenire potuit. Nihil quidem est tam angusti animi tamque parui; quam amare diuitias; nihil tam inhumani tamque scelerati animi; quam ad consequendas illas vitae hominis insidiari; experti tamen iam Romani erant, quantum in discrimen adducantur pupilli, ubi spurcissimi eiusmodi helluones iis essent substituti. Quibus quidem nihil iucundius atque exoptatius erat morte pupillorum et eo commodius id, quod cogitabant, poterant consequi, quum in tutela eorum essent positi pupilli horumque omnis vita ac salus penderet ab iis. Quum eiusmodi calamitates sequerentur potissimum ex captationibus atque institutionibus pariter ac substitutionibus captatoris, penitus illae sunt prohibita, quemadmodum pluribus ostendunt IO. MERCURIUS *e*), IO. CORASIVS *f*), ANTON. GVIBERT. COSTANVS *g*), CORNEL. VAN BYNCKERSHOECK *h*), AVGVST. LEYSERVS *i*) ac PETRVS DVIRSEMA *k*); atque eadem ratione suscepta sunt consilia, quomodo hac in re pupilli, quibus erant heredes secundi, possit consuli. Quoniam pater, ubi substitueret aliquem filio suo, duo testamenta facere credebatur hincque leges requirebant, ut ille prius sibi et tum filio quodque testamentum conderet, quod et dupondius notum est: fiebant semper substitutiones secunda in tabula. Discimus iam illud ex POMPONIO *l*); lucem tamen huic rei adferunt VLPIANVS *m*), fecernens pupillares tabulas a primis: *neque interest, inquit, utrum*
in

e) libr. II. opinionum, cap. 23. tom. II. thesauri iuris civilis, p. 1611.

f) libr. V. miscellan. cap. 3. p. 359.

g) question. iuris, cap. 3. tom. V. thesauri memorati, p. 394.

h) de captatoris institutionibus, cap. 2. in illius opusculis varii argumenti, part. II. p. 232.

i) mediar. ad pandect. vol. VI. spec. c. CCLXXV. Romanos id de heredibus

substituti expertos fuisse, docet non solum ipse tutor apud SVETONIUM, loco memorato, verum etiam euolue PERSIVM, saur. II. v. II. p. 563. et HORATIUM, libr. III. saur. 2.

k) libr. II. coniectur. cap. 7. p. 243.

l) l. 4. D. de testam. institution.

m) l. 1. §. 1. D. si cui plusquam per legem Falcidiam.

*in primis tabulis hoc fiat; an in pupillaribus; an in utrisque: PAPI-
NIANVS, tabulam, in qua facta est substitutio, vocat secundam n)*
*et PAVLLVS o) ait: qui principale testamentum arguit, et a secundis
tabulis repellendus est: idem a codicillis, ad testamentum factis, licet
non confirmatis. Immo alii antiquitatis scriptores hac de re loqua-
tur, in quibus SVETONIVS p) locum vindicat. De testamento
Iulii Cæsaris hæc refert: nouissimo testamento tres instituit heredes,
sororum nepotes, C. Octanium ex dotrande et L. Pinarium et Q. Pedium
ex quatrande: reliquos ima cæra. Non me quidem fugit, quid caussæ
fuerit, cur secundis in tabulis substitutio fieret, quippe ante Iustinia-
num, ipso teste q), a heredis institutione initium testamenti esset
capiendum, vt copiosius monstrant: BARNAB. BRISSONIVS r), HVGO
DONELLVS s), FRANC. HOTTOMANNVS t), ANTON. GOVEANI-
VS v) et ANTON. SCHVLTINGIVS x); attamen etiam postea modo
hoc vsi sunt; neque illam tabulam ante mortem pupilli aperuerunt.
Obtinebant istud, quod nec substitutus sciebat, se proximum here-
dem esse pupilli hincque nec ei insidias struebat; sed facile inde
quoque quilibet perspicere potest, tutelam haud potuisse deferri sub-
stituto, quippe, quisnam ille sit, non patebat. PAVLLVS y) refert
eius rei modo exemplum, quum Iul. Phoebum Polycrati, si intra
impubertatis annos decessurus esset, secundas tabulas fecisse matremque
peritisse, vt illas aperiret, postquam filius esset mortuus, narrat: CAIVS z)
generatim dicit: substitutio ita secreta esse debet, vt ad notitiam substi-
tuti peruenire non possit, ne vitæ pupilli aliquas substitutus insidias mo-
liatur: nam in extrema pagina testamenti fieri debet, vt pars illa, in qua
substitutio pupillaris scripta est, quamdiu pupillus annos pubertatis egre-
diatur,*

n) l. II. §. 5. D. ad legem Falcidiam.

o) l. 5. §. 14. D. de his, quæ vt indignis
auferruntur.

p) vita Iul. Cæsaris, cap. LXXXIII.
rom. I. operum, p. 145. edit. PITISCI.

q) §. 1. I. de her. instituz.

r) libr. III. antiquitat. selectar. ex iure
civili, cap. 12.

s) comment. de iure civili, libr. III.
cap. 8. rom. I. p. 164.

t) libr. VI. obseruat. cap. 5. p. 129.

v) libr. I. variar. lection. cap. 8.

x) iurisprudenz. Anteiustinianea, p.

III.

y) l. 80. D. ad SC. Trebellianicam,

z) libr. II. tit. IIII. §. 2. p. III.

diatur, obſignata permaneat, et IUSTINIANVS a) idem præcipit, quemadmodum clarius CLAVD. SALMASIVS b), IAC. NIC. LOEN-
SIS c), IO. MERCERIVS d), IAC. OISELIVS e), ANTON. SCHVLTIN-
GIVS f) et MARC. LYCKLAMA A NIEHOLT g) exponunt. Si
imperator, vbi hæc proponit, non ſuadet; ſed iubet, quem-
admodum id ſtatuit LYCKLAMA: nulla ratione inter tutores legiti-
mos ideoque nec extraneos locum poſtulare poſſunt ſubſtituti pupil-
lariter; quodſi verò modo quoque conſilium eſſet, quod quilibet
ad arbitrium ſuum ſequi, et hinc etiam, ſi veller, pater ſtatim
eas aperiendas curare poteſt; nequit tamen lex tutelam iis deferre,
quippe quæ ipſa ſibi aperte repugnaret. Quum illa primum, ne
iſta tabula aperiatur, conſulit, tum, ſi ſubſtitutis tutelam deferret, per
id deſiderarer, vt manifefteretur eadem. Plurimi ſtatunt, conſilium
ſolum eſſe, quod hoc loco proponit IUSTINIANVS; nec me ipſum
ab hac ſententia abhorre, libere conſiteor. Ille cum tantum ita
ſubſtitutionem peragere debere, dicit h), qui ita formidoloſus ſit, vt
timeat, ne filius ſuus, pupillus adhuc, ex eo, quod palam ſubſtitutum ac-
cepit, poſt obitum eius periculo inſidiarum ſubiiceretur; THEOPHILVS i)
vero eandem iam ſententiam fovit, cuius verba digna profecto ſunt,
quæ a me recitentur: *ἐν ἀνάγκῃ ἐστὶν, ἀλλ' αἰεσίς, μὴδὲ νόμος,
ἀλλὰ παρὰ νομῶν, non neceſſitas eſt; ſed voluntas: non lex; ſed admo-
nitio.* Quæ quamvis ita ſint; contra opinionem tamen de tutela ſub-
ſtitutorum legitima hæc res maximam adfert dubitationem atque
eadem ratione nihil ineſt roboris in argumento, quo ſententiam hæc
ſtabilire ſtudent. Ex eo, quod, qui hæc petant tutorem, ſucceſſionis
ius, ſive illud ab inteſtato; ſive iure ſubſtitutionis acceperint, amit-
tunt, colligere ſe poſſe, credunt, ſubſtitutis quoque impoſitum eſſe
onus tutelæ; nondum tamen adhuc conſtat, num per ſubſtitutionem
neces-

a) §. 3. I. de pupillar. ſubſtitut.

b) de modis uſurarum, cap. XI.

c) libr. v. miſcellan. cap. 6. tom. v.
Beſſauri critici Gruteriani, p. 45 f.

d) loco memorato.

e) noſis ad Caium, libr. II. tit. IIII.
p. 111.

f) noſ. ad eundem, loc. cit.

g) libr. II. membranar. eclog. XXXIII.
tom. I. p. 119.

h) §. 3. I. de pupillar. ſubſtitutione.

i) paraphr. Inſtit. de pupillar. ſubſti-
tutione.

necessitas iis imposta sit petendorum tutorum. Loquitur lex *k*) de iis tantum, qui ad successionem vocantur pupilli. Verbum: *vocare*, adhibetur alioquin solum, quum de legitimis hereditatibus sermo est. Quamuis postea substitutionis mentio fiat; vocum tamen structura est eiusmodi, vt lex illis successionem denegat, siue illa iis ab intestato obueniat; siue iure substitutionis. Quæ quamuis ita se habeant; illud tamen vere minime consecretarium quis putare debet: quos lex priuat successionem, quæ iis per substitutionem parta est, illi lege *diuersas* haud vocantur ad hereditatem. Sæpenumero spem successionis habent et nihilominus consulto substituuntur. Quodsi vero quoque ii, qui a lege ad successionem non admittuntur; sed ad illam per solam substitutionem perueniunt, ad petendos tutores lege hac sunt adstricti; consequentia tamen a cura constituendorum tutorum ad ipsam tutelam haud adparet. Quum eiusmodi viri sunt petendi hincque iam tutela existit *datiua*, vt luculenter quoque GERH. NOODTIUS *l*), HUGO DONELLVS *m*) et IO. GOTTL. HEINECCIUS *n*) monstrarunt, necesse est, vt neque testamentarius; neque legitimus existat, qui hanc tutelam suscipiat. Vt tutores, quos *legitimos* vocamus, deficiant, duplici ratione accidere potest. Existit sæpe reuera nemo, cui lex hereditatem pupilli hincque eius etiam tutelam assignet; aut existit quidem quis, cui lex imponit tutelam; sed excusatione legitima liberauit sese a tutela. Si ob priorem rationem lata esset lex, quod, quoniam nullus adesset legitimus tutor, alius sit petendus, statim ex legitimorum tutorum censu excideret substitutus, quippe cui hac in occasione petendorum tutorum est imposta necessitas. Sed existere quoque possunt legitimi tutores; eo munere

F 2

tamen

k) l. 10. C. de legitimis hereditatibus. Substitutum cum legitimo herede nulla ratione esse comparandum, eleganter ac scite monstrant et, qualis sit differentia inter hunc et illum, ostendunt ANTONIVS MERCATOR; siue, qui sub hoc nomine latet, IACOB. CVIACIVS, not. ad librum animaduers. Io. Roberti, libr. 1. cap. 32. tom. v. operum, part. 11.

p. 79. et IOAN. VOETIVS, commentar. in pandectas, part. 111. p. 193.

l) commentar. ad pandectas, libr. xxvi. tit. vi. tom. 11. operum, p. 583.

m) commentar. de iure civili, libr. 111. cap. 8. tom. 1. oper. p. 164.

n) diss. de suprema principum et magistratuum tutela, §. 24. tom. 11. oper. coll. 1. exerc. 20. p. 759.

tamen, quum excusarunt se a tutela, haud fungentes; verumenimvero eorum in numerum substitutos haud referendos esse, ex eadem lege patet. Postulat a substitutis, ut petant tutores pupillis; *MODESTINVS* o) vero dicit: *qualitercumque dimissi sunt per excusationem a tutela, necesse non habent petere pupillis tutorem, ut ait Severi et Antonini constitutio*. Aperte statueremus *ἀντιποιῶν*, si iam *THEODOSIVM* et *VALENTINIANVM* p), substitutis petendorum tutorum necessitatem tunc imponere, putaremus, quum excusassent se. Luculenter potius ex eo, si omnia mente et animo complectimur, videmus, substitutum legitimos inter tutores per hanc constitutionem locum haud nancisci. Verum quidem est, matrem petere debere tutorem, quamvis legitimam alioquin tutelam gerat: *sunt autem quidam*, inquit *MODESTINVS* q), *quibus est necesse, petere tutores, puta mater et liberi*; ex eo tamen nihil sequitur. Non imposita; sed solum permessa est matribus liberorum tutela r), ideoque nec, ut excusationibus utatur, opus ei est, quum tutelam gerere nolit. Separant igitur illam tutelam maternam ab aliis legitimis prudenter eamque *voluntariam* vocant *IO. GYTTIEREZ* s), *IO. BRVNNEMANNVS* t), *SAM. STRYKIVS* v) recteque facit *IO. ORDVIN. WESTENBERGIVS* x); dum legitimam tutelam in *ordinariam* dispersit atque *extraordinariam* et per hanc illam intelligit, quae matri & auiæ volentibus deferatur. Quae quum ita sint ideoque nec vlla ratione ex memorata lege substitutorum tutela fingi possit: minime illos in legitimorum extraordinariorum tutorum ordinem adsciscimus et eo prius in *LVDOLPH. SCHRADERI* y) sententiam discedimus, qui iam *FABRI* opinionem explosit. Refutat quidem illum summus vir, *SAM. STRYKIVS* z) hancque

o) l. 2. §. 7. D. qui petant tutor.

p) l. 10. C. de legitimis heredibus.

q) l. 2. §. 2. D. qui petant tutores.

r) l. 2. C. quando mulier tutela officio fungi potest. Nouell. xx. cap. 40. cxviii. cap. 5.

s) de tutela, part. 1. cap. 12. num. 10.

t) commentar. ad digesta, part. 11. p. 156.

v) de tutela materna principum, cap. 2.

x) princip. iuris secundum ordinem digestorum, libr. xxvi. tit. iiii. §. 18. tom. II. operum, p. 413.

y) tractatu feudali, part. xviii. secr. 10. tom. II. p. 517.

z) vsu moderno, tom. III. p. 474.

hancque defendit; quum tamen is argumento stabilire illam tantum studet, quod ex exemplo tutelæ maternæ ducitur, non est, quod hac de re plura verba faciam. Quam infirmum istud sit et quam parum habeat ponderis, ex supra dictis magis emergit.

§. XI.

POST QUAM tutelæ extraneorum legitimæ species recensui: quo iure quælibet earum in legitimarum tutelarum numero locum vindicet, inuestigavi hisque adieci, quid speciatim de illis memoratu dignum fiant leges, progredior ad alia. Superuacaneum foret, si copiose ea, quæ de tutoribus generatim constituta sunt in iure civili, in tutoribus quoque legitimis extraneis valere, monstrare in animo mihi esset; sed intueri in ea solum nobis liceat, quæ de legitimis tutelis scita sunt speciatim, ut inde, quid ex iis cum ratione tutelæ extraneorum conueniat: quidue ei haud congruens sit, monstrem. Quod quum eo facilius confici possit, quippe solummodo rationem legis considerare nos oportet, ab iis, quæ extraneis cum aliis legitimis tutoribus sunt communia, initium capio atque eo refero, quæ de liberatione tutelæ legitimæ memoratu sunt digna. Quemadmodum agnati et, qui propinquitatis vinculis coniuncti sunt cum pupillo, si vocantur ad tutelam, excusare se possunt; ita etiam libertatem hanc haud denegandam esse extraneis, quisquis concedet. Aliter quidem sentiunt IAC. CUIACIUS *a*) et, qui eum sequuntur, quum ob MODESTINI *b*) effarum, legitimos nullam excusationem habere, putant; minime tamen ex eo illud sequi; sed eodem iure uti alios; ita quoque legitimos frui, IO. VOETIUS *c*), IO. SCHILTERVS *d*), ANTON. SCHVLTINGIUS *e*), EVERARD. OTTO *f*), PETRVS. TOVLLIEV *g*) luculenter monstrarunt. IVSTINIANVS *h*) tutores de declinatione huius muneris purgare se debere intra quin-

F 3

qua-

a) nor. ad Vlpianum, tit. xi. in iurisprudencia Anceiustiniana, p. 599.

b) l. 13. D. de excusat. tutorum.

c) commentar. ad digesta, part. 11. p. 215.

d) prax. iuris Romani, exercit. xxxvii. §. 149. p. 418.

e) nor. ad Vlpianum, loc. cit. p. 600.

f) nor. ad institution. p. 150.

g) colletraneis, diss. vii. §. 22. p. 262.

h) §. 13. I. de excusationibus.

quaginta dies continuos dicit, cuiuscunque generis sint. Quamuis deinde ille hoc testimonium debilitare videatur, quum ista verba explicat et: *id est, qualitercumque dati fuerint tutores, dicit; maiorem tamen hac in re lucem accendit MODESTINVS. Qui quum antea loquitur de excusatione ob numerum liberorum, ita pergit: i) τὸτο δὲ δοκεῖ μὲν εἰρηδαί περὶ τῆ κατα διαθήκης δοθέντος ἐπιτρόπου; ἀκούσαι δὲ ἂν καὶ ἐπὶ παντὸς ἐρέσου, hoc autem videtur quidem dictum esse de tutore, dato secundum testamentum; conuenit autem hoc et in omni alio; duabus vero aliis constitutionibus PIOCLETIANVS ET MAXIMINIANVS k) testantur, patrum, legitimum tutorem, se posse excusare. Ex his quum clare patet, eos etiam tutores, quos legitimos vocamus, libertate frui, per legitimas excusationes a tutela sese liberandi: non mirum est, quid sit, quod patronorum liberos, tutores nimirum extraneos, excusationes habere adfirmit VLPIANVS l): *queri potest, si patroni filius sit remotus; vel excusatus, an nepoti tutela deferatur? Quæ quum ita sint: non minus extranei, quibus lex tutelam committit; quam agnati retinent ius successionis, quamuis tutelam haud administrauerint, ut de legitimis tutoribus clare docent: IO. BRUNNEMANNVS m), IO. VOETIUS n) et AVGVST. LEYSERVS o), quumque BENED. CARPZOVIVS p), heredem eo consilio iuri successionis haud renuntiare posse, ut liberet se a tutelæ administratione, colligit, concludimus, neque extraneum facere id posse. Quemadmodum in eo conspirant extraneorum pariter ac sanguine iunctorum tutelæ legitimæ; sic conueniunt quoque in modo, quo ii, quibus illæ sunt commissæ, ab officio remouentur. Ut eo magis mederentur incommodis pupillorum et cumprimis eorum nefariorum tutorum malitiam coercerent castigarentque, qui munus suum subdole, negligenter ac segniter administrabant, crimen istud quidem dignum iudicauerunt, quod in-**

i) l. 2. §. 5. D. de excusationibus.

k) l. 1. C. de legitima tutela et l. 9.

C. qui dar. tutor.

l) l. 3. §. 8. D. de legitim. tutoribus.

m) commentar. ad digesta, part. 11.

p. 156.

n) commentar. ad digesta, part. 11.

p. 215.

o) meditar. ad pandect. specim. cccxxxi. mediz. 3.

p) libr. IIII. resp. 61.

infamia notarent; sed legitimos exceperunt, ne, quam notam turpitudinis inurerent tutoribus, eandem inferrent pupillis. Quodsi quidem leges intuemur, in quibus hæc pœna constituta est et simul legitimi sunt excepti, vii eas illustrant 10. CORASIVS q) et GERH. NOODTIUS r); earum ratio non in successione; sed in propinquitate consistere videtur hincque adparet, illas tantum de tutela agnatorum loqui; MODESTINVS s) vero clare rem definit, et vinculum necessitudinis rationem functionis huius esse adfirmat. Illam necessitudinem non solum locum habere inter agnatos aliosque ex vna stirpe genitos; verum etiam inter dominum ac seruum: patronum ac libertum ceterosque, inter quos vnus hereditas ad alterum peruenit, iam supra docui. Si tutor, inquit, aliquo vinculo necessitudinis; vel adfinitatis pupillo coniunctus sit; vel si patronus pupilli liberti tutelam gerit et quis eorum a tutela remouendus videatur, optimum factum est, curatorem ei potius adiungi; quam eundem cum notata fide et exstimatione remoueri.

§. XII.

QVA quidem in re conuenit cum ceteris legitimis tutoribus extraneus; differt tamen ab aliis, quando capitis deminutionem patitur. Tradit hoc IULIUS PAVLLVS his verbis t): *tutelas etiam non amittit capitis minutio: exceptis his, quæ in iure alieno positæ personis deferuntur. Igitur testamento dati; vel ex lege; vel ex senatus consulto, erunt nihilominus tutores. Sed legitime ex duodecim tabulis interuertuntur, eadem ratione, qua et hereditates exinde legitime, quæ agnatis deferuntur, qui desunt esse, familia mutati.* Reperiuntur hoc in effato nonnullæ paullo obscure dictiones, quæ quantum crucientem interpretes, vel ex iis perspicere liceat, quæ tradunt IAC. CVIACIUS v), FRANC. HOTTOMANNVS x), PETRVS FABER y), ANTON.

q) libr. IIII. miscellaneor. cap. XVIII. p. 312.

r) libr. I. probabilitium, cap. 13. rom. I. operum eius, p. 60.

s) l. 9. D. de susp. tutoribus.

t) l. 7. D. de capite minu. s.

v) in Iulio Paulo, libr. XI. rom. II. operum, p. 169. et notis ad Vipianum, tit. XI. p. 597.

x) libr. III. obseruationum iuris, cap. VIII. p. 60.

y) libr. III. semestrium, cap. XXIIII.

ANTON. GOVEANIVS z), ANTON. AVGVSTINVS a), HVGO DONELLVS b), IAN. A COSTAC), FRANC. BALDVINVS d), MARCVS LYCKLAMA A NIEHOLT e), ANTON. SCHVLTINGIVS f) aliique. Maximam difficultatem habere iis visa sunt verba: *iure alieno*. Itaque adiciunt iis nonnulli voculam: *non*: alii pro verbis: *in iure alieno positis*, legunt: *quæ iure agnationis proximis potissimum deferuntur*; alii vero locum ita emendant, vt pro *iure alieno* iurisconsultum scripserint: *iure antiquo* et per illud leges duodecim tabularum intellexisse. Quodsi vero omnes has emendationes animo complectamur, facile quisquis perspiciet, vltimam minime locum obtinere inter eas, quæ probabilitatem sibi concilient. Si scripserit PAVLLVS: *ius antiquum*: necesse est, vt dixisset, illo iure non personis solum iure alieno positis; verum etiam patronis tutelam deferri. Quam parum similitudinis veri ea emendatio consequatur, qua *iure agnationis proximis potissimum* legitur quamue CVIACIO g) debemus, luculenter docet ANTON. SCHVLTINGIVS h) quumque nec melius de prima lectione sentit MARC. LYCKLAMA A NIEHOLT i): sane optime ii sibi consulunt, qui medicorum instar prius medicinam non adhibent; quam morbum, cui medeantur, adesse, intelligant. Quum quilibet tiro in legum scientia memor esse debet diuisionis personarum in personas sui iuris easue, quæ alieno iuri sunt subiectæ, quam præbet nobis IUSTINIANVS k): ex illa iam intelligimus, quid sibi velit PAVLLVS, dum de personis, in iure alieno positis, loquitur. Quum imperator eodem in loco dicit: *rursus earum, quæ alieno iuri subiectæ sunt, aliæ sunt in potestate parentum, aliæ in potestate dominorum*, illico patet, sermonem hic esse de iis, quæ sub patria potestate erant. Quoniam eiusmodi homines, quibus-

z) *libr. 11. varior. cap. 12.*a) *libr. 1. emendation. cap. 2.*b) *libr. 111. commentar. de iure ciuili, cap. 14. tom. 1. p. 194.*c) *not. ad §. 4. I. quibus modis tutela fuit.*d) *in iurisprud. Muciana, p. 169.*e) *libr. 1. membranar. eclog. xxiiii.*

tom. 1. p. 108.

g) *in Iulio Paulo, libr. xi. tom. 11. operum, p. 169.*h) *memorato loco.*i) *excitato loco.*k) *pr. I. de his, qui sui, vel alieni iuris.*

quibuscunque modis ex illa exeant, minimam capitis deminutionem patiuntur; neque ex iis exclusi sunt emancipati Anastasiani et Iustiniani, quemadmodum ostendit ANTON. SCHVLTINGIVS *l)*, docet nos hoc in effato PAVLLVS, quamvis alioquin capitis deminutione tutela haud amittatur; eos tamen, qui sub patria potestate erant, hac in re esse excipiendos, propterea quod status familiae mutatur et ideo etiam tutela, ob illum commissã. Sed idem quoque scriptor nobis monstrat, extraneos contra perdere haud tutelam per minimam capitis deminutionem. Erant illi tamquam extranei in nulla familia: debebant ius succedendi liberti nulli illius statui ideoque nec, quæ semper cum hoc coniuncta erat atque ex eo sequebatur, tutelam. Quum itaque PAVLLVS eas tantum tutelam excipit, quæ deferuntur personis, in iure alieno positis: satis luculenter declarat, ceteras ideoque et legitimas extraneorum haud amitti per capitis deminutionem. Clarius hac de re haud loquitur PAVLLVS; facit tamen id VLPIANVS, quippe qui ait *m)*: *excepta tutela patronorum, legitima tutela capitis deminutione amittitur, cui adiungas CAIVM. Qui dum dicit n): satis constat, etiamsi in potestate sit parentis filius* patro-

l) *iusprudentia Anteiustiniana*, p. 593. Aliter tamen sentiunt HERON. ALEXANDER, *not. ad Caium, libr. II. institut. tit. VIII. p. 132.* et IACOB. CUIACIVS, *not. ad Vlpian. fragmentor. tit. x. §. 5. p. 592.* Etenim quum PAVLLVS in *l. 3. §. 1. D. de capite minutis*, emancipari neminem posse existimat, nisi in imaginariam servilem causam sit deductus, non obscure significat, emancipatum capite se haud deminueri ob mutationem status familiae; sed potius ob simulatam servitutem. Quum itaque sublata est illa per Anastasianam ac Iustinianeam emancipationem: illos, qui his modis a patria potestate liberantur, capitis deminutionem haud pati, dumviri inde colligunt. Recte tamen mo-

net SCHVLTINGIVS, loco excip. emancipatos, si non amplius ob servitutem; nihilominus tamen ob commutatum familiae statum capite se deminueri. *L. ult. D. de capite minutis.* Præter SCHVLTINGIVM evolvas VERIC. HERBERVM, *digress. libr. III. cap. 6. IAN. A COSTA comment. ad inst. tit. quibus modis ius patrie potestatis soluit. IO. GOTTL. HEINECCIUM, antiquit. Roman. libr. I. tit. XVI. p. 214.* atque Iulium IUSTINIANVM, *IO. CASP. HEIMBVRGIVM, patronum, quem omni observantia colo, dissertat. de emancipatione Romana et Germanica, §. xxxiii. p. 36. sqq.*

m) *fragment. tit. XI. §. 9. p. 599.*

n) *l. 22. D. de iure patronatus,*

G

patrona, nihilominus legitimo iure ad eam pertinere hereditatem, simul nullam vicissitudinem in hereditate pariter ac tutela fieri adfirmat, ubi ex eadem potestate per emancipationem ceterosque modos egreditur. Repugnare quidem his et simul sibi ipsi videtur *ULPIANVS o)*, quum alio loco scribit: *legitima hereditatis ius, quod ex lege duodecim tabularum descendit, capitis diminutione amittitur*; eundem tamen tantum de ingenuorum; nec de libertorum hereditate interpretandum esse, recte monet *IACOB. CUIACIVS p)*. Si omnes alioquin legitimæ hereditates capitis diminutione exstinguerentur: perimeret illa quoque successione in bona libertorum et per consequentiam eorum quoque tutelam. Itaque, quum mutatio status familiæ causa esset, cur agnatorum tutelas tollat capitis diminutio: patronus retinebat tutoris prouinciam, propterea quod illam ob eiusmodi statum haud accepit. Eo maiori vero iure miramur, cur in mentem venerit *IAC. CONSTANTINAEIO q)*, viro, alioquin fatis literato, illam legis huius rationem reddere, propterea quod tutela patronorum non fundata sit legibus duodecim tabularum. Nullam hanc sententiam consequi similitudinem veri, quilibet perspiciet, qui doctrinæ capitis diminutionum non profusus rudis est atque ignarus.

o) fragment. tit. xxxvii. §. 5. p. 670.

q) libr. 1. subtilium enodationem, cap. 7.

p) not. ad *Ulpianum*, loco memorato. tom. III. operum omnium, p. 494.

SECTIO

SECTIO POSTERIOR
 DE
 TUTELA EXTRANEORVM
 LEGITIMA IVRIS
 GERMANICI.

E T N O V I E

GERMANOS antiquissimis quidem quemadmodum illud fuerit comparatum,
 temporibus legitimis tutores igno- §. VII.
 rasse; postea vero illos eodem modo, quo
 Romano; habuisse, monstratur; §. I.
 et nun nostra etate ab usitata consuetu-
 dine recesserit, §. VIII.
 neque minus eo peruenire apud eosdem Secundus adsignatur simultanee in-
 tutelam, quo redeat hereditas, ostendi-
 tur ex iuribus, quibus Germania pro-
 uincie et singulares ciuitates parent, uestitis quumque, quo iure id fiat,
 quae id expressè, §. II. §. VIII.
 quæne tacite declarant, §. III. et quis tutelam accipiat, si plures simul
 sunt simultanee inuestiti, monstratum
 est, §. X.
 Tertium fortiantur, qui gauerninatus;
 vel confraternitatis vinculo cum pupillo
 ac tum inorum illorum species enarran-
 tur. Quorum quum duæ classes consti-
 tuuntur et in prima, qui toti Germa-
 nia sunt communes, collocantur, locum
 in iis tener primum dominus directus,
 quem munus hoc sustinere, probatur, §. V.
 et inuestigatur, quo tempore illud ei
 imponi cøperit, §. VI.

§. I.

QVID de extraneis legitimis tutoribus Romanorum leges sanxerint, satis explicatum arbitror in sectione superiore: sequitur, ut ad patriam instituta me conuertam. Quum maiores id in honoris loco ac gloria, quod inter eas gentes numerarentur, quarum solum nomen ob nobilitatem earum barbariem moratioribus horrebant, ponerent omnemque morem, ipsorum inflammatum esse cupiditate bellandi, satis declararent: non alius quoque legis notitiam habuerunt; atque illius, quam, non scriptam; sed natam, ex natura ipsa adriperunt. Ignorabant itaque etiam illi omnes eos tutores, quos istud ius naturale haud constituit: qui apud eos parentibus orbi, nondam educati erant, in tutela eorum existebant, quorum officium esse, tueri pupillum, ratio illos docebat. Quibus quidem rebus efficiebatur, ut iidem tutelam, quos in legitimorum tutorum Romanæ leges censum numerant, gererent et instituta Longobardorum *a*), Saxonum *b*), Burgundionum *c*), Wisigothorum *d*) aliaque, quæ recentent IO. FRID. POLAC *e*) et IO. GOTTL. HEINECCIUS *f*), prouinciam hanc iis, qui arcis propinquitatis vinculis cum pupillo sunt coniuncti, mandandam esse iuberent, quippe ex ratione eiusmodi homines præ ceteris necessitate adstrictos cernimus, incommodis impuberum suorum propinquorum medendi; legitimi tamen tutores antiquissimis temporibus in Germania profus ignoti erant. Imposuerant eam ob rem consanguineis aliisque, quibus a lege tutela commissa erat, *legitimorum tutorum* nomen Romanorum leges, ut fecernerent ab illis alios tutores; apud Germanos vero non opus fuit, ut eiusmodi distinctionis uoculam adiiicerent. Raro ibi exstiterunt,

a) *libr. III. tit. XXXVIII. leg. I. in corpore iuris germanici PETRI GEORGISCH, p. 1177.*

b) *tit. VII. leg. 7. p. 460.*

c) *tit. LXXXV. de pupillis, p. 394.*

d) *libr. III. tit. III. p. 1967.*

e) *Systemat. iuris germanici, libr. I. cap. 14. p. 51.*

f) *libr. I. elementor. iuris germanici, tit. XV. tom. I. p. 274. cui adde illustrem virum, IO. AVGVST. HELLFELDIUM, patronum meum maxime colendum, in iurisprudencia Struuiana heroica, tom. III. p. 507. sqq. et GOTTFR. REYSIVM, in fundamentis tutelaram legitimarum, p. 8.*

runt, qui diuersi fuissent a tutoribus, ob propinquitatem constitutis, et, quamuis antiquiore iam ætate datiuos tutores non penitus ignotos fuisse, ex lege Wisigothorum g) pateat: *quodsi nec patruus; nec patruus filius, qui digne tutelam suscipiat orphanorum, fuerint, tunc tutor ab aliis parentibus in presentia iudicis eligatur*; minime tamen in legitimos ac datiuos diuiserunt tutores. Quæ quamuis ita sint comparata; illud tamen iurium Germanicorum prorsus rudem atque ignarum esse, oporteret, qui legitimorum tutorum notionem Germanis inusitatam statueret atque inauditam. Postquam inueteratam barbariam delere cœperant ex moribus disciplinaque maiores nostri, maxime locupletatum quoque est atque amplificatum ius, quo utebantur, quumque deinceps familiaritas ipsis esset cum Romanis legibus: irrepserunt multa ex iis in statuta eorum. Inter illa primum fere locum obtinebat diuisio tutelæ in testamentariam, legitimam ac datiuam idque eo maiori iure, quum iam antea legitimis ac datiuis tutoribus nomine tantum carerent et re ipsa utrosque haberent hincque solos testamentarios Romanis deberent h). Hanc ob rem nominat iam seniore agnatorum tutorem legitimum *EXKIVS AB REPGOV i)*, quippe qui; postquam illum; *der älteste ebenbürtige Schwerdmagen*, tutorem esse adfirmat, ita pergit: *alsi ein Kind zu Leurechte zu sinen Iaren kommen, sin rechte Vormunde sal es doch an sine gute verstem zu sine nuzze*. Idem facit Weichbildum ii), ubi dicit: *es ist auch* *est einer der Kinder rechter vormund, ein anderer aber hat ihr Gut unter im*; præsertim vero rem declarat locus, qui in sanctionibus a

G 3

) *br. IIII. tit. III. leg. 3. p. 1967.* cui accedit lex Longobardorum, in qua PIPINVS, *libr. III. tit. XXXVIII. leg. 1. p. 1176.* hæc sancit: *etsi tutor illorum aliquis esse noluerit, iudex præiudicat domini rimentem hominem, iuxta ut lex illorum est, qui pro nostra præceptione illorum causam peragere debeat.*

b) pluribus hanc rem egregie illustrat vir illustris, patronus omni obseruantia mihi reuerendus, IO. RVDOLPH.

ENGAV, *element. iuris german. libr. 1. tit. XXV. p. 247.*

i) in dem *Sachsenspiegel, libr. 1. art. XXXIII. p. 66. ed. perill. CAR. GVIL. DE GAERTNER.* Adde *libr. 1. art. XXXIII. p. 97.* et antiquiorem eius interpretem, notis ad citat. locum.

ii) *artic. XXXVIII. in corpor. iur. publici et privati IO. STEPH. BURGERMEISTERI, tom. I. p. 185.*

CAROLO V. k) et RYDOLPHO secundo l) publicatis, reperitur: *dass ein ieglicher Vormunder, er sey gleich Testamentsweis verordnet; oder durch das Recht; oder Richter gegeben, sich der Vormundschaft nicht unterziehen soll, die Verwaltung sey ihm dann zuvor durch die Obrigkeit decerniret vnd besohlen.* Qui quum mentionem facit omnium tutorum, testamentariorum, legitimorum ac datiuorum, nemo sane mirabitur, si omnia fere instituta, cum prouincialia; tum municipalia, hac in re cum illa lege conspirare et tutores in has species diuidere reperiat, quorum tanta est copia, vt recensere illas, sit superuacaneum hincque tantum ad HENRIC. GIESBERTVM m) prouocare nobis liceat, qui illarum copiam nobis facit. Verum enim vero non potest non cuius eo magis mirum videri, quid sit, quod doctissimi viri in Germania legitimam tutelam in usu esse negent nosque eorum in censu CASP. SCHMIDIVM n) ARNOELD. VINNIVM o) ac IO. PETR. DE LYDEWIG p) cernamus. Equidem negare haud possum, in tanto specialium iurium numero quaedam; sed perpauca tantum existere, in quibus legumlatores dubitarunt certas personas designare, quibus committatur pupillorum tutela. Vt exemplis dictis fidem faciam, testimonium eius rei nobis praebent ea, quae scita sunt de tutoribus ab Vlmensibus. Qui quum, deficientibus testamentariis tutoribus, alios constituendos esse, in statutis suis adfirmant, haud nominatim definiunt, qui eligendi sint; sed ita generatim loquuntur q): *wären aber beyde ebegemacht vnd also Vater vnd Mutter mit Tod abgangen vnd die Kinder hetten in dero Lebzeiten keine Pfleger bekommen, so sollten denenselben Kindern ihre nächste Blutfrund; oder Verschwegerte, auch innerhalb Monatsfrist nach bemeldten Absterben Pfleger*

k) reformatione politica, publicata ann. CIO IO XXXXVIII. verb. *dass auch ein ieglicher.*

l) *ordinat. politica, ann. CIO IO LXXVII. tit. XXXII. num. 1.*

m) *pericul. flaturor. secund. cap. XVIII. §. 27. p. 10.*

n) *tit. v. comment. art. 1. num. 23. sq.*

o) ad §. 3. fin. *Instit. de legir. tutela num. 2.*

p) *opusculis miscellis, tom. II. opusc. III. §. 12. p. 110.*

q) *der Stadt Vlm Gesetz vnd Ordnungen, part. II. tit. v. §. 8. Addantur his Statuta von der Stadt Einbeck, PUFFENDORFFII obseruat. ad ius uniuersum, tom. II. adiecta, cap. XVI. p. 223.*

Pfleger begehren: aliarum legum, quæ idem faciunt; nec legitimos tutores constituunt, meminit HENR. GIESEBERTVS r). Quæ quamuis VINNII ceterorumque sententiæ fauere videantur; ab his tamen ad vniuersam Germaniam minime concludere licet; neque idem ex eo colligere possumus, quod in more positum sit institutoque omnium fere prouinciarum, vt legitimi, priusquam officio fungi incipiant, a magistratu confirmentur. Videntur quidem per id a magistratu constituti hincque maiori iure in datiuorum; quam legitimorum numerum referendi: nihilominus tamen semper legitimos existere, diuersos a datiuis, clare pater, si rem animo paullo curatius lustraueris. Quemadmodum Romano iure nonnulli a lege *αυσως* designantur, quos tutelam fuscipere oporteat; ita quoque iuribus prouincialibus pariter ac municipalibus eiusmodi nominantur. In eo tantum inter se differunt, quod Romæ statim tutores erant, teste IUSTINIANO s); in patriis moribus vero auctoritate publica munus hoc imponitur, vt pluribus FRANC. FRID. AB ANDLER t), IO. SCHILTERVS v), IO. BALTH. L. B. DE WERNHER x) et IVST. HENNING. BOEHMERVS y) monstrant. Quamquam autem antea partibus suis haud funguntur; maxime tamen discrepant a datiuis tutoribus. Si adhuc existant eiusmodi, quos speciatim lex nominat; nec præsto sint magistratui rationes, cur arceri illi possint a tutela: haud libere hac in re iste agere potest; nec dare tutelam, cui velit: contra, dum tutor, vt vocatur, datiuus constituendus est, libera est illius lectio. Discimus istud non solum ex EYKIO AB REPGOV z) eiusque interprete a), quum legitimum tutorem a datiuo distinguit ac separat; sed corroborat idem egregie lex, qua, vt legitimus tutor a iudice confirmetur, primo cautum est. Factum id est in supra memorata constitutione CAROLI V. quam renouauit RVDOLPHVS II. In

ca

r) pericul. statutor. secundo, art. xx. p. 110.

s) §. 3. l. de tutelis.

t) libr. 11. iurisprud. rhes. v. §. 26.

v) prax. iuris Romani, exercit. XXXVII. §. 138.

x) obseruat. forens. rom. 1. part. v. obseru. cxiii. p. 1039.

y) consultat. et decision. rom. 1. part. II. argum. 11. p. 21. sq.

z) libr. 1. artic. XXXIII. p. 97.

a) gloss. ad libr. 1. art. XXXVII. p. 101.

ea non solum legitimum; verum etiam testamentarium a iudice constitui iubet et, quod maximum est, dum hæc proponit, bene tutorem in testamentarium, legitimum ac dativum distinguit: b) *dass auch ein ieglicher Vormunder, er sey gleich testament wesse verordnet; oder durch das Recht oder Richter gegeben, sich der Vormundschaft nicht unterziehen soll, die Verwaltung sey ihm denn zuvor durch die Obrigkeit decerniret.* Quo posito, luculenter hæc constitutio, quum quibuslibet tutoribus administratio officii eorum a magistratu committitur, rationem nobis indicat, cur iure provinciali Hennebergico c) *legamus de legitimis tutoribus? sie sollten auch zur Vormundschaft gelassen; oder gegeben werden; statuta vero Lubecensia d) ita loquantur: vnd da etliche von der Schwertseiten allhier verhanden seyn, sollen dieselbe vor allen andern vorgezogen werden.* Eadem nos quoque docet, neque in Treuirensium; neque in Stirienstum provinciali iure legitimos sublato esse, quamvis de iis, qui sanguinis vinculis cum pupillo sunt coniuncti, illi solummodo sanxerint e): *sie sollen zugelassen werden; hi vero f): sie sollen durch unsern Vitzthum verordnet vnd verschafft werden, et leges, in provincia Wurtembergensi latas, etiam consanguineos declarare legitimos tutores, vbi dicunt g): in welcher Wahl vnd Verordnung sich vornehmlich wohl umsehen vnd erwegen sollen, solche Personen, Verwandte vnd andere zu Pfleger zu erkiesen vnd zu verordnen, die bey ihm fur fromm, gottesfürchtige, Ehren vnd Biedermannen erkandt.* Neque vero aliud; quam id quod ex eodem fonte derivandum est; quod, quos viros ipsa lex nominat, illi putandi sint pro legitimis tutoribus, quoquomodo istud factum sit. Siue enim hanc provinciam illis committere videatur lex *αὐτοῦ*, quemadmodum id faciunt iura provincialia et municipalia

b) *ordinat. politic. ann. CIO 13LXXVII. tit. XXXII. §. 1.*

c) *Landesordnung der Fürstl. Grafschaft Henneberg, tit. VI. cap. 1.*

d) *libr. 1. tit. VII. §. 1.*

e) *Vatergerichtsordnung des Erzstifts Trier, tit. von Tutorn und Vormündern.*

f) *Reformation des Fürstenthums Seeyer, tit. XI.*

g) *Wurtembergische Landesordnung, tit. XXXII. §. 2. adde die Landesordnung von Baden, part. II. tit. III. et die confirmirete Waysenamenordnung in Lausitz, §. 3.*

palia, Franconicum *g*), Megapolitanum *h*), Dithmarficum *i*), Francofurtense *k*), Stadense *l*), Hadelense *m*), atque Otterndorfenſe *n*); ſiue illa magiſtratum propinquis præ aliis deferre tutelam; vel eius adminiſtrationem permittere iubeat; ſiue denique conſanguineos præ aliis neceſſitate, muneris illius ſuſcipiendi, adſtringat: ſemper illi *legitimorum* nomen poſcere queunt. Non fruſtra igitur laborem ſuſcepit, quum iam, legitimos tutores Germanis uſitatos eſſe, more ſuo, id eſt, ſcite ac literate, docere ſtudit vir illuſtris, FRID. ESAIAS PUFFENDORFIVS *o*).

§. II.

Ex his quum clare patet, legitimos tutores fuiſſe communes Germanicis iuribus cum legibus Romanis: tum ſingularem quoque in eo Romanorum et noſtratum reperimus conſenſionem, quod legitima tutela in ſucceſſione eſt fundata et quod ei illa committitur, cui poſt mortem pupilli illius quoque hereditas obuenit. Coniicit quidem GOTHOFRED. REISIVS *p*), leges illis, qui cum impubere propinquitatis uinculis ſunt coniuncti, munus hoc demandaffe, propterea quod iis natura inſitus eſſet amor, quo impellantur ad defendendos ſe inuicem et ab interitu; aut aliorum iniuria vindicandos. Sed commodum ſucceſſionis ueram eſſe rationem, cur impoſuerint onus hoc leges propinquis, ipſæ haud ſemel luculenter declarant. Quodſi quidem uetuſtiſſimam in ætatem oculos coniiciamus legesque Burgundionum, Longobardorum, Wiſigothorum aliorumque populorum legamus, hanc rationem ex iis inueſtigare non ſtatim poſſumus;

g) des Herz. Francken Landgerichts-
ordnung, tit. IIII. §. 10.

h) tit. von Vormundſchaften, Witwen
und Waifen.

i) artic. xx.

k) reformatio Francofurtenſis, part.
VII. tit. I. §. 4.

l) artic. IIII. §. 2.

m) part. IIII. tit. I.

n) Weichbild von Otterndorf, artic.
VI. num. I. quas leges edidit PUFFEN-
DORFIVS, in obſeruat. iuris uniuers.
tom. II. adpendice, p. 179.

o) obſeruat. iuris uniuers. tom. I.
obſeru. I. p. 150.

p) fundament. tutelar. legitimarum,
§. VII. p. 2. 69.

mus; paullo recentiores clarius hac de re loquuntur. Iam expresse rationem memoratam adferunt leges terræ Scaniæ, quæ quum datæ sunt adhuc a Waldemaro rege, luculenter antiquitas earum adparet. Vt breuitati inseruiam, liceat iam solum latina verba, quemadmodum de danico expressit ANDR. DE KNARDERV P), proferre: *ad tutelam impuberis tutor legitimus inuitatur in coniunctione sanguinis ei, quicumque proximus inuenitur. Si se ipsum tamen et alium possit defendere et prouisor esse velit non dissipans deuastator, ut onus sentiat in defensione, qui emolumentum respiceret post mortem impuberis in successione.* Non me quidem fugit, leges illas locum inter patria instituta nequaquam tueri posse; attamen, quum inde eluceat, Romanos haud solos heredi onus hoc imposuisse; sed populos, septentrionem versus habitantes, eandem tenuisse sententiam; iidem vero finitimi existant nostratibus: ab iis ad Germaniam concludimus merito et eo minus miramur, si, idem facere EYCKIUM DE REPGOV r), reperiamus. Sêniori ille agnato tutelam adiudicat; sed simul eius rei rationem reddit, quod successione in res expeditorias spem hancque ob rem earum quoque usum habeat, quamdiu impubes adhuc sit pupillus: *wann die Söhne noch binnen ihren Jahren sind, so nimt ihr ältester ebenbürtiger Schwerdmagen das Heergewette alleine und ist der Kinder Vormund daran. Wann sie alsdenn zu ihren Jahren kommen, so soll er es ihnen benebenst ihren völligen Gut widergeben.* Quæ quum clare indicant, propinquos onerari tutela, propterea quod succedant aliquando in bona pupillorum: eandem causam varia cum prouinciarum; tum municipiorum instituta exprimunt. Codex iuris Lubecensis antiquissimus, cuius editionem perillustri viro, ERNEST. IOACH. DE WESTPHALEN s) debemus, dicit: *iue negeste erue is, de schal wesen Vormunde*: ius Dithmaricum t) ita hac de re loquitur: *die negsten Blutsfreunde, by denen die Anwartung des Erfts, als der Vnmundigen ist, die Vormundschap up sick nemen*; Hadelensium vero

q) legibus terræ Scaniæ, libr. III. cap. 4. in perillustr. viri, ERN. IOACH. DE WESTPHALEN monumentis ineditis rerum germanicarum, tom. III. p. 2038.

r) libr. I. art. XXIII. p. 65.

s) tom. III. monument. inedit. p. 642.

t) artic. XX.

vero functionum collectio dicit v): da aber keine Vormunder im Testament verordnet, alsdann gebühret dieselbe den nehesten Blutsfreunden und sonderlich denen, so künftig Erben seyn können, und sollen die auch vom Gericht bestetiget werden. Nonne luculenter hæc declarant, propinquus onus ob hereditatem, quæ iis obuenit, imponi? Sed idem peragit Weichbildum Otterndorfense, a duce Magno iam anno seculi sexti ac decimi quadragesimo et primo promulgatum. Ofte Kindern, inquit legis lator x), de nicht von achtein Jahren, ehre Vater verstorue, derfuluigen Vormunder where de Moder, so se sick nicht weder befreyet bedde: Where de moder nicht vorhanden, so where de negeste Frundt von Schwerdt, edder Spillyyden, de der Kinder Erffname where, tbo der Vormunderschop vor allen andern berechtiget. Similis est ratio statutorum Osterodensium y), in quibus hæc legimus: damit auch die Kinder nach ihrem absterben ihrer Eltern mit gebörender Vormundschafft desto zeitiger versehen werden, wollen wir, ob der Vater seinen Kindern im Testament Vormunderẽ benannt, daß dieselbe allen andern vorgezogen; in Mangelung deren die Blutsfreunde, so zu der Wayßen Succession sich am nechsten ziehen, darzu gebraucht werden soll, et iuris prouincialis Stirienensis z): sollen die nechstgebobrnen Freund, welche sonst, wo es zu fallen kommen, in die Erbschafft stehen wurden --- zu der Gerhabschafft verordnet werden. Inter se comparant tutelam et hereditatem atque, ut idem ordo, quo agnati succedunt, in tutela deferenda obseruetur, præcipiunt ea, quæ scita sunt a Francofurtensibus a): dann gleichwie dieselben in der Erbschafft solcher Kindere, wann sie versterben, den Vortheil und Vorgang haben; also sollen sie auch in der Vormundschafft, so muhesam, den weitesten vorgezogen werden, hincque ad eandem rem nobis valent, quibuscum coniungenda sunt statuta Wormariensis b): so aber die Mutter nit im Leben und zuvor auch Todes abgangen were, als-

H 2

v) part. III. tit. I. p. 35.
 x) art. VI. num. I. in PUFFENDOR-
 FII obseruation. iuris vniuersi, tom. II.
 p. 179.

y) art. XIII. num. 2. apud PUFFEN-
 DORFIUM, libro citato, p. 248.

z) des Fürstenthums Steyer Reforma-
 tion, tit. LI.

a) part. VII. tit. I. §. 4.

b) Srauzenbuch, libr. IIII. tit. VI. §.
 so aber die Mutter.

alsdem sollen die nachstgespitten Freunde, die zu vermuten, daß sie der Kinder Erben mögten werden, Tutores und Vormunder seyn. Recentiore ætate in Saxonia decretum est c): die Bluttverwandten, welche sich des commodi successionis zu getrüssen, sollen die Vormundschaft auf sich zu nehmen angehalten werden; in legibus vero regni Bohemici d) etiam eautum reperimus, vt, si tutela ad legitimos tutores peruenit, munus hoc ei semper committatur, qui proximus est pupilli heres. Omnia hæc iura satis luculenter causam tutelæ legitimæ, impositæ propinquis, adferunt, quum ex spe successionis tutorem, quem designare volunt, definiunt; alia vero ratione aliæ constitutiones, idque non obscurius, eam indicant. Priore sectione copiosius monstrandi occasio mihi fuit, legibus Romanis eum, qui tutelam recusat, haud hereditate priuari, quamuis secundum naturam esse, PAVLLVS e) dicat, *commoda cuiusque rei eum sequi, quem sequantur incommoda*, hincque inde concludendum esse videatur, illum non dignum esse, qui fruatur commodis, si haud sustinuerit incommoda. Vberius id iam ostendit, ad quem et supra prouocauit, AVGVSTIN. LEYSERVS f), quumque aliud statuisset GEORG. ADAM. STRVVIVS g): ille hunc quoque refutauit. Licet hac in re, si de iure Romano est sermo, cum LEYSERO consentiam; non possum tamen; quin ab illo discedam, si quoque, in omnium locorum Germaniæ moribus positum id esse, adfirmare in animo summo viro forsân fuisset. Irrogat potius multa statuta propinquis pupillorum, horum tutelam, quæ illis est delata, nefarie recusantibus, poenam amissionis hereditatis. Quemadmodum illa per id, si quis eiusmodi homines in omnibus, quibus Germania cumulata est, legibus a iusta illa poena liberos statuere veller, eum belle refutant; sic haud obscure eadem nos docent, rationem tutelæ esse successionem: hinc, qui tutelam sibi imponi haud patiatur, nec illum dignum esse commodo successionis. Minime vnum solummodo est statu-

c) Resolut. grauamin. de ann. c13 126xii. tit. Justitien Sachen, num. 8.

d) 10. IOS. DE WEINGARTEN codex Ferdinando-Leopoldino-Iosephino-Carolinus, p. 543.

e) l. 10. D. de R. I.

f) meditat. ad pandectas, vol. v. specim. cccxxxii. med. 3. p. 478.

g) iurisprudenc. Roman. Germanica, libr. 1. tit. xxv. §. 3.

statutum, quod hanc poenam proposuit. Verba iuris provincialis Franconici, quæ ad hanc rem pertinent, hæc sunt *b*): auf dem Fall auch sich die Freunde solcher Vormundschaft ohne erheblichen Ursachen entäußerten, und dieselbige anzunehmen sich beschwehrllich weigern wurden, dieselben sollen hierdurch die Anwart künftiger Falle verwürckt und zu solcher Kinder Güter als Erben nicht gelassen werden. Eadem scita esse atque instituta in terris palatinis, hoc effatum testatur *i*): da aber Freunde vorhanden, die sich der aufgetragenen Vormundschaft ohne redliche erhebliche Ursachen entäußern, und die nicht annehmen wollten, sollen sie dardurch die Anwartung künftiger Erbselle verwürckt und zu derselben Kinder nabrung keinen erblichen Zugang haben. Similes minæ proponuntur propinquis Monasteriensium pupillorum *k*): geschehe das nit in 6 Wochen nach Abfall der Eltern, so sollen ermeldte Verwandten der Succession, so sie sich zu der unmündigen Gutern einigfalls verheßfen mögten, damit priuirt seyn und verlustig. Conspirant cum his redintegrata iura Norimbergorum *l*): so aber Freund vorhanden, die sich der Vormundschaft on redliche erhebliche Ursachen entäußern und die nit annehmen wollten, sollen sie dardurch die Wart künftiger Erbsell verwürckt und zu derselben Kinder Gutern keinen erblichen Zugang haben, et statuta Wormatiensia *m*): wenn sie binnen einen Jahr sich legitime a tutela excusirt nicht hatten, so sollen sie verlohren haben und beraubt werden der Erbschaft, so ihnen von den Kindern zustehen möcht, quibus Erfurtensia adiicimus. Ita enim illa loquuntur de propinquis pupillorum, de quibus antea iam erat sermo *n*): soll sie der Rath betueden, daß sie dasienige, was sie an des Pupillen Erbgerechtigkeit auf dessen Todesfall zugewarten hatten, verlustig seyn sollten, welches auch zur Nach-

H 3

b) des Herzogthums Franckens Landgerichtsordnung, tit. IIII. §. 10.

i) Churfürstl. Pfälzische Landesordnung, tit. III. num. 4.

k) gemeine Münsterische Landesordnung, tit. v. §. als Wir.

l) Reformation der Stadt Nurnberg, quæ publicata est anno MDLXIII. tit. XXVIII. leg. 1.

m) libr. IIII. tit. VI. §. 7.

n) Maynzische Instruction vor Erfurt, in denen Maynzischen Ordnungen, tit. VIII. p. 113. adde: die Fürstl. Oelsische Landesordnung, part. III. tit. XVI. in IO. IOSEPH. DE WEINGARTEN codice Ferdinando-Leopoldino-Iosephino-Carolino, p. 45. des Fürstenthums Sreyer Reformation, tit. LI.

richt in des Rathes protocoll einzutragen ist. Ex his clare iam pater, propinquos propter successione[m] onus hoc sustinere, quamobrem nemo sane dubitabit in sententiam IACOB. MENOCHII *o*), LVD. SCHRADERI *p*), IO. BRUNNEMANNI *q*), HENRIC. COCCEII *r*), IO. LEONHARD. DE PVEHEL *s*), BYRCARD. GOTTH. STRVIT *t*), IO. FRID. GVIL. DE NEVMANN *v*) aliorumque discedere, quando Romanorum leges cum patriis moribus in eo conspirare et vbiq[ue] illam regulam obseruari, adfirmant: *quo redit hereditas; eo peruenit tutela.*

§. III.

RECENSVI haecenus duo prouincialium pariter ac municipalium legum genera, quorum alterum expresse, cur oneret tutela propinquos pupilli, rationem subiicit: alterum eandem exponit, quum defugientibus hoc munus priuationem hereditatis minatur. Restat adhuc tertium. Quas istud complectitur, sanctiones non tam clare loquuntur; sed paullo obscuriores sunt prioribus; verumtamen, in iis eandem occulte latere causam, perspicimus, si illas intentis oculis consideramus. Pertinent eo illa statuta, quae, quum legitimis tutoribus munus hoc committendum sit, illud agnatis et cognatis simul mandari iubent. Si quis primum ea intruetur: neminem ex eo eiusmodi testimonium capere posse, arbitrabitur; sed longe aliter sentit, qui in alium campum iurium Germanicorum egreditur atque animaduertit, nostrates, vt Romanos, agnatos cognatosue non distinxisse hosque ab hereditate exclusisse; sed vtrosque simul plerumque dignos iudicasse, quibus obueniatur hereditas. Leges Salicam et Ripuariorum

exci-

o) libr. II. *question. cas. cl. num. 32.*
p) *tractat. feudal. tom. II. p. 514.*
q) *commentar. ad pandect. tom. II. p. 132.*
r) *de tutelis illustrium, sect. III. §. 2.*
s) *de tutelis electorum, principum aliorumque S. R. I. statuum; cap. v.*

t) *iurisprudencia heroica, tom. IIII. p. 611.*
v) *comment. de tutela et patria potestate, libr. I. tit. v. §. 428. p. 269. adde HENRIC. A ROSENTHAL, tract. de feudis tom. I. cap. VI. conclus. XXXX. num. 10. p. 282. et HENRIC. GIESEBERTVM, pericul. statut. secundo, art. XX. p. 110.*

excipiam, quarum altera de terra Salica cauit z): vt de illa nulla portio hereditatis mulieri veniat; sed ad virilem sexum tota terrae hereditas perueniat; altera a) vero idem de bonis paternis statuit: nonne ceterorum populorum scita omnia fere in eo conspirant, quod differentiam inter agnatos et cognatos ignorent? Memoratu digna est lex illa Wisigothica b): femine ad hereditatem patris; vel matris, auiarum; vel auiarum tam paternorum; quam maternorum ad hereditatem fratrum; vel sororum, siue ad has hereditates, quae a patruo; vel a filio patrum, fratris etiam filio; vel sororis relinquuntur, equaliter cum fratribus veniant. Nam iustum omnino est, vt, quos propinquitas naturae consociat, hereditariae successionis ordo non diuidat: in alia legitimus c): nam omnem hereditatem, qui gradu alterum praecedat, obtineat. In lege Burgundionum sancitum est d): si forte defunctus; nec filium; nec filiam reliquerit, ad sorores; vel propinquos parentes hereditas redeat; lex Baiuuariorum e) idem statuere videtur. Postquam, mulierem, marito mortuo, alteri nubentem, ex hereditate fortunas, accipere, dixerat, tam, quae eius sunt propriae; quam, quas alioquin ex bonis mariti lex ei assignauit, pergit: ceteras res propinqui prioris mariti accipiant. Quumque his adhuc accedit lex Anglionum f) et idem adfirmat, vbi dicit: post quintam autem filia ex toto; siue de patris; siue de matris parte in hereditate succedat et tunc demum hereditas ad fufum a lancea transit, quemadmodum eam eleganter interpretatur IO. FRIDER. POLAC g): amplissima nobis fuppeditata videmus testimonia,

z) rit. LXII. leg. 6. p. 123.

a) rit. LVI. leg. 4. p. 167.

b) libr. III. rit. II. leg. 9. p. 1957.

c) libr. III. rit. II. leg. 10. p. 1958.

d) rit. XIII. leg. 2. In recitanda hac lege sequutus sum LINDENBROGIUM: HEROLDVS primum nec omittit; sed per id quoque facit, vt nemo, qui d sibi velit lex, percipere possit.

e) rit. XIII. cap. VIII. leg. 2. p. 309.

f) rit. VI. leg. 8. p. 449. Plura hac de re exponunt: GEORG. ZOBELIUS,

different. iuris Saxonici, part. III. diff. 17.

HERM. CONRINGIUS, de origine iuris germanici, cap. 10. SAM. STRYKIVS, de successionem ab intestato, differr. XII. cap. II. §. 14. sqq. et 27. modern. pandectarum, tom. III. p. 184. IO. GEORG. ECCARDVS, nor. ad legem Salicam, p. 107. IO. FRID. POLAC, Systemat. iurisprud. Germanicae, libr. II. cap. 10. p. III. IO. GOTTL. HEINECCIUS, element. iuris germanici, libr. I. rit. XV. tom. 2. p. 274. aliosque.

g) loco memorato.

nia, etiam apud Germanos ad eum tutelam peruenire, ad quem hereditas. Accidit istud, quum nec agnatos cognatosue distinguit lex Burgundionum *b)*, vbi de tutoribus loquitur; sed nullam parentelam matri proponendam, et, si mater prouinciam hanc haud administret, proximum parentem tutorem esse, tantum dicit; praeterea vero variarum prouinciarum et ciuitatum scita agnatos et cognatos vna ad tutelam vocant. Leges Badenses *i)*, propinquos tutelam pupillorum fuscipere, iubent et tum de iis dicunt: *deven, wo die Gelegenheit solches erleyden mag, den Kindern der eine von der vaterlichen; der ander von der mütterlichen Lini verwandt sey: ius prouinciale, Borussiae praescriptum, hac de re haec constituit k): vnd sollen zu solcher Vormundschaft allerwegen einer; oder zween aus des Nechstverwandten auf des Vaters; dergleichen auf der Mutter Seiten auch einer; oder zween, so man die haben kan, gegeben; vnd verordnet werden. Conspirat cum illo ius Mindense, vbi haec verba legimus l): wo aber durch Testament, oder letzten Willen keine Vormündere verordnet, sollen die nächstten Freunde, vier von beyden Seiten darzu verordnet vnd aufgenommen werden. Verdenis sanctio etiam hac in re memoratu digna est m): der gebahrnen Vormunder scholen twe wesen: ein de negeste van de Vaderswegen vnd de ander de negeste van der Moderswegen: eandem rem praecipiant statuta Kedingensia *n)* et Bremensia *o)*, quibus coniungendum est renouatum ius Francofurtensium. Ita enim illud de legitimis tutoribus*

b) tit. LXXXV. p. 394. Voces: *parens, parentela*; medium eorum fabricatum est; nec per eas solos agnatos; verum quoslibet etiam sanguine proximos, agnatos cognatosue, intellexit, quemadmodum eleganter ostendit CAROL. DV FRESNE, *glossar. ad scriptores mediae et infimae latinitatis*, tom. V. p. 168. edit. Benedictinorum.

i) Landtordnung der Marggrafschafft Baden, *part. III. tit. 4.*

k) *libr. II. tit. VI. art. 2, §. II. euoluē*

SAM. STRYKIVM, *vsu moderno*, tom. III. p. 472.

l) *libr. II. tit. III. artic. 4.*

m) *statut. XXVIII. qua statuta publici iuris fecit ill. PVEFENDORFIVS*, tom. I. *obseruat. iuris vniuersi*, p. 87.

n) *Kedinger Landrecht*; quod ius etiam edidit PVEFENDORFIVS, *lococitato. tit. XI. p. 149.*

o) *Statuta vnde Ordele der Stadt Bremen*, in eiusdem *cel. viri obseruationibus iuris vniuersi*, tom. II. *adpendice, stat. XXI. p. 41.*

bus p): es sollten auch solche legitimi Tutores, sowohl von der mütterlichen; als der väterlichen Seiten vnd hinwiederumb genommen werden; auch in gleicher Anzahl, so man dieselben haben kan, darzu tüglich. Inter omnia quidem hæc iura ac leges Bauaricas pariter ac Lubecenses id interest, quod hæc, vti illa, agnatos cognatosue simul tutores constitui, non præcipiunt; attamen etiam eadem, se ob successionis commodum propinquis onus tutelæ imponere, luculenter testantur. Alteræ q) propinquos definiunt, quibus tutela legitima sit mandanda, et per eos, tam agnatos; quam cognatos intelligere se, clare monstrant; alteræ r) vero solum, vt non simul cognatis tutela deferatur et ii ad illam primum, deficientibus omnibus agnatis, vocentur, cauent. Quamuis vero hæc leges omnes, tam per virilem; quam muliebrem sexum cum pupillo propinquitate coniunctos, tutelam gerendi necessitate adstringant; ab iis tamen dissidet ac cognatos a tutela remouet ius prouinciale Saxonicum. Clare enim dicit s); *der älteste Schwerdmag ist der Kinder Vormund daran*. Refragari hæc aperte videntur iis, quæ supra tradidimus; sed necesse fuisse, vt mores institutaque Saxo- num id iuberent, si ad eum tutela peruenienda sit, ad quem redit hereditas, luculenter constat. REPGOVIUS t) ipse hanc rationem adiicit, quum seniores agnatum successionem in res expeditorias hincque earum quoque vsum, quum nondum pubescat pupillus, habere, dicit et ex eo clare colligit, eum onus tutelæ quoque sustinere: *wann die Söhne noch binnen ihren Jahren sind, so nimmt ihr ältester ebenbürtiger Schwerdmag das Heergewette alleine vnd ist der Kinder Vormund daran*, id quod pluribus verbis GOTTFRID. AVG. HOFMANNVS v), IO. PETRVS DE LVDEWIG x), IO. GOTTL. HEINECCIUS y) et illustr.

p) part. VII. tit. 1. §. 5.

q) tit. V. art. 1. adde; die Fürstl. Oelsische Landesordnung, part. III. art. XVI. quæ existat in IO. IACOB. DE WEINGARTEN codice Ferdinando-Leopoldino-Iosephino-Carolino, p. 48. et confirmirte Waysenamtsordnung in Lausnitz, §. 3.

r) libr. 1. tit. VII. §. 1.

t) libr. 1. art. XXIII. p. 69.

v) von der Gerade vnd dem Heergewette, part. I. cap. I. p. 118.

x) Erläuterung der goldenen Bulle, tom. I. p. 576.

y) element. iur. germanici, libr. 1. tit. XV. §. 372.

illuſtr. CAROL. GOTTL. KNORRIVS 2) demonſtrant. Quæ quum ita ſint atque etiam ſpeculum Saxonicum teſtimonium exhibeat, ſucceſſionem rationem eſſe tutelæ; propinquis commiſſæ, quilibet inde perſpiciet, minime illa quoque iura ſpecialia huic rei repugnare, quæ ſolummodo propinquos eoſque, qui cum pupillo actiore ſanguinis colligatione iuncti ſunt, *die nächſtgeſſpitten, Freunde, Verwandte, die nächſten Blutsfreunde, ſo den Kindern Blutshalb am nächſten*, ad tutelam vocant; nec definiunt, num ii ſint heredes futuri pupillorum; necne? Quum ii, qui ſanguinis vinculo ſunt conſociati, non iure ſolum, quod ex natura didicimus, pariter ac Romano; verum etiam patriis moribus heredes exiſtant eiſmodi pupillorum: illa ſtatuta, quando iis munus tutorum demandant, tacite ſimul confirmant, ob ſucceſſionis commodum, quo fruantur, id fieri. Veniunt eorum in cenſum ſtatuta tam provincialia; quam municipalia Franconica a), Megapolitana b), Bavarica c), Hennebergica d), Solmenſia e), Norimbergenſia f), Francofurtana g), Hamburgeniſia h) Treuirenſia i) Erfurtenſia k); Hafnienſia l), Stadeniſia m) multaque alia. Quæ omnia argumenta ſi mente atque animo complectamur, planum fit, Ger-

2) in denen rechtlichen Anmerkungen, obſeruat. vi. p. 44. ſqq. Eadem ratione in der Reformation des Fürſtenraths Steyer, tit. 11. etiam ſolummodo agnati memorantur; num vero per id cognati excludantur, non liquet. Sufficit, in illa expreſſe legitimam tutelam ob commodum ſucceſſionis deferri. Ita enim illa: Sollen die nächſtgeborenen Freunden, welche ſonſten, wo es zu fallen kommen, in die Erbschaft geben würden, als Agnaten zur Gerbſchaft verordnet werden. In §. ſeq. memorantur agnati; vel propinqui, die nächſten Freund.

a) Landgerichtsordnung des Herzogthums Franckens, libr. 111. tit. 11. §. 3.

b) tit. von Vormundſchaften.

c) tit. v. art. 1.

d) Hennebergiſche Landesordnung, tit. vi. cap. 1.

e) Landrecht der Graffſchaft Solms, part. II. tit. XXI.

f) Reformation der Stadt Nurnberg, tit. xxviii. num. 1.

g) part. VII. tit. 1. §. 4.

h) part. III. tit. VI. §. 4. p. 327.

i) Vntergerichtsordnung des Erzbischofs Trier, tit. von Tutorn und Vormundern.

k) Mayntziſche Inſtruction vor Erfurt, art. VIII. quæ inſerta eſt in die Ordnungen vor die Stadt Erfurt, p. 113.

l) legibus Hafniæ, quæ translata ſunt in WESTPHALEN monument. inedit. tom. IIII. p. 1906.

m) ſtatut. Stadens. tit. IIII. §. 2. in PVFFENDORFII tom. I. obs. iuris vniuerſi, p. 189.

Germanos heredibus onus tutelæ imposuisse. Et sic facile remouentur quoque ac tolluntur dubitationes leues, quas quis contra hanc sententiam adferre posset. Expresse quidem EYCKIUS DE REPGOVN): *wer aber des Kindes Erbe ist, inquit, dem soll des Kindes Vormund von Jahren zu Jahren des Kindes Gut berechnen und ihm erweisen, daß er wider Pflicht nicht verthue, bis das Kind zu seinen Jahren kommen. Denn oftmahls ist einer der Kinder Vormund und ein anderer ist ihr Erbe; eandem vero rem his verbis exprimit Weichbildum o): es ist auch oft einer der Kinder rechter Vormund; ein anderer aber hat ihr Gut vnter ihm.* Aduersari duo hi loci aperte videntur iis, quæ ante tradita sunt; facili tamen negotio, commentitiam solum ac futilem repugnantiam esse, perspicere possumus. REPGOVIUS haud de omnibus legitimis tutoribus generatim id adfirmat; sed, accedere tantum aliquando p) posse, animaduertit, vt alius sit tutor: alius heres. Minime itaque refellit his verbis sententiam eorum, qui propinquum ob successionem tutorem esse apud nostrates, existimant; sed conspiciat potius cum ipsis Romanis legibus, iis legibus, quas eo tutelam peruenire, quo redit hereditas, statuere, iam tirones sciunt. Quum VLPIANVS q), legem duodecim tabularum iis tutelam deferre, adfirmavit, qui ad legitimam hereditatem admitti possunt, adiicit: *interdum alibi est tutela, alibi hereditas*, quumque REPGOVIUS agnato seniori tutelam committendam esse dicit, propterea quod ei obueniat hereditas rerum expeditoriarum, exceptionem subiicit, quæ etiamsi, quum germanice loquitur, verbo differre videatur ab illa, quam adiunxit VLPIANVS; re tamen est vna atque idem valet. Consonat verbis VLPIANI effatum REPGOVII ita, vt nobilis hic de latino ea tantummodo conuertisse videatur, quumque iam dudum doctissimi viri animaduertent, REPGOVIUM iuris Romani rudem atque ignarum nequaquam fuisse idque nonnullos speculi locos, qui peregrinas illas

I 2

leges

n) lla. l. tit. XXIII. p. 65.

o) artic. XXXVIII.

p) in codice Liptiensi Speculi Saxonicæ, quem suæ editioni adiecit perillustri

GAERTNERVS, legimus: *wen je dicke ein der Kindere Vormundere und ein ander ihr erbe.*

q) L. I. §. 1. D. de legitimis tutoribus.

leges sapiant, luculenter testari r), certissime persuasum habeo, quum auctor, diuersum esse sæpe ab herede tutorem, animaduerteret, locum illum VLPIANI in speculum eius irrepsisse. Si iam coniecturam, quæ mihi quidem maxime probabilis videtur, vera sit, longe superuacaneum foret, in interpretando REPGOVIO multum operæ perdere. Quum Romæ dogma istud natum esset; Romæ vero quoque statueretur: quo redit hereditas: eo peruenit tutela, tanto minus iam illud sententiam nostram, quam tuemur, apud nostra-

r) EYKIVM AB REPGOV non hospitem ac peregrinum in iure Romano fuisse, clare ostendit *libr. II. speculi art. LXIII. p. 303*, ubi Calphurniæ mentionem facit, femina Romanæ, his quidem verbis: *dießes verlobt ihnen, inquit, allen Calburnia, die sich vor dem Reich aus Zorn übel aufführete, weil es ihr im Versprechen nicht nach ihren Willen gieng*. Nulla sane ratione de hoc exemplo quid scire potuisset, nisi id ex VLPIANO didicisset. Qui quidem in *libr. VI. ad edictum*, cuius particulam in *l. I. D. de postulando* reperimus, originem consuetudinis, mulieres a postulatione arcendi, ostendit et, spurcissimam memoratam feminam ad illam introducendam ansam dedisse, monstrat, quæ inuerecundè postulans et magistratum inquierans, causam dedisset edicto. Nonnulli ad alium quoque locum huius speculi, nimirum *libr. II. art. 56. p. 289*, provocant, quo de insula, in flumine nata, sermo est. Quum eam, quæ vni ripæ propior est; quam alteri, proxima ripæ possessori adiudicat; illam vero, quæ in medio flumine posita est, vtriusque ripæ dominis tribuit, certissimum putant, eum hæc ex iure Romano petiisse, quod quidem ita

iudicasse, ex *l. 7. §. 3. D. de acquir. rerum dominio, l. 1. §. 6. D. de flum. §. 22. I. de iur. dom.* patet. Verumtamen, quum minime conformia hæc sunt ceteris opinionibus maiorum nostrorum atque is locus in codice huius iuris provincialis haud reperitur, qui Lipsiam ornât quemue perill. CAR. GVIL. GAERTNERVS, in editione sua *speculi iuris publici* fecit, etiam si antiquissimus, eodem celeberr. viro in *prefatione speculi Saxonici* obseruante, esse videatur, illustris vir, IO. RVDOLPH. ENGAVIVS in *dissert. cuiusdam insularum, in fluminibus publicis natarum, competat dominium? section. II. §. 26*. totius loci auctorem REPGOVIVM non esse; sed eius librum potius interpolatum, coniecturam facit, quæ elegans est magnamque similitudinem veri consequitur. Quæ quamuis ita sint; certum tamen est, REPGOVIVM ius Romanum non ignorasse, quod copiosius exponunt IO. GRYPHIANDER, de *Weicbildis Saxonici*, cap. XXXVIII. p. 120. IO. SCHILTERVS, *prax. iuris Romani, exercit. IIII. §. XVIII. SAM. STRYKIVS, vsu moderno, tom. I. discurs. preliminar. p. 8. AVG. LEYSERVS, collatione iuris Saxonici cum Romano, diff. I. §. XVIII. sqq.*

nostrates etiam propinquos ob commodum successione tutelæ onus sustinere, ferit; quanto minus legem valere quis negare potest, si eius conditor quasdam ab illa exceptiones facit. Eadem ratione nemo, hanc rem falsam esse, ex eo colligere potest, quod in quibusdam statutis cautum sit, ne eos quidem propinquos magistratus a tutela liberaret, qui nuntium remiserint successione iuri. Francofurtenses constituerunt s): wann die Legitimi ihrer Erbgerechtigkeit, so ihnen künftig gebühren mögte, verzeihen wollten, wie dann etwann geschehen, sollten sie doch sich damit beladen zu lassen, schuldig seyn; Lufatensibus vero legem dedit IO. GEORGIVS, elector t): sie sollen die Vormundschaft auf sich zunehmen in alle Wege schuldig seyn und sich davon durch Renunciirung der Lebens- anwart- oder Erbschaft nicht zu entbrechen haben, quemadmodum copiosius obseruat IO. PETRVS DE LVDEWIG v). Sapiens sane pupillisque maxime salutaris est sanctio illa; neque tamen per eam memorata regula tollitur. Quum illa lex, quæ eum, quem alicuius rei commoda; eiusdem quoque incommoda sequi debere, præcipit, non naturali solum; verum etiam Romano iure fundata est: necessario ex eo quoque sequitur, vt, qui velit tutelam suscipere pupilli, cuius opulentam ac fructuosam hereditatem cernere aliquando potest, idem quoque eam tutelam imponi sibi pati debeat, quæ molesta est atque operosa; nec magna spe confociata, fore, vt multa bona a pupillo iure hereditario ad eum perueniant. Existimauit itaque BENEDICT. CARPZOVIVS x), se id ex ipso iure ciuili concludere posse, quumque eo accedit, legem tutelæ onus propinquis haud imponere, propterea quod reuera succedant pupillo, quippe illi, si pubescit, omni tempore eosdem propinquos exheredes scribere licet; sed quod lex eos solum legitimos tutores declararet atque euenire possit, vt succedant: semper restat successio ratio tutelæ. Vtraque constitutio, et Francofurtensis et Lufatensis, haud magis sententiæ nostræ repugnat; quam illud argumentum, quo, in Saxonia eius tutelæ rationem in hereditatis spe

I 3

s) part. VII. tit. 1. §. 7.

2) *Wayssensordnung*, §. 3.v) *opuscul. miscell. tom. 11. libr. 11. opusc. 111. §. 12. p. 837.*x) *libr. 111. conf. xxxv.*

haud consistere, comprobare studet IO. PHILIP. RINGLERVS ¹⁾. Quum uti alibi; sic in Saxonia quoque patri facultas conceditur, testamento tutorem designandi atque huic cedere debent tutores, nominati a lege: adimeretur necessario propinquis per testamentarium ius, si quod haberent, eorum legitimum ex RINGLERI sententia. Concludit ex eo, causam, cur impositum sit munus hoc propinquitatis vinculo coniunctis, locum in Saxonia habere non posse. Non solum vero Saxones tutores testamentarios habuerunt; verum etiam hi Romanis cogniti fuerunt. Nihilominus eorum leges de testamentaria tutela loquuntur: in legitima deferenda succedendi ordinem, quasi mensuram, sequuntur et iam illæ per id, non opus esse, docent, ut multam operam in refutando RINGLERI argumento perdam.

§. III.

Quo posito: minime, ex his iudicare, ardua res erit ac difficilis, num et apud Germanos extranei legitimi tutores existant. Quum minime leges ac statuta ob arctam sanguinis colligationem propinquis tutelam mandarunt atque illos legitimos declararunt tutores: animaduertit iam vetus prouincialis iuris interpret ²⁾, non vnum esse genus legitimorum tutorum, *der rechte Vormunden*. Triplices potius legitimos tutores statuit quumque eorum in censu primum locum assignat propinquis; siue iis, *die so von Schwerdhalben darzu geböhren seyn*: pergit: *die andern sind die, welchen von einen wegen erkandter Trew und ungezweyffelter Zuuersicht die Vormundschaft besohlen wird*; quibusdam vero interiectis ait: *die dritte Vormundschaft komt durch eine Herrschaft*. Dem der *Lehenherr ist seines unmündigen Lehenmanns Vormunder*. Also *bleibet auch der Herr der Handledigen Vormunde*. Clare ille ac huculenter his verbis nos docet, in iuribus legitimam tutelam cum necessitudine quadam sanguinis haud necessario esse coniunctam ideoque et accidere posse, ut extranei tutores sint. Quando cum his coniungimus, leges Germanorum onus tutelæ ei impositum velle, qui hereditatis commodo

frua-

¹⁾ de tutela illustrium; cap. IIII, §. 4. p. 137.

²⁾ ad libr. 1. Specul. Saxon. art. XXIII. p. 63.

fruat, necessarium esse videmus, vt leges extraneos quoque onerent tutela legitima. Quum enim hereditas Germanicis in iuribus iis aliis quando obuenit, qui nullo propinquitatis vinculo cum pupillis sunt coniuuncti: sponte ex eo sequitur, vt tacite simul iisdem leges tutelam committant. Vetussum quidem legum Lubecensium exemplum, quod *iustitia Lubecensis* vocatur, dicit a): *nullus hospes; vel extraneus potest esse mundibardius puerorum alicuius ciuis*; nemo tamen ex eo, extraneum non potuisse esse legitimum tutorem Lubecæ, concludet. Ex tota verborum structura atque inprimis ex vocula, quæ præmissa est, *hospes*, liquet, aliam ibi notionem voci: *extraneus*, subiici; neque eam significare ibi hominem, qui cum altero sanguine haud iunctus est; sed peregrinum potius; nec iure ciuitatis fruentem b). Si quis aliquando foret, qui in patria legitimum tutorem extraneum saepe numero esse, negaret; æque minus ad legem hanc Lubecensem provocare ei licitum erit; ac si opinioni probabilitatem conciliare vellet per decretum illud, in Saxoniciis comitiis superiori seculo latum, cuius iam supra mentionem fecimus. Legimus in illo hæc verba c): *zum achten, wosern auch die Blutsverwandten, welche sich des commodi successionis zu getrösten, zur Administration tüchtig und keine solche Excusationes, so die Rechte vor genugsam halten, vorzuschützen, sollen dieselben die Vormundschaft auf sich zu nehmen angehalten und andere extraneæ personæ damit nicht beschwebret werden.* Quum ibi, eam ob rem propinquos onus tutelæ suscipere debere, lex dicit, propterea quod commodum habeant hereditatis: necessario quoque simul illos extraneos onerandos iudicat, qui eodem commodo fruuntur, nosque clare docet, se per *extraneas personas* neque eos, qui sanguinis; neque, qui alia necessitudine sunt iuncti, qua quis successionis ius nanciscitur, intelligere. Quæ omnia huic rei haud repugnant:

ca

a) loc. citato.

b) clare id quoque ostendunt verba recentioris iuris Lubecensis, libr. 1. tit. v 111. arr. 2. *es solle kein Fremder, so dieser Stadt Burger nicht ist, zu unmündiger Kinder Vormundschaft gelassen*

werden: confer DAN. MEVIUM, commentar. in ius Lubecense, loc. citat. p. 214.

c) Resolut. grauaminum ann. 113 d. tit. Iustitien-Sachen, §. 8. in corpore Saxon. nouo, p. 319.

ea potius, quæ expofuimus, fatis luculentèr monftrant, extraneos legitimos tutores poffe effe: immo, neceffe effe, docent, vt extranei tutelam gerant, fi iis obueniatur lege hereditas. Quamobrem propius nos ad eos conuertimus. Consideramus iam, quinam fint illi extranei, quos onus tutelæ legitimæ, inftar propinquorum, perferre oportet; vel vniquam oportuit. Primum in illis eis locum adfignamus, qui toti Germaniæ; vel plerisque illius prouinciis funt communes, et tum de iis loquamur, quibus fingula ftatuta onus hoc imponunt.

S. V.

ORATIONEM ordiamur a legitima *dominorum*, vt a doctõribus vocantur, *directorum d)* tutela, in qua clientes illorum fiduciarii funt pofiti. Quum qualibet legitima tutela, vt fupra iam animaduerti, in lege fundata effe debet: requirit etiam illa legem, quam primum explorare, eo magis neceffe effe; quo magis a multis locus, quem domino inter legitimos tutores Germanorum adfignamus, controuerfus adhuc redditur ac dubius. Nonnulli eam tutelam in cerebro folo doctorum natam effe ducunt; alii vero in legibus Romanorum fundatam putant; fed vtrique per id locum, quem tenet dominus, impugnant. In priorem fententiam difcedit HENRIC. COCCEIUS *e)*. Quum tres folummodo tutelæ fpecies, teftamentariam, legitimam ac datiuam, ftatuit atque exploratum habet, neque ad

d) de tutela domini directi iam expofuerunt; plerumque tamen breuiter: MATTH. WESENBECIUS, *refponforum part. I. confil. xxxv. p. 561.* CHRIST. ZOBELIUS, *not. ad fpeculum Saxon. libr. II. tit. LVIII. p. 281.* HENRIC. SPELMANNVS, *gloffario archæologico, p. 159.* HENRIC. A ROSENTHAL, *loco excitato: LVDOLPH. SCHRADERVS, loc. memorato: IO. SCHILTERVS, in codice iuris Alemannici, p. 244.* CASP. HENRIC. HORNIVS, *iurifprud. feudali, cap. VI. §. XIII. p. 134.* IO. PETRVS

DE LVDIEWIG, *opusculis mifcellis, tom. II. opufc. VI. differ. II. p. 1217.* et in *der Erlæuterung der güldenen Bulle, tom. I. p. 719.* IO. GOTTL. HEINECCIUS, *elementis iur. german. tom. I. p. 285.* GOTTFR. REVSIVS, *loc. excitat. illuflr. IO. AVG. HELLFELDIUS, iurifprud. beryoica, part. V. cap. 6. p. 598.* et IO. FRID. GVIL. DE NEVMANN, *de tutela et patria pofestate illuflrium, libr. I. tit. VI. p. 279.*
e) de tutelæ illuflrium, *fecl. 111. p. 41.*

ad testamentarios; neque ad datiuos tutores referendum esse dominum directum, remouendum eum etiam censet ex legitimorum numero, propterea quod non ex iure successionis; sed domini feudum ad dominum perueniret. Illum ex tutorum censu penitus excludere mauult; quam plures tutorum species easque statuere, quæ in iure Romano sunt ignotæ. Eius sententia multos fautores haud inuenit, quamuis CHRIST. ZOBELIVM *f*) idem putasse, LVDOLPH. SCHRADERVS *g*) adfirmet; plures vero ex iure Romano tutelam domini directi deriuant et huius originem ex tutela perendam esse putant, quam Romani patrono adsignabant. Quum ante quinquaginta fere annorum spatium nemo adhuc paullo emuncioris naris existeret, qui patrios mores a peregrinis secernendos putasset; neque id in honori loco posuisset, quod omnia ex iure Romano deduceret: non potuit fieri; quin, reperientes in patriis moribus tutelam, domino directo tributam, consilia caperent, quemadmodum eam ex iure Romano deducerent ideoque tutelam patroni eligerent, quacum illam compararent. Sentiunt ita GEORG. SCHVLZIYS *h*), IOAN. FABER *i*), LVDOLPH. SCHRADERVS *k*), IOACH. HOPPIVS *l*): immo iis, quod maxime miror, adnumerare me oportet IOAN. VOETIVM *m*). Putat hic, iurisconsultos ex patronorum tutela eam, quæ domino directo adsignatur, formasse et vel minime, quod de patronis hac in re sanciant leges, ad dominos extendisse. Si sententia illa firma existeret ac certa: locum quidem tueri posset dominus directus inter tutores eosque legitimos extraneos; eum tamen haud

f) *commentar. ad speculum Saxonicum, libr. II. art. LVIII. p. 281.*

g) *tractat. feudal. cap. XII. num. 37.*

ZOBELIUS quidem adfirmat, hodie vasallos minores habere tutores, qui horum nomine dominis directis seruiant et ideo vsumfructum feudi habeant; loquitur tamen solummodo de hodierna aetate. Antea bene monuit, iure feudali cautum esse, vt, qui militare

stipendium haud mereri possunt, eos tamediu in tutela domini directi restare oporteat.

h) *not. ad instit. libr. I. tit. XVI.*

i) *not. ad instit. loc. citat.*

k) *tractat. feudal. loc. cit. p. 521.*

l) *comment. ad institut. p. 157.*

m) *comment. ad pandect. part. IV. p. 189.*

haud retineret, quem ei tribuo, quum illum inter eos extraneos refero, quibus provinciam hanc iura Germanica commiserunt. Per-
tinuisset sane ad priorem sectionem eiusue mentio facienda fuisset
inter eos, quos Romanae leges tutores legitimos declarant. Verum-
enimvero quemadmodum argumentum, quo *COCCEIUS* utitur, in-
firmum est, vt infra clarius elucebit; sic nulla quoque ratione Ger-
manorum tutela ex Romanis legibus derivari potest. Illa prius fuit
iis usitata; quam leges Romanae in eorum oras transmigrarunt *n*).
Fundatam potius memoratam tutelam in Germanorum legibus vide-
mus eamque merito illis adnumeramus, quae ex istis originem tra-
hant. Omnibus fere provinciis Germaniae, in quibus feuda usitata
erant, communis illa existit. Quod ad Saxonicum ius pertinet,
illud hac de re variis in locis mentionem facit. In iure quidem
provinciali Saxonico non tam expresse ac aperte litteris quid con-
signatum est; attamen testimonium de ea re illud exhibet, quum de
usufructu domini, quem effectum esse tutelae, infra copiosius monstrandi
locus erit, haec quidem dicit *o*): *diff rede ich darum, dann arbeitet ein
Herr; oder ein Mann von seinetwegen Garten; oder Baumgarten; oder
Weingarten, die zu dem Lehn gehören; vnd beschicket sie bis auf St.
Vrbaustag und hat sich dann das Kind noch nicht beibret, so nimt der
Lehnherr die Frucht herab. Hat auch der Lehnherr lassen säen des
Kindes Landt, ebe es sich beibret, er behalt die Saat mit Recht.* Eno-
datius rem explicat eius interpres, dum tres legitimas tutelae iure
Saxonico esse statuit: tertiae locum domini directi tutelae adsignat
hincque dicit *p*): *die dritte Vormundschaftt komt durch eine Herr-
schaftt. Denn der Lehnherr ist seines unmundigen Lebensmanns Vor-
munder, atque idem facit ius feudale Saxonicum, cuius verba haec
sunt q*): *Der herre ist iemer des Kindes Vormunde an deme Gute, daz
ez Kint von ihm hat, diw.le erz angeuelle unuerlihen hat vnd sal das
Geld des Gutes nehmen, biz daz Kind zu sinen laren komme.* Omnia
haec

n) *EROLVVS IO. PETRVM DE LVDE-
WIG, opusculis miscellis tom. II. opusc. VI.
diff. 2. p. 1217.*

o) *libr. II. spec. arr. LVIII.*

p) *gloss. ad libr. I. speculi Saxonici,*

arr. XXIII. p. 63.

q) *Sächsich Lehnrecht, cap. XXXXVI,
in corp. iuris feudalis perillustr. SEN-
KENBERGII, p. 190.*

hæc effata amplissima nobis præbent testimonia, Saxones dominis directis clientum illorum fiduciariorum impuberum tutelam demandasse; neque vero solum iure Saxonico; sed etiam in aliorum populorum moribus posita erat ista tutela. Ius feudale Alemannicum hæc de re hæc scribit r): *und spricht man das Kint ane umbe dasselbe Gut, so soll der obere Herre das Kint versprechen, vnd sol sin Vormund sin: wyl es der Herro nit tun vnd an den Oberherren vordern vnd sol ime von rechte Tage geben fur sine Man und ime do angewünnen mit rechte, das er das Kint verspreche an sinen Lehen*; præsertim vero memoratu digna est sententia apud perillustrem liberum Baronem, HENRIC. CHRIST. SENKENBERGIVM s), quæ a Friderico secundo, imperatore, est lata. Loquuntur quidem hæc litteræ tantum de duce Brabantia; non solum tamen illas tamquam testem producimus, eo tempore tutelam directi domini in vsu fuisse positam; verum etiam verba plane declarant, quum istam duci non quasi prærogatiam dedit Fridericus, sponte ex eo sequi, vt per eas et ceteri domini directi tutores sint nominati. Ita enim FRIDERICVS: *uniuersis, ad quos præsens littera peruenerit, notum facimus, quod nobis existentibus apud Francofurt, in præsentia nostra talis fuit lata sententia pro dilecto nostro principe H. duce Brabantia et a principibus adprobata, quod de uniuersis bonis, quæ de ducatu suo mouentur, omnium heredum mortuis parentibus de iure tutor habeatur*. Simile testimonium hæc de re exhibent litteræ illæ publicæ Bolkonis Monstbergenensis, quas iuris publici fecit IO. PETRVS DE LVDEWIG t). Offert in illis regi Bohemiarum tamquam feudum ducatum suum terrasque ceteras, quæ eius propriæ erant, quumque hæc in rem, quid a rege pariter ac eo ipso in posterum sit obseruandum, describit, ad tutelam heredum suorum quoque peruenit, qui vasalli iam erant regum Bohemorum, si contingeret, vt impuberes in feudum hoc succederent: *si autem liberos legitimos relinquere nos continget, infocodales regni Boemia perpetuis esse temporibus censebuntur, quibus, legitimam ætatem non habentibus, præfatus dominus*

K 2

rex

r) Alemannisches Lehn-Recht, cap. LIII.
 §. 3. in eodem corpore, p. 53.
 s) corp. iuris feudalis, p. 547.

t) reliquiis manuscriptorum, tom. v.
 p. 553.

rex Boemiae eorum tutor erit legitimus et curator. Et quid privilegium, quo a Carolo quarto dominis directis Treuirensibus tutela paruulorum ann. CIO CCC LXXIII. est concessa, quodue IO. LIMNAEVS v) et IO. CHRIST. LVNIGIVS x) exhibent, aliud docet; quam dominorum tutelam, in qua clientes impuberes erant positi, maxime olim in vsu fuisse positam? Quum alii de eo iamiam exposuerunt, ad illos tantum prouocare liceat; neque quid eandem ob rem adiicio de legibus Francorum, Anglorum, Normannorum et Scotorum. In omnium horum populorum instituto moribusque fuit positum, vt domini directi tutelam vasallorum suorum susciperent. Quamuis mirari quis possit, cur ad eorum leges prouocem, quum de tutoribus, quæ Germanicis iuribus sint constituti, sermo est; iure tamen me id facere posse, statim perspiciet, qui reputat, quam arcto vinculo gentes illæ cum finitimis suis, Germanis, fuerint coniunctæ: earum leges, quum maiores illarum Germani fuerint et ex patria in has prouincias migrauerint, Germanorum mores complexas fuisse ideoque maximam inter eorum patriaque instituta existisse conuenientiam. Quæ quum omnes leges dominis tutelam vasallorum demandant, quemadmodum copiosius atque vberius HENRIC. SPELMANNVS y), IOAN. SKENAËVS z), THOM. CRAGIUS a), CAR. DV FRESNE b), LVDOLPH. SCHRADERVS c), HENRIC. A ROSENTHAL d), RENATVS CHOPPINVS e), IO. PETRVS DE LVDEWIG f), IO. GOTTLIEB. HEINECCIUS g), excell.

10.

v) *rom. i. iuris publici, libr. III. cap. 5.*
 x) *Reichsarchiu, part. special. contri-
 nuar. I. p. 55. Plura de eo tradunt IO.
 KYRIANDER, annal. Treuirensibus,
 p. 195. auctor des Europaischen Herolds,
 tom. I. pag. 208. BVRCARD. GOTTH.
 STRVVIUS, iurisprud. beroica, part. V.
 p. 598. et IO. GOTTL. HEINECCIUS
 de suprema principum magistratuumque
 tutela, tom. II. operum, syllog. I. exer-
 cit. XX. p. 724.*
 y) *glossario archaeologico, p. 159.*
 z) *regia maiestate Scoria, libr. II.*

cap. 41. sq.

a) *de feudis Angliæ, libr. II. dieg. XX.
 p. 286.*b) *glossar. med. et infimæ lazinitatis,
 tom. III. p. 624.*c) *tractat. feudali, part. X. §. 72. p. 521.
 d) de feudis, tom. II. cap. XII. con-
 clus. X. num. 29.*e) *libr. II. de moribus Paris. tit. VII.
 f) opusculis miscellis, tom. II. opusc. VI.
 differenc. 2. p. 1217 et in der Erleuterung
 der gülden Bullen, tom. I. p. 719.*g) *element. iuris germ. tom. I. p. 285.*

IO. AVG. HELFELDIVS *b)*, IO. FRID. GVIL. DE NEYMANN *i)* aliique docent: amplissimum iterum nobis præbent testimonium, tutelam memoratam omnibus Germaniæ provinciis existisse communem; neque solum Saxonum propriam; verum etiam ceteris populis haud ignotam. Sicuti vero tutores erant domini directi; ita eos tutores quoque *legitimos* statuimus. Quodsi quidem prouocasse, quæ minime pro legibus sunt putandæ; præter illas vero ad duo illa specula lectorem ablegasse, quæ, priuato consilio collecta, nullo tempore legis virtutem nacta esse, cum primis IO. PETRVS DE LVDEWIG *k)* et STEPHAN. CHRIST. HARPRECHT DE HARPRECHTSTEIN *l)* docent: summo hac in re iure experiri posse non videntur dominus directus; merito tamen quilibet ei inter legitimos tutores locum assignabit, si quis paullo curatius rem considerat. Equidem non infitior, vtrumque ius feudale, Saxonicum pariter ac Alemannicum inter scriptas, id est, expressas riteque promulgatas, leges haud referendum esse. De priori scimus, EYKIVM AB REPGOV illud composuisse; eorum vero opinio haud firma est, qui posterioris conditorem Ottonem III. statuunt, vt pluribus verbis HENRIC. CHRIST. SENKENBERGIVS *m)* et IO. ADAM. KOPPIVS *n)* ostendunt. Eam tamen fidem, quam alioquin scriptoribus historicis in rebus, quæ in atatem eorum inciderunt, habemus, haud denegare possumus his iuribus. His quum accedit, quod supra memorata littera Friderici secundi et Bolkonis, Silesiorum ducis, testimonium exhibent, tutelam directi domini in vsu fuisse: nemo sane existet, qui vel id quoque negaret, illam in consuetudine fundamentum habere. Hanc etiam ad leges referendam esse atque

K 3

id,

b) *iurisprudencia Seruniana heroica*, part. v. cap. vi. §. 13. p. 602.

i) *de tutela et patria potestate illustrium*, libr. 1. tit. vi. p. 279.

k) *in der Erklaerung der guldenen Bulle*, tom. II. p. 1501.

l) *de nonusu speculi Suenici*, qui libellus anno huius seculi XXIII. lucem adipexit.

m) *praefatione corpori iuris feudalis praemissa*, p. 24. sqq.

n) *hystor. iuris*, part. III. period. III. p. 169.

id, quod ex ista descendit, *legitimum* vocandum, supra vberius monstrauit: quo posito, non potuit fieri; quin dominus eos inter tutores locum teneat, quos *legitimorum* cognomen ab aliis distinguit. Sed non satis est, solummodo iure nomen *tutoris legitimi* fortiri dominum directum: illud etiam ab antiquissimis temporibus dominum sortitum esse, adfirmare possumus. Qua de re clarum nobis suppeditat indicium interpretis EYKII AB REPGOV O). Triplices esse tutores legitimos, *die rechten Vormunden*, statuit quumque in illorum numero locum tertium domino directo assignat, iam aperte, se eundem legitimum tutorem putare, significat. Planius et apertius rem adhuc indicat sententia, quam supra memorauimus, FRIDERICI II. q). In illa duces Brabantiae in vniuersis bonis, *que de ducatu mouentur*, omnium heredum *de iure* tutorem habendum esse dicit: immo Silesiorum princeps, BOLKO, promittit r), regem Bohemiae heredum suorum legitimorum *legitimum tutorem et curatorem* fore, ideoque domino directo ipsum nomen *legitimorum tutorum* imponit.

§. VI.

QVO tempore primordia tutelae domini directi sint quaerenda, clare scriptores haud designant; ii tamen nihilominus argumenta suppeditant, ex quibus concludere nobis licet, quamdiu domino directo onus hoc leges haud imposuerint, et simul discere, ex quam aetate origo eius explorari debeat. Quum vasalli impuberes prius haud cogniti esse possent Germanis; quam liberis permissum esset, succedere in feudum patris, quilibet perspiciet, demum eiusmodi impuberes cogitari posse, postquam successionem clientelarem leges concesserint. Quamdiu vero nihil de impuberibus vasallis sciebant Germani, tutelam eorum necessario ignorabant, quippe isto tempore nemo sane in vasallorum ordinem adoptabatur, qui ipse se tueri, ac, quae illius sunt officia, praestare haud posset. Si iam aberremus paullo ab

o) *libr. I. Specul. Saxon. art. XXIII. p. 63.*

q) *corp. iur. feud. p. 547.*

r) *apud LVDEWIGVM, reliquis manuscriptorum, tom. V. p. 558.*

ab oratione et digrediamur in historiam iuris feudalis vicissitudinum, inuenimus quidem iam post tempora, in quibus Carolingorum stirps ad gubernacula imperii Romani sedebat, quosdam, qui tam felices exstiterunt, vt ad eos feuda paterna hereditario quasi iure peruenirent; ab eadem tamen atate minime iam tutelam domini directi primordia cepisse, statuere possumus. Qui primum eiusmodi accipiebant bona, haud iure quodam ea nacti sunt; sed per id singularis clementiae ac mansuetudinis documentum eis exhibebatur, quemadmodum ita Ludouicum, *pii* nomine distinctum, fecisse, refert THEGANVS s). Quam ob rem quum nec potuit fieri; quin multi: immo plerique, qui humanitate ista digni haud sunt reputati, successione carerent, vt eleganter docet BVRCARD. GOTTH. STRVVIYS t): facile ex eo cognoscimus, non potuisse tunc legislatores iam de multis vassallis impuberibus loqui. Non opus fuisset itaque, vt iam de tutoribus, illis constituendis praeficiendisque, cogitarent; sed istud demum, Conrado II. regnante, factum est. Qui quidem prohibuit, quo minus quis successione in feuda paterna priuaretur, vti pluribus verbis ANT. DADIN. ALTESERRA v), CHRIST. THOMASIVS x), BVRC. GOTTH. STRVVIYS y) et HENRIC. CHRIST. SENKENBERGIUS z) docent. Postquam ista lex a Conrado secundo rogata erat, facilius euenire potuit, vt, quum eiusmodi clientum filii, impuberes adhuc, patrem amitterent, dominus in vassallorum numerum eos, qui nondum adoleuerant, reciperet hique tutore indigerent. Istud discimus ex annalium monumentis; num vero statim dominus onus hoc susceperit; an alius, ex illis haud liquet: attamen maxime probabile est, eodem tempore, quo successio, tutelam quoque directi domini esse ortam. Ex Saxonico quidem pariter ac Suenico iure feudali colligere id nequaquam possumus, propterea quod memorent hanc tutelam: maiorem similitudinem veri consequitur haec sententia ex vetere auctore libelli *de beneficiis*.

Scien-

s) de gestis Ludouici pii, cap. xviii.

t) iurisprud. feudali, cap. viii. §. 206.

p. 199.

v) de feudis Galliae, cap. 2.

x) com. de libri de beneficiis vetere auctore, cap. xxv. ii. 199.

y) histor. iuris, cap. viii. §. 9. p. 698.

z) select. iuris et historiarum, tom. lxi. p. 297.

Scientiam huius domini muneris ille habere videtur, quum usus-fructus illius in feudo mentionem facit, quem ob tutelam ei adsignatum esse, infra docebo. *Puerorum*, inquit *a)*, *beneficiales redditus habebit dominus, quousque illi ad duodecim annos perueniant*. Quum de illa re loquitur, amplissimum præbet testimonium, ab eodem tempore dominum directum oneratum esse tutela, quo successio filii concessa. In vndecimum enim seculum; vel duodecimi initium incidere scriptoris huius ætatem, nemo ignorat, qui ea, quæ hac de re MARQUARD. FREHERVS *b)*, CHRIST. THOMASIVS *c)*, IO. GOTTFR. SCHAVMBURGIUS *d)* aliique monstrant, legit.

§. VII.

Si quis, quæ tutorum Germanicorum sit ratio atque indoles, non penitus ignorat *e)*, minime admodum mirabitur, si iam progredimur et considerantes, quemadmodum tutela domini directi sit comparata, dominum directum non in cura educationis pupilli; sed administratione feudi occupatum solummodo videmus. Quodsi quidem IO. PETRVS DE LVDEWIG *f)*, eo consilio domino directo vasallorum impuberum tutelam commissam esse, putat, ut eo liberarius eum in sui vtilitatem educet atque eo magis ad officia exsequenda habilem atque idoneum reddat, summus iste iurisconsultus, educationem cum tutela hac confociatam esse, statuere videtur; attamen præstant leges amplissima indicia, domino istam minime curæ cordique fuisse. Quum illæ de hac tutela differunt, eamque domino

directo

a) iure feudali Saxonico, §. LXVII. in corp. iuris feudalis perillustr. SENKENBERGII, p. 164.

b) comment. ad constit. Caroli Crassi, cui quoque aliorum doctorum sententias adicias, enarratas ab HENRIC. CHRIST. L. B. DE SENKENBERG, præfat. corp. iuris feudalis, p. 21.

c) de libri veteris de beneficiis auctore, facto, verustate, §. XIII.

d) program. de auctoris veteris de bene-

ficiis verustate ann. Rintellii, cno 1000XXXV. edita.

e) conferas: IO. PETRVM DE LVDEWIG, opusculis miscellis, tom. II. opusc. V. p. 1245. IO. GOTTL. HEINECCIUM, element. iur. germanici, tom. I. p. 274. Num Romani quoque tutores rei habuerint, disquirat GERH. NOODTIVS; libr. I. probabil. iuris civilis, cap. 2. tom. I. operum, p. 5.

f) opusculis miscellis, tom. I. libr. II. op. 3. §. 12. p. 837.

directo assignant, omnes fere mentionem simul faciunt aliorum tutorum et iis eiusmodi officia imponunt, vt hi potius pupillos educare videantur. Qui antiquum istum *de beneficiis* librum composuit *g)*, *reditus beneficiales*, vt illos vocat, pueri domino assignat et, vt supra animaduerti, per id nostram tutelam intelligit; nihilominus vero, quibusdam tantum verbis interiectis *h)*, de alio tutore, quem *mundibardium* vocat, loquitur et, si dominus credere nolle, puerum duodecim annos egressum esse, illum hoc adfirmare debere ait. Clare his verbis testatur, istum *mundibardium* ipsius personæ pupilli curam habere. Alio loco *i)* adfirmat, *tutorem pupilli pro eo secundum beneficiale ius beneficia a domino petere debere*, et hinc palam a domino directo tutorem separat. Conuenit cum illo hac in re ius prouinciale Saxonicum, quod, etiam si antea dominum tutorem adpellauerit; alius tamen etiam mentionem facit, his verbis *k)*: *ab der Herre auch nicht getruwen will, daz ez Kint zu sinen Iaren kommen si daz muz geweren ussen heiligen daz Kint, oder sin rechte Vormunde, oder ein des herren man unt sint ent muz der Herre uz dez Kinter Gut nie chein Geld nehmen*. Postea tutorem ducere debere pupillum ad dominum et ab hoc pro illo bona petere, idem ius dicit atque eandem rem quoque ostendit ius prouinciale Sueuicum. Illud dominum vasalli tutorem esse adfirmat et pergit *l)*: *Nyl es der Herre mit tun, so sol der Vormund es tun und an den Oberherren vordern und sol ime von rechte Tage geben fur sine Man und ime do angewinnen mit rechte, das er das Kint verspreche an sinen Lehnen*. Ex quo vt luculenter patet, dominum directum minime omnibus officiis, quæ a iure Romano tutoribus imponuntur, functum esse, quum plures tutores haberet vasallus et, vt eorum cuilibet partes quædam committerentur, necesse esset; sic, educationem domino haud fuisse mandatam, ex tutelæ descriptione discimus, quam nobis exhibet ius feudale Sueuorum.

Ante-

g) loc. citat.*h)* *libr. de beneficiis*, §. LXVII. corp. *iur. feud.* p. 164.*i)* loco memor. §. LXXI. p. 165.*k)* *Sachsische Lehenrecht*, art. XXVIII.

p. 190.

l) *Schwabisches Lehenrecht*, art. LIII.

p. 53.

Antea, dominum tutorem esse vasalli, dicit *m*) et tum exprimit illius munus ita: *das er das Kint verspreche an sinen Leben*. Vtitur voce: *versprechen*, quumque illa, si natiuam ac germanam illius rationem cum IO. GEORGIO WACHTERO *n*) intuemur, *fursprechen*, *fürsprechen* defendere, tueri, significat, clare eadem ostendit, providere debere dominum directum solummodo, ne detrimenti quid capiat feudum pupillare. Tandem eandem rem videmus, quum semper, ubi tutelæ huius mentio fit, eum tutorem in feudo esse, adiicitur. Iam non sine ratione auctor verus libri *de beneficiis* *o*) dominum directum habere non reditus puerorum; sed *beneficiales reditus*, dicit. SAXO scribit *p*): *der herre ist iemer des Kintes Vormunds an deme Gute, daz ez Kint von ihme hat; SVEVVS* vero ait *q*): *und spricht man ane das Kint umbe dasselbe Gut, so sol der Obere Herre das Kint versprechen und sol sin Vormund sin*, et in decreto, quod pro duce Brabantiae factum est, ait FRIDERICVS II. AUGUSTUS *r*): *quod de vniuersis bonis, quæ de ducatu suo mouentur, omnium heredum mortuis parentibus de iure tutor habeatur*. Quæ si iam animo menteque complectamur: eo minus mirum est, quid sit, quod idem perspexerit iam interpres speculi Saxonici *s*) tutelamque domini directi non in educatione; sed feudi administratione consistere adfirmauerit. Ita enim dicit: *wiß, daß der Herren Vormundschaft ist eine Verwaltung des Ritterfoldes oæer Lebengutes, so lang das Kind iung und unmundig ist. Merck auch hie, daß die Hern sich desselben mit Recht gebrauchen mögen. Dann das Rechte hat solches also geordnet*. Colligunt ex eo quoque merito ac iure IO. WESENBECIVS *t*), LVDOLPH. SCHRADERVS *v*) ac CASP. HENRIC. HORNIVS *x*), pupillum, quando plura feuda, diuersis dominis directis subiecta, simul possideat, tot tutores; quot feuda habere; eo

mi-

m) loc. memorat.

n) glossario germanico, tom. I. p. 507.

o) de beneficiis, §. LXVII p. 64.

p) artic. LXVIII. p. 190.

q) art. LIII. p. 53.

r) in diplomate, a SENKENBER-

10; corp. iuris feudalis edito, p. 547.

s) not. ad specul. Saxonicum, libr. II. tit. LVIII. p. 292.

t) libr. I. constit. XXXI. num. 52.

v) iurisprudencia feudali, cap. VI. §. XIII. p. 134.

x) de feudis, cap. XI. §. 78. p. 527.

minus vero probanda est sententia HENRIC. COCCEII y), qui, hanc tutelam ita comparatam esse posse, negat. Quum tutela in custodia administrationeque sola feudi consisteret: facile ex eo rationem diuinare possumus, cur ista imponeretur domino directo. Reddere quidem causam huius rei studet, vt supra memorauimus, IO. PETRVS DE LVDEWIG z), quum factum id esse, putat, vt eo melius educetur pupillus; eam tamen non satis firmam esse, iam ex eo adparet, quod educatio cum tutela haud fuit coniuncta. Ex eodem fundamento potius discimus, referri illam tutelam in earum numerum, quæ ob successionis commodum deferuntur. Illud quidem locum habere in domino, haud sibi persuadere potest HENRIC. COCCEIUS a), quum hereditario minime; sed domini iure dominus eiusmodi bona occupet. Verumtamen, si reputamus, veteres etiam statuisse condominium inter consanguineos eosque nihilominus hereditario iure bona sibi adquisiuisse b): consentimus cum SAM. STRYKIO c) et GOTTFR. REVSIO d), quando legem vti propinquam; ita quoque directum dominum tutorem ob commodum successionis constituere, adfirmant. Ita comparata erat tutela domini directi: ceterum quædam erant cum aliis Germanicis tutoribus ei communia; alia vero eius tantummodo propria. Quod ad illa pertinet, nemini paullo liberalioris ingenii ignotum erit, Germanos olim tutelam a legitimis tutoribus gratis administrari non passos esse; sed iis potius vsumfructum bonorum pupillarum pro labore atque opera adsignasse, vt ex speculo Saxónico e), Weichbil-

L 2

do

y) de *tutelis illustrium*, *secr.* LVII, p. 41.

z) *loc. citato*.

a) *memorat. loc.*

b) luculenter quoque id ipsum vocabulum *Erbe*, per quod heredes denotare solent fratres, demonstrat. Propriam enim vim illius eam esse, vt *condominium* significet, docte ostendunt: FRID. ESAIAS FVFFENDORFVS de *tutela*

fructuaria, §. 2. quam commentationem primum edidit illustris IO. GEORG. ESTOR, in *den auserlesenen kleinen Schriften*, vol. II, part. XI, p. 417. et GOTTFR. REVSIVS, *fundament. tutelar. legitimarum*, p. 38.

c) de *tutela principum materna*, cap. I, §. 23, p. 23.

d) *loco excitato*.

e) *libr. I. artic. XXIII. p. 69.*

do f), statutis Bremensibus g) multisque aliis patet, quæ erudire ac solide explicant: HENRIC. GIESEBERTVS h), IO. PETRVS DE LVDEWIG i), CAR. GVIL. DE GAERTNER k) et illustres viri, IO. RVDOLPH. ENGAVIVS l) et IO. AVG. HELLFELDIVS m). Eundem vsum fructum, quum tutor esset vasalli impuberis, habebat dominus directus: quoniam vero illius tutela feudi terminis circumscripta erat, accipiebat tantum, quæ ex illo proueniebant. Ius videlicet feudale Sueuorum n) solum ait: *ain ieglich herr anuellet ain Kind wol das nicht tze suen laren komen*; auctor vetus de beneficiis libelli dicit o): *puerorum beneficiale redditus habebit dominus, quousque illi ad duodecim annos perueniant*. Confirmat id etiam ius feudale Saxonicum p): *der herre ist iemer des Kindes Vormunde an deme gute, daz ez Kind von ime hat und sal das Geld des Gutes nehmen, biz daz Kind zu suen laren komme*; ius vero prouinciale q) testimonium exhibet, dominum agros coluisse: lignatum esse filuas gramenque falcasse. Ea in re conueniebat cum ceteris legitimis Germanorum tutelis ea, quæ directo domino committebatur; singularia tamen etiam quadam in eadem sunt, quæ differentiam faciunt inter hanc atque alias. Discrepat illa ab aliis l) in eo, quod alioquin, quos lex tutores nominat, ii necessitate, munus hoc suscipiendi, sint adstricti: contra tutela domini directi haud necessaria, vt cum doctoribus loquar; sed voluntaria potius fit, ita, vt si veller, dominus partes has susciperet; si noller, ad arbi-

tri-

f) artic. XXXVIII. p. 145.

g) statut. xv. in adpendice, adiecto
EUFFENDORFII obseruationibus iuris
vniuersi, tom. II. p. 40.h) pericul. statutor. secundo, cap. xv.
num. 322. p. 114.i) tom. II. opuscul. miscellor. opusc. III.
p. 1205.k) nor. ad legem Saxonum, tit. XII.
leg. 4.l) element. iur. Germanici, libr. I. tit.
XXVI. p. 248.m) iurisprud. heroic. Struniana, part.
VI. cap. 6. p. 598.

n) artic. CVI. p. 86.

o) loco citato.

p) artic. XXVIII. p. 190.

q) libr. II. tit. LVIII. p. 291. Plura de hoc vsum fructu exponunt SCHILTERVS, not. ad ius feudale Alemannicum, p. 275, IVSTVS HENNING, BOEHMERVS, disc. I. de natura atque indole expectantia et in primis illustris ac celeberrimus præses, CHRIST. GOTTL. BVDERVS, patronus meus omni reuerentia colendus, amoenitat. iur. feudalis p. 139.

trium aliis vassallis id committeret, quibus vsufructum, *Angefalle* dictum, cedebat. Ius feudale Alemannicum r) ait: *ein Anuelle ist nit Lebenrehtz und stirbet ain Mann und laut Kint hinter im, diu nit ze iren iaren komen sint, der herr liebet ainem andern sin anuelle ob ez nit Vormundez hat, der dez herren man ist: in alio legimus r): Herr hatten ir auch verlieden ein Geding, das ist angeuelle vnd zween ewerer Männer krigten darumb und ein yetzlicher sagte, ir hetten das im geliehen und spricht des Klägers Furspreck. Alia effata vero clarius adhuc atque planius docent, in arbitrio folius domini directi positum esse, nam ipse tutelam suscipiat; an aliis munus hoc committat. SVEVVS r) hæc profert: *Anuelle ist nit Lebenrechts; doch stirbet ein Mann und lot Kinder hinter ime, die vnder iren yoren sint: der Herre liebet eime andern das anuelle, ob es nit Vormundes hetz der des Herren Man sye; SAXO v)* vero dominum directum in feudo tutorem esse, dicit, si eam prouinciam in alium non transtulisset: *an dem gute, daz ez Kind von ihm hat, diuile ez angefelle vneuerlieden hat. Quum tutela hæc solummodo voluntaria esset: II) non excusationibus ei opus fuit, quum non vellet tutelam suscipere, et eo magis operam perdidit HENRIC. A ROSENTHAL x), quando copiose, quo in iudicio excusare dominum se oporteat, disquirat et, coram paribus curiæ faciendum id esse, demonstrare studet. Quemadmodum vero hoc iterum differentiam inter domini directi atque ceteras tutelæ constituebat; sic differebat eadem ab aliis etiam III) in termino, quod finiebatur. Nondum ætate longe proeecti erant, quum habiles ad feudum adprehendendum crederentur vassalli: pubescere illi potius putabantur, postquam tredecim annos ac sex septimanarum spatium compleuerant. Indigent postea ex sententia verustiorum iurium haud amplius tutore hincque tutelæ domini directi eodem spatio finis imponitur. Confer BVRG. GOTTH. STRVIVM y).**

L 3

§. VIII.

r) iur. feud. Alemannico ex moribus *Bauariae*, cap. xxxxi. in corp. iuris feudalis, p. 145.

s) *Richstzig Leenrehtz*, cap. xxx. quod etiam transtulit perill. SENKENBERG.

in corpus iuris feudalis, p. 348.

z) loc. citato.

v) ius feud. Saxon. cap. xxxii.

x) memor. loco.

y) iurisprud. feudalis, cap. v. p. 89. sqq.

S. VIII.

QUAMVIS tantus effatorum numerus, in quibus dominorum directorum tutela mentio fit, satis testetur, maxime antiquo tempore usitatum fuisse hanc illorum provinciam; hodierna tamen ætate minime frequens est: immo ab consuetudine recessisse videtur. Quum iam a primis temporibus, in quibus hæc tutela inuenta est, voluntaria existeret atque dominis semper permissum esset, ut relinquere usum fructum aliis vasallis seque simul liberarent a tutela: sensim ac sensim adsueverunt, aliis eiusmodi feuda mancipare: immo, ut ab aliis ea distinguerent, proprium iis nomen assignare illaque *feuda Guardie* vocare, de quibus copiosius disserunt HENRIC. SPELMANNVS²⁾, illustr. IO. GEGG. ESTOR^{a)} ac LUDGV. CONRAD. SCHROEDERS^{b)}. Istud erat causa, cur CHRISTIAN. ZOBELIVS^{c)} de suo iam tempore scribat: *hodie tamen vasalli minores habent tutores, qui horum nomine dominis seruiunt et ideo illi fructus feudi accipiunt inque ipsorum pupillorum usus conuertunt: cur MATTH. WESENBEICIVS^{d)} idem confirmet: dominus feudi tutor est, a quo tutores alii quasi subdelegando constituuntur, qui fructus feudi cogant ac pupillorum nomine seruitia præstent; nostra vero ætate iam domini de tutela vasallorum minime solliciti sint et vel maxime tantummodo tutores confirmet; vel petentibus eosdem constituent. Quod quum fiat, non vasallis solum; verum etiam aliis, qui imperio principis subiecti sunt, existentibus impuberibus; vasalli hæc in re minime prærogatiuam habent. Quemadmodum alioquin omnium impuberum cura magistratibus commissa est; ita in Saxonia hoc videmus sancitum^{e)}: *mit denen unmundigen und abwesenden Lebensfolgern aber wollen wir, dass es dergestalt, wie es bishero in Ordnung und Vbung gewesen, gehalten werde,**

²⁾ glossario archaeologico, p. 269.

^{a)} diss. num elector secularis imperii sit in tutela electoris clerici agnati, p. 11.

^{b)} dissert. de principe imperii circa testamentum de tutela filii sui disponente, Marburgi ann. MDCCXXXVIII. edita.

^{c)} not. ad libr. II. specul. Saxonici, art. LVIII.

^{d)} responsis, part. I. consil. XXXV. p. 564.

^{e)} Cburfürstl. Lebens-Ordnung, p. 71. adde CASP. HENRIC. HORNIVM, in: *rispruñ. feudali*, cap. VI. §. XVIII. p. 38.

werde, daß derselben Vormünder, so ehestes möglichst, in Emptern zu bestellen; in aliis vero constitutionibus eadem ratione clientes fiduciarii cum aliis subiectis hac in re consociantur. Superesse adhuc aliquo modo domini directi tutela videtur, quum domini adhuc fruuntur iure constituendorum confirmandorumque tutorum. Verumenimvero tutela pupilli educationem et vel minime bonorum illius administrationem complecti debet quumque principes aliam quoque tutelam habent, cuius virtute tutores, eorum vice administraturos, constituere: gestorum rationes ab iis, tamquam vicariis suis, percipere ac denique parum diligentes in ordinem redigere atque remouere possunt, quaeue *suprema* alioquin, vt copiosius IO. GÖTTLIEB. HEINECCIUS *f*) exponit, vocatur; nullam sane dissimilitudinem inter hanc supremam illamque, quae hodie domino directo tribuitur, cernimus. Vnam potius eandemque esse illam statuimus, dominumque, confirmantem; vel constituentem vasallorum impuberum tutores, supremam tutelam vi ac potestate vii. Recentius exemplum, prouinciae tutoris, a domino directo administratae, inuenire se, credit IO. FRIDER. GVIL. DE NEVMANN *g*), in lite, quam, Carolo, principe Mansfeldensi, anno huius seculi xvii. e viuis exempto, Saxoniae elector, Fridericus Augustus, Polonorum rex, et dux Magdeburgicus, qui Fridericus Guilielmus, Borussiae rex, erat, viduae dicti principis de tutela illius filii, terrarum paternarum heredis, inferebant; ex isto tamen, mea quidem sententia, tutelam illius hodiernum usum minime testatum facere possumus. Vterque quidem potentissimus litigans iure domini directi experiebatur; minime tamen ipsam tutelam, educandi nimirum pupillum eiusque bona administrandi facultatem, postulabant; sed, quum Eleonora matris tutelam confirmationem ab imperatore petiisset, ius tantum constituendi confirmandique tutorem, quod se habere, crediderunt, vindicare studebant. Clare in vno scripto, a Polonorum rege promul-

f) *disq. de suprema principum magistratuumque tutela*, tom. II. operum, syll. I. exercit. xx, p. 724.

g) *de tutela et patria potestate principum*, libr. I. tit. VI. §. 447. P. 283.

mulgato *h*), legimus: *Ihre königl. Maieſtet führen ia die Vormundſchaft nicht ſelbſt; ſondern beordnen und beſtätigen nur die Vormünder; eidem vero nec tunc in animo fuiſſe, ipſam tutelam gerere, ex eo videre nobis licet, quod Io. Georgium de Meuſebach, nobilem Saxonem, tutorem declarauerit ii*). Ceterum tutelam domini ab viſitata conſuetudine reſceſſiſſe, confirmant etiam CHRIST. ZOBE-
LIVS *i*), MATTH. WESENBECIUS *k*), IO. SCHILTERVS *l*), CASP.
HENR. HORNIVS *m*), IO. PETRVS DE LVDEWIG *n*), GOTTFR.
REVSIVS *o*) ac LVD. KONRAD. SCHROEDERVS *p*).

§. VIII.

NON multum a legitima domini directi tutela diffidet illa, quam leges *ſimultanee inueſtitis* adſignant, quippe quæ cum illa conuenit, quum non ſolum eadem ratione in legitimarum extraneorum tutelarum numero locum tenet; ſed etiam aliquando iisdem parti-

h) Gründliche Beantwortung der Schrift, welche unter dem Titel: *Vnumſtoßliches Vormundſchaftsrecht*, ſo von wegen der verwitweten Fürſtin, Fr. Eleonoren, Gräfin von Mansfeld publicirt worden, darinnen I. K. M. in Pohlen, als Churf. von Sachſen Befugnis, den Mannſfeldiſchen Pupillen zu bevormunden, behauptet und wider der gegenſeitigen vnerblichen, der unlegbahren Reichskundigen Churfürſtlichen Landeshoheit und Lebensherrlichkeit entgegen laufende Einwendungen vindiciret wird, Dresden, ann. 1700 XVIIII. fol. cui addas: *Wohlgegründete Anmerkungen bey dem ſogenannten ſcripto: Onumſtoesliches Vormundſchaftsrecht*, cet. wordurch ſeiner K. M. in Preuſſen, als H. in Magdeburg Befugnis in der Graffſchaft Mansfeld Magdeburgiſcher Hoheit und Lebensſchaft den Pupillen zu bevormunden, nebst andern hohen Gerechſamen wider des Conſipienten ungegrün-

dete Vorſtellungen vindiciret, daneben auch deſſen *Vnſug* deutlich gezeuget wird, Magdeburgi, 1700 XVIIII. fol. et IACOB. CAROL. SPENERVM, in *diſſ. de dativa tutela ſubuaſallorum principum imperii*, Halle ann. 1700 XVIII. in lucem edita.

ii) patet id ex documentis, libello Saxonico adiectis, docum. XI. p. 6.

i) loco laudato.

k) part. I. *reſponſorum*, conſil. XXXI. p. 564.

l) *prax. iuris Romani*, exercit. III. §. 11.

m) *iurisprud. feudali*, cap. VI. §. 13. p. 133.

n) in der Erleuterung der güldenen Bulle, tom. I. p. 719.

o) loc. citat.

p) *diſſert. de principiè imperii, circa teſtamentum de tutela filii ſui diſponens*, p. 40.

bus, quibus munus domini directi absoluitur, administratione nimirum feudi. Inter vtramque id tantum interest, quod multo ante domino; quam simultanee inuestitis est credita hæc provincia. Quando enim in antiquiorem ætatem oculos coniciamus illiusque temporis potissimum consuetudines ac mores repuremus, quos Saxonum pariter atque Alemannorum iura, cum provincialia; tum clientelaria, describunt: dominus directus solus feudalem tutelam et vsumfructum bonorum, quæ vasallo assignauerat, habebat; quum vero illa onerari se, non pateretur, ipse, quem volebat, tutorem designabat q). Repugnant his effata minime, quæ aliorum tutorum, a domino directo diuersorum, mentionem faciunt, quum de illis, qui curam rerum, pupilli propriarum, gerunt, loquuntur. Neque assignatis vsumfructum feudalem ideoque nec tacitus, quæ cum illo arcto vinculo coniuncta est, tutelam tribuit feudalem EXKIVS AB REPOV, vbi dicit r): *wann die Söhne noch binnen ihren Jahren sind, so nimt ihr ältester ebenbürtiger Schwermagen das Heergewette alleine*, siquidem non de vsumfructu feudali; sed allodiali potius sermo est. Itaque minime isto tempore adhuc nota erat tutela, quæ supra memorata iura componebantur: immo, quum illius originem inuestigare in animo nobis est, vltra progredi nobis non licet; quam vsque ad eam ætatem, quæ leges Romanæ in Germaniam migrantur illasque Germani sponte receperunt. Postquam illud vero factum est atque inter eos, qui cum aliquo clientelæ vinculo coniuncti erant, omnes tutelæ species, testamentaria, legitima ac datiuæ, sunt introductæ: ab illo abhinc tempore iurisperiti simultanee inuestitis tutelam hanc adiudicarunt. Inter antesignanos illorum tenet locum MELCHIOR KLINGIVS s), qui iam disquirat, num eiusmodi inuestiti ad rationes reddendas necessitate sint adstricti. Sequuti sunt eum postea omnes fere recentiores, e quibus tantum LV-DOLPH.

q) *Ius feud. Alem. cap. XXXVII. Richt-
stig Leenrecht, cap. xxx. ius feud. Saxo-
nicum, cap. XXXII.*

r) *libr. I. Specul. Saxonie. cap. XXIII.*

p. 63.

s) *in dem Sächsischen Landrecht,
part. III. tit. von Vormundschafften,*

p. 90.

DOLPH. SCHRADERVM *t*), HENR. A ROSENTHAL *v*), IO. SCHIL-
 TERVM *x*), SAM. STRYKIVM *y*), CASP. HENRIC. HORNIVM *z*)
 EYRCARD. GOTTH. STRVVLVM *a*), IO. PETRVM DE LVDEWIG *b*),
 IO. RVDOLPH. ENGAVIVM *c*), GOTTF. REVSIVM *d*) ac IO.
 FRID. GVIL. DE NEVMANN *e*) nominare liceat. Omnibus his
 viris de vsu horum tutorum testimonium exhibentibus, non opus
 est, vt magis testatum faciamus, simul inuestitos onerari tutela: im-
 mo, quum ii, quibus vsu et consuetudine sola munus hoc adsigna-
 tur, in legitimorum tutorum numero locum iure ac merito postu-
 lant, vsu hunc probasse, sufficere potest, vbi eos, quibus cum va-
 fallo vna feudum est mancipatum, non tutores solum; verum etiam
tutores esse legitimos, in animo est monstrare. Neque vero solum
 id ex eo liquet; sed planam eandem rem faciam ex aliis iudiciis.
 Supra copiosius monstraui, maioribus nostris iam pridem eandem,
 quae Romanis, fuisse sententiam, illum, qui, emolumento sibi fore
 successionem pupillarem, speraret, praesertim dignum esse, qui onus
 tutelae sibi imponi pateretur. Quamuis autem de tutelis genera-
 rim id docere operam dederim; ex eo tamen non solum iam per
 consequentiam patet, nostrates regula hac tutelam quoque feuda-
 lem metiri; sed speciatim hanc rem clare confirmant ipsa aurea
 bulla et ius feudale imperii, quod nuper publici primum fe-
 cit perillustris liber Baro, HENRIC. CHRISTIAN. SENKENEER-
 GIVS *f*). Quum illa seniori agnatorum tutelam impuberum electo-
 rum adiudicat, ei, cui antea hereditatem electoratus promittit: immo,
 quum illam hac conditione ei promittit, vt eum ad tutelam suscipiendam

z) *tractat. feudal. rom. II. parr. x. section. XVIIIII. p. 517.*

v) *de feudis, rom. II. cap. XII. conclus. x. num. 32. p. 497.*

x) *commentar. ad ius Alemannicum, cap. XXXVIII. p. 278.*

y) *vsu moderno pandectar. rom. III. p. 747.*

z) *loc. memor.*

a) *iurisprudentia heroica, part. v. p. 612.*

b) *in der Erleuterung der guldnen Bulle, rom. II. p. 1316.*

c) *element. iuris Germanici, libr. I. tit. XXVI. p. 247.*

d) *fundam. tutelarum legitimar. p. 40.*

e) *de tutela et patria potestate illustris, libr. I. tit. v. §. 414. p. 478.*

f) *corpor. iuris feudalis, p. 1.*

dam vna obstringat g): haud obscure per id significat, illum agnatum ob successionem tutelam hanc, reuera feudalem, nancisci. Cum ea conspirat supra memoratum ius feudale. Quod quidem minime proximo agnato; sed proximo heredi vsufructum feudi, vasallo impubere, ad iudicat ideoque et tutelam, coniunctam antiquitus necessario cum illo vsufructu, ei tribuit. *Sint aber, ait b), dy Kint also iung, so mag ez der eldste nemen, der czu dem gute geborn ist, dywile daz dy Kint dy vndern eren zwelf Iaren sint, aber also daz her den Kinden ere nodtdorfft gebe.* Eo alioquin accedit, quod omnia iura feudalia a tutore eiusmodi impuberis clientis requisierunt, vt vasallus sit eiusdem domini, cui subiectus est pupillus; siue, vt existat ille *des Herren Mann*. Sutorum feudale ius hæc scribit i): *der Vormunt sol antwurten fur das Kint wntze das wurt eins ond zwentzig yore alt vnd des Kindes Vormund sol ouch des Herren Mann sin.* Illud Alemannicum ius, cui paruerunt præsertim Bauari, amicos tutores nominandos esse dicit et de illis addit k): *dez Kintes Vormund sol dez herren man sin,* quod alio quoque loco l) confirmat. Quum itaque Germanicorum populorum leges ac scita præciperent, vt eiusmodi tutor eo vinculo, quo impubes vasallus domino directo est adstrictus, cum eodem sit colligatus; alia vero id adhuc angustius definirent et eundem vasallum proximum quoque pupilli heredem esse iuberent n) idque postea, quum in patriam migrassent Romanorum leges, illud

M 2

'effa-

g) confer *auream bullam*, cap. vii. §. 4.

b) *Franckisches vnd Reichslehenrecht*, cap. xii. p. 8.

i) cap. l.ii. p. 52.

k) cap. xxxviii. in *corp. iuris feudalis*, p. 144.

l) cap. xxxxi. p. 145. adde cap. lxxviii. p. 150.

n) ex eadem re sequitur, vt quidem, vbi collaterales iure successionis fruantur, ordine agnati ad eam vocentur, hincque soli quoque agnati tutela

hac onerentur; vbi vero etiam cognati nec a successione arceantur; ibi nec tutelam recuari debeant, quemadmodum Lusatia iuculentum huius rei testimonium præbet, quod ex IO. CHRIST. LVNIGII *corp. iuris feudalis*, tom. II. p. 688. patet. Conferas LVDOV. SCHRADERVM *tract. feud. part. x. sect. xviii. num. 50.* HENRIC. A ROSENTHAL, *de feudis*, tom. II. cap. xii. conclus. x. num. 29. et CASP. HENRIC. HORNIVM, *iurisprud. feud.* cap. vi. p. 137.

effatum MUCIANVM admodum confirmaret o): *quo peruenit hereditas: eo redit tutela: necessario simultanee inuestitis tacite imponebant tutelam iura feudalia. Ad eos enim, qui ex latere cum pupillo iuncti sunt, successione feudalem pertinere, haud permittebant; ab illa tamen minime eos arcebant, quibus cum vasallis feudum mancipatum erat. De Saxonibus nemo sane dubitabit, quum hodierni mores satis luculenter id adhuc monstrant. Eorum ius feudale dicit p): *es en erbet nieman nicht ein Lehn, wenn der Vater uff den Son: clarius vero loquitur de simultanea inuestitura alius locus q): *wilch man aber des Sunes darbet, der erbet uff den herren die gewere des gutes, es en sie daz der herre das gedinge daran verligen habe vnd der belente man daz behalte nach rechten binnen seiner rechten jartzale. Neque vero id soli Saxones statuerunt; verum etiam eandem sententiam alii quoque populi habuerunt, vt luculenter IO. SCHILTERVS r) et CASP. HENRIC. HORNIVS s) docent. SVEVVS t) eadem fere verba repetit, quibus vsus erat SAXO, vbi dicit: *es erbet niemand zu recht Leben, wenn der Vater uff den Son. Alio loco haud obscure, descendentes in successione simul inuestitos sequi, ita significat v): *Stirbt ain mann an der weyl, so sein weib chind tregt und hat er seyn leben ainem mann gedingt mit des herren willen und ist den Fraw des chinds nicht genesen, der man sol sich mit recht des gutz underwinden, pis das dew Fraw des chinds geniist, und ist es ain Sun, so ist das gedinge tzerbrochen, ob es lebendig geborn ist. In nullo quidem horum effatorum tutela mentio fit; tamen, quum in iis inuestitis successio adiudicatur: eodem iure illis originem horum tutela tribuimus, quo primordia legitima patronorum tutela in legibus duodecim tabularum quaerenda esse censentur. Quum patronus eandem ob rem in legitimorum tutorum numero locum vindicat: nec sine iniuria ab eo arceri possumus simultanee inuestitos. Legas SAM. STRYKIVM x) et CASP. HENRIC.*****

o) l. 10. de R. I.

p) cap. XXI. p. 186.

q) cap. VI. p. 181.

r) de simultanea inuestitura, cap. II. §. 6.

s) loco exciatio.

t) cap. XXXII. p. 45.

v) iur. feudal. Alemannic. cap. LXVIII.

x) loc. citato.

RIC. HORNIVM y). Quemadmodum vero simultanee inuestiti locum inter tutores legitimos tenent; ita nemini sane mirum erit, quando cum laudato STRYKIO z) ad tutores legitimos extraneos eos etiam referimus. Quum nulla tutela neque iure Romano; neque Germanico ob solam propinquitatem deferatur; sed ob successione[m], iure ab extraneorum numero tantum sunt seiungendi, quibus cognatio ius succedendi conciliauit; quilibet perspiciet, omnes simultanee inuestitos, quum propter sollemnem feudi mancipationem, iis simul factam, hereditatem feudi capiunt, ad extraneos esse numerandos; neque ab illis arcendos, qui sanguine quoque cum pupillo iuncti sunt. Saxones mores suos cum Longobardicis haud commutarunt; nec vnquam agnatum; vel collateralem in feudum succedere passi sunt. Quum itaque iis semper opus fuerit, vt quando bona eiusmodi vasallo traduntur, illa quoque simul sibi mancipanda eurarent, si aliquando agnati sui heredes esse voluerint, vti rem copiosius explicant PETR. MVLLERVS a), IO. SCHILTERVS b), IO. CHRIST. SCHMIDTIVS c) multique alii: non potest fieri; quin plerique simultanee inuestitorum propinquitatis vinculo arctissimo cum pupillo sint coniuncti. Nihilominus tamen eosdem extraneos existimo. Etenim non ob cognationem; sed ob simultaneam inuestituram successione[m] sibi adquisuerunt; ob successione[m] vero munus tutoris illis committitur.

§. X.

QVVM in successione ratio quaerenda est, cur onus tutelae simul inuestiti sustineant: facile iudicatu[m] erit, LVDOLPH. SCHRAEDERVM d) recte, domino directo adhuc praepone[n]dum esse in tutela simultanee inuestitum, adfirmare. Si domini directi tutela in vsu adhuc esset posita, vt ille quidem sibi persuadet, hincque acci-

M 3

dere

y) *inrisprud. feudali, cap. vi. §. 14. p. 133.*

z) *loco memorato.*

a) *diff. de coniuncta manu, quae Iena ann. CIO IO C LXXXIII. in lucem emissa est.*

b) *de simultanea inuestitura, cap. 2.*

c) *de diuersis simultanea inuestiturae speciebus earumque differentiis, Lipsiae, CIO IO C C XXXIII.*

d) *loco laudar.*

dere posset, ut dominus et simultanee inuestiti concurrerent ad tuendum pupillum: necessario hi, quum prius quoque iis obueniat hereditas, antecederent; quisnam vero, si plures simultanee inuestiti vna existant, ex illis preferendus sit? quaestio est obscura ac subdifficilis. Quum, qui expresse tutelae huius mentionem faceret, inter antiquiores iuris clientelaris scriptores inueniamus neminem: non mirum est, eos neque ea in re aliquid praecipere. Si quid nobis obuenit, de quo in legibus feudalibus litteris nihil consignatum est: enodare debere nos voluntatem legislatoris ex iure ciuili et illud ad eausa nostrae commodum trahere, nemo ignorat. Praesidium igitur quoque ea in re in illo iure capimus, quod quamuis simultanee inuestitos ignoret; viam tamen nobis monstrat, quid faciendum, si plures agnati vno eodemque gradu existant. Quorum quidem quum vna eademque ratio est hac in re cum simultanee inuestitis, perspicimus, merito adplicare nos posse ad hanc rem iura ciuilia; distinguere tamen etiam ac diiudicare nos debere simultanee inuestitos, quos in Saxonia: quosue aliis in prouinciis reperimus. Quum hac in occasione extra Saxoniam valent, quae a Romanis scita sunt ac sancita: omnes agnati simul ad tutelam vocantur. CAIVS e) clare id docet, vbi ait: *si plures sunt agnati, proximus tutelam nanciscitur et si eodem gradu plures sint, omnes tutelam nanciscuntur*; IVSTINIANVS f) vero dicit: *si plures eiusdem gradus sunt, ad omnes pertinet*, scilicet tutela. Quum hoc praecipiant, merito ex eo colligimus, eadem ratione, si agnati deficient, qui iure communi praecedunt, ideoque simultanee inuestiti proximi heredes sint; eorum vero plures existant, illos omnes simul ad tutelam esse admittendos. In Saxonia alia res est. Postquam ibi vasallo minime collateralerales succedunt ac hereditatem feudalem, deficientibus descendentibus, statim simul inuestiti, quemadmodum supra monstraui, cernunt, plerumque accidit, ut propinquis feudum simul mancipetur. Quum non ob cognationem; sed ob inuestituram simultaneam succedant hincque nec, qui propior est mortuo, alteros excludere possit,

e) l. 10. D. de tutor. legitimis.

f) §. ult. l. de capitis deminut.

fit, nisi antea, ne, quam natura gradibus dedit, prerogativa illis hac in re adimatur, decisum fuerit ac statutum, quemadmodum copiosius LVDOLPH. SCHRADERVS g), MATTHIAS COLERVS h), MATTH. BERLICHIVS i), GEORG. ADAM. STRVVIVS k), IO. BALTH. L. B. DE WERNHER l), IO. FRID. WERNERVS m), IO. GEORG. ESTOR n), IVST. HENNING. BOEHMERVS o) et CAR. AVGVST. SALZMANNVS p) docent: exploratum quidem habemus, ubi mancipatio feudi hac conditione facta sit, illum solummodo, qui pupillo propior est altero, tutelam nancisci; minime tamen illud semper accidit. Succedunt deinceps omnes inuestiti simul in feudum: quid? quod saepe euenit, quamuis, graduum rationem habendam esse, pacti sint, vt plures sint vnus gradus ideoque et pluribus simul obueniatur hereditas. Quodsi vtrumque accidat nosque iam rem iure Romano metiamur, non dubium esset, quin omnibus simultanee inuestitis simul tutela imponeretur; conueniret tamen istud

g) *tract. feudal. part. x. sect. xviii. num. 59.*

h) *decision. l.ii. num. 17.*

i) *part. ii. conclus. l.iii. num. 63.*

k) *system. iuris feudalis, cap. viiii. apbor. xvi. num. 7.*

l) *observat. forens. vol. iii. part. iiii. obseru. 145.*

m) *de successione in simultaneam inuestituram, Vitemberga, c. 19 10cc xxxi.*

n) *von denen Samtleben und der gesamten Hand in Hessen, cap. i. in eius auserlesenen kleinen Schrifften, vol. i. part. i. p. 79.*

o) *consultar. et decision. tom. i. part. ii. argument. lxxxviii. p. 424.*

p) *de successione simultanee inuestitorum in feudis Saxonis, quatenus in capita fiat et quatenus in stirpes, Lipsia, c. 19 10cc xxxii. Referant ad illustrandam hanc legem BVCARD.*

GOTTH. STRVVIVS, *iurisprud. heroica, part. v. cap. 5. p. 612.* IO. LEONHARD. A PVEHEL, *de tutel. electorum, principum aliorumque S.R.I. statuum, cap. 5. ac IO. FRID. GVIL. DE NEVMANN, de tutel. ac patria potestate illustrium, p. 269. illustrem tutelam minoris ducis Vinariensis Io. Ernesti, quam ob simultaneam inuestituram elector Saxoniar, Io. Christianus II. fortiebatur, quamuis dux Io. Casimirus pupillo propior esset. Iure communi etiam simultanee inuestitos esse; eos tamen plerumque tales esse, qui agnatione id adsequi haud possint, multis exemplis probat BVCARD. GOTTH. STRVVIVS, *iurisprud. feudali, cap. viiii. p. 239. cui NIC. HIERON. GYNDLINGIVM, in Gundlingianis, part. iii. p. 191. IO. PETR. DE LVDEWIG differentis iuris communis et Saxonici in simultanea inuestitura aliosque adiciat.**

istud minime cum Saxonum moribus atque institutis. Tutor erat ibi senior agnatus, quamobrem EYKIVS AB REPGOV dicit q): wann die Söhne noch binnen ihren Jahren sint, so nimt ihr ältester ebenburrtiger Schwerdtmagen das Heergewette alleine und ist der Kinder Vormund daran. Quod quum minime mutaretur, postquam ius Romanum erat introductum: omni tempore, ubi agnati ad tutelam vocantur, eorum seniori imponitur et istud quoque in tutelis vasallorum valet. Quum ea in re vna est ratio simultanee inuestitorum cum agnatis: solus quoque eorum senior onus tutelae sustinet, siue sint propinqui; siue nullo eiusmodi vinculo cum pupillo coniuncti. Distinguit quidem LVDOLPH. SCHRADERVS r) ac id solum de iis inuestitis, qui agnati cognatiue sunt pupilli, adfirmat et de extraneis id negat; recte tamen contra eum monet CASP. HENRIC. HORNIVS s), fauere huic rei τῆν ἀναλογίαν iuris. Censet itaque, obseruandum id esse in omnibus inuestitis; nec, distinguendos illos esse, putat. In eius sententiam etiam discedit SAM. STRYKIVS z). Quum eam ob rem agnatis tutelam generatim mandat lex, propterea quod pupilli hereditas iis obueniatur eorumque seniorum cum primis, qui provinciam hanc administrat, ideo eligit REPGOVIVS, quoniam eum inter omnes maxime docuit longa vita atque vsus rerum maximarum: ille abundat consiliis et maiore prudentia pupillum tuetur, hac in re ceteris senior inuestitus simultanee etiam antecellit eique quoque soli ex mente legis tutela tribuitur. Præterea iam illustrium controuersias, in quibus litigantes ab agnatis ad simultanee inuestitos conluserunt et ex eo inuestitorum senior solum tutelam vindicare studuit v). Quum in ple-

risque

q) loc. citat.

r) *eractar. feudali, part. x. sect. XVIII. num. 59.*

z) *vsu moderno, tom. III. p. 474.*

v) illustrent hoc potissimum illa scripta publica, quæ propter controuersiam tutelam principis Ienenfis, filii Bern-

hardi, sunt publicata, et iam, antea dissipata, in vnum coacta a MICK. CASP. LONDORPIO, *tom. XVI. act. publ. p. 78.* Adiungi iis potest consilium, quod dederunt iurisconsulti Francofurtenses ann. MDCCCLXXXVI. Exstat illud in SAM. STRYKII *vsu moderno paudeccarum, tom. III. p. 496.*

risque rebus magna est inter feudalem atque allodiam tutelam similitudo ac saepenumero, vt antiquitus fiebat, haud amplius distinguitur, intelligimus rationem, cur crebro simultanee inuestitorum tutela non sola administratione feudi absoluitur; sed etiam educationem curamque pupilli contineat et cur iis non quidem dominus directus; nonnunquam tamen mater praefatur atque ei solum inuestitorum senior adiungatur. Statuerunt illud plerique doctores x) et idem expresse in Saxonia recentiori tempore cautum fuit y). Postquam tutela non amplius fructuaria existit, recte hac ex re, eiusmodi simultanee inuestitum rationes reddere debere, concludit MELCHIOR KLINGIVS z); ex eo tamen, quod REGOVIUS a) dicit: *Wo aber der Vormund auch zugleich der Erbe ist, so darf er niemanden des Kindes Gut berechnen; noch Bürgen setzen*, consequi, idem putat, vt eiusmodi tutoribus necessitas rationum reddendarum haud sit imposita, quamdiu annos impubertatis nondum compleuerit pupillus; sed, vt ipsi pupillo, postquam pubes factus, eas referre debeat; nec satisfacere ei opus sit. Quamuis autem vti non aliis tutoribus; ita nec simultanee inuestitis opus sit satisfactione in Saxonia, quemadmodum pluribus verbis IO. SCHILTERVS a), BENED. CARPZOVIVS b), SAM. STRYKIVS c) aliique docent; minime tamen hodierna aetate a calculis subducendis vsque ad pubertatem pupillorum liberi exstant. Praeterito quidem tempore, dissentiebant

hac

x) iuriconsultos Vitembergenses mensē februar. anno superioris seculi LXXX. eiusmodi sententiam tulisse, refert CASP. HENRIC. HORNIVS, *iuris prudentia feudali*, cap. VI. §. 15. p. 136. praeter quem digni quoque sunt, qui haec referantur: PETRVS HEIGIVS, *questionibus iuris*, part. II. *quast.* XIII. §. 42. BENEDICT. CARPZOVIVS, *libr. V. resp.* LXXX. §. 13. sqq. IO. HENRIC. BERGERVS, *elect. disceptat. forens. ad process. Saxon. tit. VIII. obs. I. et SAM.*

STRYKIVS, *usu modern. pandectarum*, tom. III. p. 494.

y) *emendar. ordinat. Saxonica, part. II. tit. 3. §. 4.*

z) *notis zu dem Sachsischen Landrecht, part. III. tit. von Vormundschaften*, p. 90.

a) *prax. iuris Romani, exercitat. XXXVII. §. 90.*

b) *libr. V. respons. LXXXII. §. II. sqq.*

c) *usu moderno pandect. tom. III. p. 561.*

N

hac in re Saxonici iuris consulti et nonnulli eorum quotannis; alii vero primum post finitam tutelam a tutore legitimo rationum redditionem requirebant *d*); postquam vero Augustus, elector, omnes tutores, delectu omni et discrimine remoto, quotannis ad id faciendum necessitate adstrictos iudicavit *e*): extra omnem dubitationem positum est, minime tutorem, cui ob simultaneam inuestituram munus hoc creditum, partibus suis satisfactorum esse; nisi quotannis rationes redderet.

§. XI.

MISSOS facio iam simultanee inuestitos meque ad eos conuerto, qui *ganerbinatus*; vel *fraternæ societatis* vinculo cum pupillo sunt coniuncti. Quum, quæ necessitudo inter simul inuestritos, illa quoque in communibus heredibus atque eiusmodi fratribus reperitur: constans ac perpetua existit iuriconsultorum sententia, illos quoque liberorum impuberum, a fodalibus relictorum, saluti consulere debere eorumque tutelam fuscipere, quemadmodum pluribus verbis BENEDICT. CARPZOVIUS *f*), LYDOLPH. SCHRADEVS *g*), IO. LEONH. DE PVEHEL *h*), SAMVEL STRYKIVS *i*), CASP. HENRIC. HORNIVS *k*), IO. PETRVS DE LYDEWIG *l*), EVRCARD. GOTTH. STRVVIVS *m*) atque illustis vir, IO. RVD.

EN-

d) conferas: MATTH. WESENECIUM, *responsis*, part. I. *consil.* XXXVII. p. 752. IO. PHILIP. RICHTERVUM, *part. I. decisio.* XIII. §. 23. MATTH. BERLICHIVM, *part. II. conclus.* XII. §. 8. sqq. BENED. CARPZOVIUM, *ad constit. August.* part. II. *const.* II. *defin.* 3. et *consultationes constitut.* Saxon. *tom.* I. *quæst.* LIII.

e) *part. II. constitut.* II. *so ordnen und setzen wir solches hiemit vnd kraft dieser Constitution vnd wollen, das alle Vormünder, ohne Vnterscheid, iährlich ihrer Verwaltung halber Rede vnd Antwort geben: auch gebührliche Rechnung thun sollen.*

f) *libr. v. respons.* LXXXI. *num.* 9. sqq.

g) *de feud. part. x. sect. XVIII.* *num.* 49.

h) *de tutelis electorum principum aliorumque S. R. I. statuum*, cap. v. §. II. sq.

i) *vsu moderno*, *tom.* III. p. 747. in *differr. de tutela materna principum*, cap. I. §. 22. et in *tract. de successione ab intestato*, *disf.* VII. cap. 3. §. 9. sq.

k) *iurisprudentia feudali*, cap. VI. §. XIII. p. 133.

l) *opusculis miscellis*, *tom.* I. *libr.* IIII. *opusc.* III. p. 1086.

m) *iurisprudentia heroica*, *part.* V. cap. IIII. p. 612.

ENGAVIUS *n*) exemplis suis testantur. Refert illos summus vir, IO. PETRVS DE LVDEWIG *o*), ad tutores pactis constitutos ideoque, si illum sequar, eorum hoc loco, quo de extraneis tutoribus legitimis loquor, mentionem facere non possum; quodsi vero rem curatius ponderamus, omni iure illi inter legitimos locum vindicant. Quando tutorem Germanicum doctores *pactitium* vocant: necessario, quemadmodum AVGVST. LEYSERVS *p*) aliique, qui copiosius illud argumentum persequuti sunt, obseruarunt, pacis constitutum illum esse oportet. Requiritur quidem eiusmodi foedera ad quodlibet sodalitiū, siue sit hereditarium; siue fraternum; in alterius vero conuentis mutua solum successio: in alterius mutua defensio, cum successione coniuncta, constituitur, id quod vberius IAC. WERN. KYLLINGERVS *q*), IO. LEIBIVS *r*), MARTIN. ZACH. CRAMERVS *s*) demonstrant. Quam varias ac diuersas eiusmodi pactorum conuentorumque formulas laudat IAC. WERN. KYLLINGERVS *t*), IO. CHRIST. LVNIGIVS *v*), IO. GEORG. ESTOR *x*) et perillustris ERNEST. IOACH. DE WESTPHALEN *y*) exhibent: in nulla earum de tutela liberorum suorum a se inuicem suscipienda pacti sunt focii et, si tutorum quoque in quibusdam; semper tamen quasi aliud agendo, mentionem fecerunt: non de constitutione eorum; sed de nonnullis potius eorum officii conuenient. Ita istud in pactione castri Muntzenbergensis factum est; de tutoribus vero nihil aliud cautum, nisi, vt ii, pupillis

N 2

im-

n) *element. iuris Germanici, libr. II. libr. II. tit. XXVII. §. 452. p. 479.*

o) *loc. memorat.*

p) *meditat. ad pandect. volum. v. et vi. specim. cccxxviii. p. 448.*

q) *discurs. de ganerbiis castrorum, Tübingæ an. c1010 cxx. in lucem edito.*

r) *von denen Ganerben, cap. I. in illustribus viri, IO. GEORG. ESTORIS auerlesenen kleinen Schrifften, part. VII. p. 401.*

s) *de ganerbinatu, §. 3. sqq. quam*

disertationem, editam antea Lipsæ c1010 cxxvii. iterum edidit ESTOR, in kleinen Schrifften, part. XII. p. 439.

t) *discurs. de ganerbiis castror. discurs. xviii. p. 203. sqq.*

v) *corpor. iuris feudalis, tom. II. p. 305.*

x) *in denen kleinen Schrifften, vol. II. part. VII. num. 7. p. 528. part. VIII. num. 9. p. 750. vol. III. part. VIII. num. 4. p. 61. part. X. num. 3. p. 267.*

y) *monument. in edit. tom. III. p. 2059.*

impuberibus in eorum locum vicarii succedant 2): wer er aber unter
 seinen Jahren, so mochte er seinen Vormunder, zu dem Schilde geboren,
 darzu geben, der solch Burgfrieden von sintwegen globte und tede; als
 vor geredt ist, bis das er mundig würde. In foedere Butzbacensi a) de
 iisdem constitutum est, eos, se pactum seruaturus esse, iurejurando
 confirmare debere. Quæ quum ita comparata sunt ac conuenta de-
 ficiunt, in quibus hi fodales sibi inuicem promiserunt, tutelam libe-
 rorum sibi imponi, se passuros esse: res grauis sane atque ardua es-
 set, illos pactitiis tutoribus adnumerare. Si ex eo, quod conuentio-
 nibus eiusmodi fodalitates constituta sunt, concludere quis posset,
 illos tutores esse pactitios: sequeretur, vt nec dominus directus lo-
 cum inter legitimos tutores tueri posset et ille potius etiam ad pa-
 tris constitutos referendus esset, quum pacto clientela et vinculum,
 quo dominus vasallusque coniuncti sunt, constituitur. Ex his vti
 luculenter patet, ganerbios ac fratres minime tutores pactitios esse;
 sic quilibet sane quoque perspiciet, illos maiori iure legitimos
 vocari, si, quæ paullo ante tradidi, memoria repetat consideretque,
 illud M V C II b) effatum non in legibus Romanis solum; verum
 etiam patriis moribus fundatum esse: quo peruenit hereditas, eo redit
 tutela. Quum qualibet tutela, quæ vel expresse; vel tacite alicui
 a lege assignatur, legitime nomen accipit ideoque et ad tutores legi-
 timos omnes ii referuntur, qui munus hoc consequuti sunt ob com-
 modum successionis: summo iure etiam in eorum numerum scribun-
 tur ganerbi ac fraterna societate coniuncti, quippe qui etiam sibi inui-
 cem succedunt et eandem ob rem tutela onerantur. Quum eo
 consilio solum memoratam societatem fraternam inierunt, vt si ali-
 quando stirps aliqua exstingueretur, alia familia iure frueretur, in
 alterius bona succedendi, id quod luculenter IO. LEIBIVS c), IO.
 VOLCKM. BECHMANNVS d) ac SAM. STRYKIVS e) monstrant :
 de

2) Burgfriede des an der Wetterau
 gelegenen Schlosses Muntzenberg, vol. II.
 der kleinen Schriften, p. 761.

a) Burgfrieden zu Butzbach §. XVII.
 in ESTORIS kleinen Schriften, vol. III.
 part. x. p. 310.

b) l. 10. D. de R. I.

c) loco excitat.

d) diss. de confraternitatibus illustrium
 familiarum in ciuitate Germanorum, lenc.
 CIO IO CLXVI.

e) diss. de successione ab intestato, cap.
 VIII. §. 3.

de illa nullum est dubium; neque vero hac in re, quod ad ganerbinatum pertinet, hæsitare nobis licet. Quodsi quidem originem illius et, quem ad finem constitui coeperit, consideramus, reperimus, horrendam illam latronum aliorumque, quibus Germania nostra prouinciæ cumulate erant, grassatorum immanitatem ad eiusmodi foedera incunda hominibus, ut se defendere possent, dedisse ansam, quod ex legibus imperii f) pariter ac conuentorum formulis g) cognoscere liceat; alter tamen illorum sociorum alterius quoque heres erat. Quum ad id, quod cogitabant, perueniri non posse, crederent; nisi omnium bona essent communia, euenit, ut pactum successione cum altero esset coniunctum: ius ad crescendi locum haberet et, si quis, liberis orbatus, decederet et propiores heredes deficerent, bona ceteri sodales consequerentur. Hic non opus est, ut anxie argumenta, quibus dictis his fidem faciam, quæram. Iam sola adpellatio *ganerbiorum* h) luculenter id confirmat, quumque eo accedunt etiam varia conuenta, ex quibus copiosius atque vberius hanc rem monstrant: TOB. PAVRMEISTERVS i), HENRIC. A ROSENTHAL k), IO. LEBIVS l), ANDR. GEILLVS m), MART. ZACH. CRAMERVS n), IAC. WERNH. KYLLINGERVS o), IO. NI-

N 3

COL.

f) Landfriede, tit. XX. et ordinat. Camera, part. II. tit. 13.

g) apud ill. ESTOREM, loc. indicat. ceterosque, supra memoratos.

h) vocem: *Ganerben*, compositam a duobus vocabulis: *gan* atque *erben*, condominium, *coheredem*, significare, pluribus demonstrare studuerunt: IO. LEBIVS, *dis. von denen Ganrben*, cap. I. DOMINIC. ARVMAEVS, *volum. I. iuris publici, discurs. XIII. quest. 12.* CONRAD. RITTERSHVSIUS, *partitio. feudal. libr. I. cap. 17.* IACOB. WERNER. KYLLINGERVS, *discurs. de ganerbis castrorum, discurs. I. p. 6.* IO. STRAVCHIVS, *de ganerbis*, in *ESTORIS kleinen Schriften*, vol. II. part. VIII. p. 718.

MART. ZACH. CRAMERVS, *de ganerbinatu*, §. 1. in *iisdem opusculis*, vol. II. part. VII. p. 433. PAVLL. MATTH. WEBNERVS, *observat. pract. voce: Zweyherrig: SAMVEL STRYKIVS, de successione ab investato, diss. VIII. cap. 8. §. 2. 3. et IO. GEORG. ECCARDVS, carech. rheod. Osfridi Mon. p. 159. sq.*

i) *de iurisdiction. imp. Romani, libr. II. cap. 8.*

k) *tract. de feudis, cap. II. conclus. 78.*

l) *loc. indicato.*

m) *de pignorat. cap. XX.*

n) *memorato loco.*

o) *discurs. VI. de ganerb. castrorum, p. 80.*

COL. HERTIVS *p*) alique, luculenter ex eo videmus, ganerbios sibi inuicem successisse hancque ob rem etiam tutelam filiorum, qui patre, istorum socio, sunt orbat, suscipere debuisse. Sed restant adhuc alia. Si eos, qui ganerbinatus; vel fraternæ societatis vinculo inter se iuncti erant, huc referre volumus: non tutores solum iique legitimi; verum etiam *legitimi extranei* esse debent. Prius iam monstraui: sequitur iam posterius. Quod ad pacta communionis fraternæ pertinet, nemo sane infitiabitur, illos, qui se coniunxerunt, extraneos esse putandos, quum ista eo consilio ineuntur, ut, si qua familia intereat: illius hereditatem altera capiat. Totum hoc foedus superuacaneum fuisset, ubi pacificentes non extranei existissent ideoque ipsa lex iam eos ad successionem vocasset. Sed ganerbinatus pacta distinguenda sunt. Duplex est ganerbinatus. Alter per castrum, quod pluribus vasallis dominus directus cedit, constituitur: alter per societatem, a nobilibus quibusdam sponte initam. Hic quidem ob defensionem semper conditus est; longe tamen is fallitur, qui vnâ eius rationem existisse, sibi persuadet *q*). Quidam per id protegere se ac defendere cogitabant solummodo ad conseruandam familiam, quemadmodum MART. ZACH. CRAMERVS *r*) obseruat, quumque hanc ob rem necessario in hanc societatem tantum adsciscerentur, qui ex hac familia procreati essent *s*): nullo iure eos, qui in eadem pupillorum tutelam suscipiunt, in extraneorum tutorum legitimorum numerum referre possumus. Sed quum alios hæc res minime impulit, ut eiusmodi pactum facerent: tum nihil quoque impedit; quo minus hoc sodalium ex diuersis familiis consistat, obseruante KYLLINGERO *t*). Si quando itaque illi propter futuram successionem tutelam pupillorum

p) *question. de ganerbinatu, §. 1. in ill. ESTORIS, auserl'senen kleinen Schrifften, vol. II. part. VIII. p. 721.*

q) luculenter id demonstrant: IACOB. WERNHER. KYLLINGERVS, *discurs. de ganerbis castrorum, discurs. v. §. 10. p. 72. et MART. ZACH. CRAMERVS de ganerbinatu, §. 3.*

r) *loco memorato,*

s) recensent exempla ganerbinatum vnus familia PAVLL. MATTH. WERNERVS, *obseruat. practici, voce Ganerben et SAMVEL STRYKIVS, de successione ab intestato, diss. VIII. cap. 8. §. 13.*

t) *loc. citat.*

lorum suscipiebant: etiam illos ganerbios iure ac merito *tutores extraneos* vocamus. Fecit istud iam SAM. STRYKIVS v).

§. XII.

QVVM eo consilio, qui fraterna societatis inter se iuncti sunt vinculo, societatem ineunt, vt, extincta vna gente, altera illius heres existat, vt supra copiosius monstravi: capiunt illi omnium fortunarum hereditatem ideoque et, quam gerunt, tutela curam rerum pariter ac personæ pupilli complectitur; quod vero pertinet ad ganerbinatum, pacta illa iterum distinguenda sunt ac diiudicanda. Si communes heredes omnia bona contulerunt, non dubium est; quin eadem ratio tutelæ existat; quodsi vero tantum partem castri cuiusdam communicarunt, quod fieri posse, IO. LEIBIVS x) monstrat: sine dubio illius castri terminis circumscripta est tutorum vis ac potestas. Si illud factum est: necessario tutor pupilli educatione occupatus est; ab illa vero liber existet, vbi quilibet in communionem partem castri contulit. Nihilominus tamen vterque officia exsequi debet, quæ eos ab aliis tutoribus distinguunt. Iureiurando promittere debent, stare se velle conuentis maiorum; præterea autem munia quoque administrare eos oportet pupilli, quibus tamquam communis heres fungitur. Non leuia eius rei reperimus indicia, quando memoratorum pactorum euoluamus formulas. In conuentione ganerbiorum Haunensium, ab illustri viro, IO. GEORG. ESTORE y) edita, hæc legimus: *es sollen auch alle vnser Söhne vnd andere vnser Nachkommen männliches Namens vnd Stammes von Haun, so diesen Burgfrieden noch nicht geschwöhren haben; oder fünfzeben Jahr alt sind, mit Verwilligung ihrer Vormünder; oder die Vormünder an ihre statt denselbigen alsobald schwören.* Idem præcipit pacis castri Munsterbergensis formula z): *wer er aber vnter seinen Jahren, so mochte er seinen Fürmünder, zu dem Schilde geborn, dartzu geben,*

v) loc. memorato.

x) von denen Ganerben, cap. III. in
IO. GEORG. ESTORIS kleinen Schriff-

ten, vol. II. part. VII. p. 402.

y) loco memorato, p. 424.

z) loc. citat.

geben, der solich Burgfrieden von sintwegen globte vnd tede, als vor geredt ist, bis das er mündig ist, cui adiungo foedus Butzbacensē a): ob vnser der Ganerben einer; oder mehr zu Zeiten ein Vormunder gewonnen; oder ob vnser der Ganerbe einer; oder mehr zu Zeiten ein Amtmann oder Vogt daselbst hinzuzen würde, daß man deren keinen zulassen soll, er habe dann zuvor diesen Burgfrieden gelobt vnd geschworen, zu halten. Haud prius ganerbii focii sui hereditatem capiunt; quam non amplius existant, in quibus cum isto communio est sanguinis quicquid ideo lege ad successionem vocantur, vti obseruat IO. LEIBIVS b). Quum in tutela vero legitima deferenda successio- nis ordinem curate obseruent leges: facile quisquis perspicere potest, nec prius ganerbios tutela onerari; sed præ iis hac in re propinquum, qui successionis commodo fruitur, præcedere. Quando vero ad illos tutela peruenit, nemo, quum omnes simul succedunt, in illius administratione alteri antecedit. Si solius castri terminis circumscripta est tutela: sine dubio seniori committenda videtur, quum illius sit alioquin, castrum loco alterorum administrare et, qui ex illo percipiuntur, fructus inter sodales dispertire c). In fraterna societate etiam haud antea sodalem tutela onerari; quam si alterius familia vsque ad pupillum extincta ideoque iste proximus heres existit, quilibet cognoscat.

§. XIII.

TANDEM in legitimorum tutorum numerum referunt IO. LEONHARD. A PVEHEL d) ac SAM. STRYKIVS e) *expectatiuarium*. Quum, vbi vnus adhuc solum viuit vasallus, cuius morte feudum aperitur, ille, qui a domino *expectatiuam* nactus est, proximus illius est heres: eundem, si eueniret, vt vltimus ille cliens minime adhuc pubes sit, tutorem legitimum esse iudicat STRYKIVS; nec,

a) Burgfrieden zu Butzbach, §. xv. in ill. IO. GEORG. ESTORIS *auerlesenen kleinen Schriften*, vol. III. part. x. p. 316.

b) von denen Ganerben, cap. III.

δ) confer LEIBIVM, loc. citato.

d) de tutelis electorum, cap. v. §. 9.

e) vsu moderno paudecrarum. rom. III. p. 474. et *disi. de paterna tutela principum*, cap. I. §. XXII, p. 22.

acc, vt ego quidem arbitrator, sine ratione. Eodem enim iure, quo simultanee inuestito tutela defertur, eam *expectatiuarius* confequitur et inter vtrumque id tantum interest, quod rarius accidit, vt ad hunc perueniat tutela. Ad quam quidem rem illustrandam haud exemplum adfert ille; luculenter tamen ei lucem accendere videtur controuersa tutela filiorum Alberti, electoris Marchici, Ioannis atque Ottonis. Disceptarunt de ea potissimum Henricus, Anhaltinus dux, et Albertus, sacrorum Magdeburgensium praesul, quumque postea lis transactione sopita est haecque, vt monumentis mandaretur, litteris consignata, quas IO. CHRIST. BECMANNVS *f*) ac maximam fere partem IO. FRIDERIC. PFEFFINGERVS *g*) ediderunt: illud scriptum nos luculenter docet, quemadmodum non solum IO. PETRVS DE LVDEWIG *h*); verum etiam BURCARD. GOTTH. STRVVIVS *i*) id interpretantur, imperatorem Fridericum secundum ex decreto omnium Germaniae ordinum expectatiuam et cum ea tutelam principum Marchicorum concessisse praesuli ideoque onus tutelae ob commodum successione, per expectatiuam illi procreatum, ei imposuisse. Faterur ibi claris verbis *k*) MECHTILDIS, vidua Alberti, Brandenburgorum ducis, cum liberis: *imperatorum tutelam omnium feodorum, que idem dominus eius et pater ab imperio tenuit, quam ex morte ipsius sibi dominus imperator vacare dicebat, que aneuolle vulgariter adpellantur, domino Alberto Magdeburgensi episcopo per sententiam principum imperii commississe, quumque postea se ad illud ius redimendum certam pecuniae summam praesuli soluturam esse promittit: ab illo haec sibi stipulatur: quum reuersus fuerit dominus imperator ad partes Teutoniae, ducet nos dominus archiepiscopus in expensis suis competentibus sub ducatu suo ad dominum imperatorem et reducet et faciet et efficiet apud ipsum, quod nobis in solidum porriget omnia feoda, que pater noster in imperio tenuit, eo videlicet iure pariter ac honore,*
quo

f) in der Historie des Fürstenthums Anhalt, tom. 1. part. 1111. cap. 1111. §. 3. p. 527.

g) in Viriario illustrato, tom. 11. p. 523.

h) de aetate legitima puberum et maiorum, cap. v. §. 5. p. 87.

i) iurisprud. beroica, part. v. p. 488.

k) in diplomate, apud BECMANNVM, loc. excizato.

quo principatus alii porriguntur. Sunt quidem, qui aliter verba harum litterarum intelligunt: IO. CHRIST. BECMANNVS l), imperatorem Alberto minime tutelam; sed solam defensionem concessisse putat; alii alia ratione vocem: *Angeselle* explicare videntur; quodsi vero quoque, quamuis, id me non perspicere, ingenue confitear, illud exemplum haud eo valeret, vt tutela expectatiuariorum clara indefieret; multo tamen maiori iure tutelam legitimam illis cum STRYKIO aliisque adsignamus; quam cum interprete RYKII AB REPOV tutelam hominum propriorum manumissorum, qui ea adhuc ætate viuunt, in qua tutore indigent, manumittentibus. Ille enim, postquam, vt iam memorauimus, legitimos in tres species diuisit; ad tertiam eos, qui ex iure domino directo attribuit, dicit m): *also bleibt auch der Herr seines handledigen Vormunde, welchen er aus seiner Dienstbarkeit frey und ledig gelassen hat.* Quodsi certo fundamento niteretur hæc tutela; necessario in extraneorum tutorum legitimorum censum veniret; sed res difficilis sane esset atque ardua, si querere iam nobis proponeremus leges, in quibus illa sit fundata. Quum Romanorum seruorum multo durior; quam Germanorum hominum propriorum esset econditio, penitus omne vinculum inter dominum ac manumissum hominem proprium cessat, quando nimirum plenam libertatem ille semel adeptus sit, vt IO. SCHILTERVS n), SAM. STRYKIVS o) ac IOAN. FRIDERICVS POLAC p) obseruant. Nulla existente differentia inter eiusmodi manumissum atque alium liberum hominem, nihil in iuribus Germanorum, siue scriptis; siue non scriptis, de illis sancitum inuenimus et, quum nec de eorum tutela leges quasdam tulerunt hancque multo minus dominis manumittentibus mandarunt: summæ

l) memorato loco. Refutat etiam eum more suo, id est, lepide quidem ac multo cum sale; asperioribus tamen verbis, IO. PETRVS DE LVDEWIG, de ætate legitima puerum ac maiorum, cap. v. §. 5 p. 88.

m) not. ad specul. Saxonie. libr. 1.

art. xxiii. p. 66.

n) prax. iuris Romani, exercit. xxxxi. §. 37.

o) vsu moderno pandectarum, tom. iiii. p. 1128.

p) Systemat. iurispud. antiquæ, libr. 1. cap. xvi. §. 5. p. 89.

summæ sane nobis sese offerunt rationes, inde colligendi, interpretem supra memorata ex Romanis legibus de legitima patronorum tutela petiisse. Eum in Romano iure maxime versatum fuisse ac maximam ex prouocatione ad illud cepisse voluptatem, nemo sane infitiabitur, qui semel illius commentarios euoluit. Incredibilis copia locorum huius iuris, quibus, et ad nugas, bene obseruante perillustri CAR. GVIL. GAERTNERO *q*), probandas, ceu gemmis sermonem distinxit, satis abundanter hæc testatur. Quodsi vero ita ex iure Romano id petiit, luculenter quilibet perspiciet, ex eo nos domino, dimittenti hominem proprium, dimissi tutelam haud adsignare posse. Multi quidem operam dederunt, vt tutelam patroni in Germania ab usitata consuetudine haud recessisse, monstrarent; omnes tamen, quod supra docui, illud ex domini directi tutela docere studuerunt; nec vllus, vt ego quidem scio, hunc interpretem hac in re sequutus est. Omnes docti paullo liberalioris ingenii nunquam comparant homines proprios cum Romanis seruis: et si, quoque id fieri posset, iniquum foret, si domino dimittenti tutelam, vt Romano manumissori, quisquam imponeret, quum Romanus commodum successione haberet idque sola tutelæ illius ratio esset; neutiquam vero dominus, qui hominem proprium manumisit. Intellego plenam manumissionem: eos enim, quibus non perfectam libertatem dominus largitus est, id quod sapius factum esse, TACITVS *r*) testis est, quibusue ille quoque successit, manumissorum adpellatione dignos haud iudico. Legas: IO. SCHILTERVM *s*).

§. XIII.

QVIA s hactenus recensui, tutorum legitimorum extraneorum species toti Germaniæ; vel minime plerisque eius populis sunt communes. Conuerto me nunc ad eos extraneos, quos singularia statuta tutores constituunt. Quum nullum fere in Germania existat oppidum, quod non propria statuta condiderit, nemo sane,

O 2

acci-

q) præfatione, quam editioni speculi Saxonici præmisit.

r) de moribus Germanorum, cap. xxv.

s) præf. iuris Romani, exerc. xxxxi. §. 5.

accidere posse, negabit, vt hoc; vel illo scito quisquam tutor declaretur; quoniam tamen mos, heredi tutelam committendi, non Romanis solum; verum etiam Germanicis legibus conformis existit, maxime raræ sunt illæ sanctiones, quæ singulare quid hæc in re iuberent; sed earum conditores plerumque contenti fuerunt, si, quæ Romanæ leges de legitimis tutoribus tradunt, de latino conuertent ideoque laborem susciperent, profecto superuacaneum. Nihilominus eius rei exempla non deficiunt. Inter Erfordientes legitimos tutores locum quoque tenent sponsores, in sacro pupillorum lauacro adhibiti. Clare id nos docent statuta huius ciuitatis *r*): *sollen sie alsdenn die nechsten Blutsfreunde; oder wo auch solche nicht vorhanden waren, der Kinder Taufpaten hierzuladen, sich der Kinder anzunehmen, vnd denn mit deren Vormundschaft sich beladen lassen.* Quum illa clare eos nominant et eodem modo eos, quo propinquos, ad tutelam vocant: nemo sane locum inter legitimos tutores iis assignare, dubitare potest; ad legitimos vero extraneos merito sunt referendi. Non sum ignarus necessitudinis, quam inter illos sponsores atque sacri fontis mysteriis initiatos excogitauit præful Romanus; neque tamen aliquem fore, spero, qui figmentum illud a matrimonio etiam ad alias res trahat et istos ab extraneorum tutorem numero arceat. Quemadmodum illis Erfordientes; ita aliarum quoque ciuitatum iura senatoribus illud onus imposuerunt, vt, deficientibus propinquis, tutelam pupillorum gerereat. In statutis Haderslebensibus *v*) hæc legimus: *Sterbet der Vater vnd die Mutter sitzet mit ihren Kindern, vnd verzehret die Güter: haben dann die Kinder keine Blutsverwandten, die ihre Güter vorstehen, oder in acht nehmen können, so sollen die Rathsherren die Güter in ihre Verwahrung nehmen.* Conspirat cum illis ius, cui paret ciuitas Flensburgensis *x*): *Steruet*

r) Mayntzische Instruction vor dero Stadt Rath zu Erfurt, ann. 1610 c. ciii. in denen Mayntzischen Ordnungen, p. 113.

v) Statut. Haderslebensia, quæ existant in perill. ERNEST. IOACH. DE

WESTPHALEN monument. inedit. tom. III. p. 1978.

x) Statut. ciuitat. Flensburgens. quæ idem summus vir laudari operis tom. III. n. seruit, p. 1902.

Seruet de Vader vnd verbrachte de Moder der Kinder Guth vnd hebben die Kinder keene nabe Frunde, de er Guth verwalten mögen, so nimt de Rath ir guth in Verwahrung, so lange bet de Kinder mundig werden; statuta verò Mindensia y), ex senatoribus duos deinceps eligendos esse, statuunt, quibus tutela demandetur, quemadmodum ostendit IO. PETRVS DE LVDEWIG z). Ad ea scita, quæ homines, alioquin haud vsitatos, ad tutelam vocant, referenda sunt statuta Kedingensia a), quum adfinibus iisue, die den Kindern mit Schwieger-schafft verwandt, tutelam imponunt. Quodsi notionem tutoris extranei latioribus terminis circumscribimus omnesue eos ad illos referimus, quibus cum pupillo nulla est communiõ sanguinis ideoque, qui ob eam successiõnem in pupillorum bona sperare haud possunt: tutoribus his Kedingensibus etiam numerum extraneorum tutorum augere possumus: tamen quum adfines vulgo quoque ad familiam referuntur idque sine dubio causa est, cur conditor illorum statutorum adfinibus tutelam imposuerit, consulto nos ab iis abstinemus.

§. XV.

QVVM omnes itaque species extraneorum tutorum, quos ius Romanum penitus ignorat et quorum tutela in patriis moribus atque institutis fundata est, absolui: merito illum ordinem sequi me oporteret, quem in priore sectione mihi præscripsi, et iam, quæ illi tutelæ cum aliis legitimis sint communiã: quæ illius propria, explorare; sed penitus operam perderem, si patria iura a peregrinis secernere: in ea, quæ illa de legitimis tutoribus speciatim faciunt, inquirere et, quæ ex his ad extraneos adplicari possint, sententiam ferre mihi proponerem. Quum antiquitus soli legitimi tutores cogniti essent apud Germanos: illos simpliciter ac sua vi considerarent et pauca existerent, quæ de tutelis sanxerunt: nulla, quæ ad solos legitimos tutores spectant, quum nullos alios; nisi illos, haberent: eo iam contentum me esse oportet, si in ea, quæ de

y) zit. III. arz. 45.

z) opusculis miscellis, tom. II. opusc.

III. §. 12. p. 1114.

a) statut. Kedingens. tit. x. §. 3. in RVFFENDORFII obseruat. iuris universi, tom. II. p. 149.

de extraneis iure Romano memoratu digna sunt, inquiram, et, num ea ad Germanicos quoque tutores trahi possint, examinem. Quae si intuemur: omnia valere in illis, facile pater. Quemadmodum Romani tutores sese excusare potuerunt; sic, quum legibus imperii omnibus legitimis id permittitur *b)*, non dubium est; quin extranei hac facultate fruuntur. Si se excusant et iustas excusandi rationes proponunt, non minus; quam Romani tutores retinent succedendi ius, quemadmodum expresse cautum est in legibus, provincialibus pariter ac municipalibus, Franconico *c)*, Palatino *d)*, Norimbergensi *e)*, Wormatiensi *f)* aliisque; neque tamen simili ratione iis licet, hereditati renuntiare, vt liberent sese a tutela. Expresse Francofurtenfes iubent *g)*: *wann die legitimi ihrer Erbgerechtigkeit, so ihnen künftig gebühren mögte, verzeyhen sich wollten, wie dann etwann geschehen, sollen sie doch damit sich beladen zu lassen, schuldig seyn*: cetera luculenter docet BENED. CARPZOVIVS *h)*. Quum; quia legitimi tutores, quibus communio est sanguinis cum pupillo, quive ob negligentiam iure Romano a tutela remouentur, infamia haud notantur: ex eo quoque nec extraneis legitimis illo iure eiusmodi turpitudinem inuri, monstrui: multominus ii extranei poena hac adficiuntur, quibus Germanica statuta tutelam hanc imponunt. Raro suspecti accusationem fieri, iam IO. MYNSINGERVS *i)*, IO. BRVNNEMANNVS *k)*, IO. SCHILTERVS *l)* ac GEORG. ADAM. STRVVIVS *m)* docent; multo rarius vero cum illa remotione infamia confociata est, vt bene VLRIC. HVBERVS *n)* obseruat. Quum tandem effectus capitis deminutionis hodie haud in

vfu

b) recess. imperii, ann. CIOIO LXXVII.
tit. XXXII.

c) des Herzogtums Franckens Landgerichtsordnung, tit. III. §. 10.

d) Churfürstl. Pfälzische Landesordnung, tit. II. num. 4.

e) reformar. der Stadt Nürnberg, qua publicata est ann. CIOIO LXXXIII.
tit. XXVIII. leg. 1.

f) libr. III. tit. VI. §. 7.

g) part. VII. tit. I. §. 7.

h) libr. III. resp. 61.

i) ad pr. I. de suspect. tutor. num. 3.

k) comment. ad dig. tit. de suspect. tutoribus, leg. 9.

l) prax. iuris Romani, exercit. XXXVII. §. 137.

m) synt. iuris civilis, exerc. XXXI. thes. 55.

n) pralect. ad dig. tit. de suspect. tutor. §. 1.

vsu sunt positi: conueniunt quoque in eo tutores extranei Germanici cum Romanis, quod munus eorum minime per illam aufertur. Inter utrosque id tantum interest, quod extranei Romani per hanc rem ab iis legitimis, qui sanguinis vinculo cum pupillo sunt coniuncti, discernuntur, quippe quorum tutela eiusmodi status mutatione finiebatur; ista differentia vero in Germanicis haud locum habet et hinc neque extraneos; neque propinquos a tutela remouet deminutio. Ceterum id iuuat adhuc addere, quum amplior potestas magistratibus Germanicis adsignata sit atque illi saepenumero praeterire possint legitimos tutores, ut obseruant CHRIST. THOMASIVS *o*) atque illustris vir, IO. RVDOLPH. ENGAVIVS *p*), illis facultatem quoque concessam esse, extraneos a tutela excludendi. Minime vero vlla ratione postulare possunt, ut tutela iis committatur, si quando in vrbe aliqua, ut Lubeca *q*), sancitum sit, ne is munus hoc administretur, qui ciuitatis iuribus haud fruatur; nec eiusmodi extraneus in numero ciuium illius vrbis existat: aut, si quando eam ob rem alibi satisfacere legitimi tutores coguntur, quemadmodum in Saxonia *r*) cautum et a IO. BALTH. L. B. DE WERNHER *s*) sententia illustratum est, eandem rem extraneos oportet obseruare. Quum adhuc res dubia est, num iure Romano mos, tutores ad partes muneris exsequendas iureiurando obstringendi, sit fundatus; nec certo affirmare possumus, illo iure ab extraneis id requiri. Vbi vero in Germania ceteri tutores tam religiose, se salutem pupillorum prospecturos esse, promittere debent *t*): exploratum est, de iis, si qui sunt, minime excipi illos tutores, qui cum pupillo nulla sanguinis communionem sunt coniuncti.

o) *comment. ad inst. libr. 1. tit. xxiii.*

p) *loco memorato.*

q) *conferas ius Lubecense, libr. 1.*

tit. vii. art. 2.

r) *resoluc. grauaminum, de ann.*

cicid cviii, tit. von Justizsachen, §. 7.

s) *obseruat. forens. tom. II. part. VII.*

obseru. c c x x x x x v i. p. 329.

t) *confer HENRIC. GIESEBER-*

TVM, pericul. statutor. secundo, tit. xx.

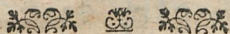
num. 100. seq.

EMENDANDA.

p. 36. l. 25. lege acquireret: p. 63. not. *f*) l. vit. alique; p. 68. l. 4. coniectura. l. 16. Quedlinburgum: p. 76. lin. 12. qui.

PRAENOBILISSIMO ET CONSULTISSIMO
D O M I N O
DOCTORANDO WALCHIO
S. D.
CHRISTIANVS GOTTLIEB BYDER D.

Non sine læticia et voluptatis sensu, quem ex lectione
Dissertationis TVAE auspicalis percepi, Praenobilissime
WALCHI, eandem TIBI remitto. In erudito enim hoc
libello, eam ingenii TVI excellentis vim et variæ legalis
doctrinæ ac insignis plane lectionis copiam, perspexi,
qualem in aliis TVIS speciminibus eruditis, cum plausu
doctissimorum virorum, iam ostendisti. Quam, *Consultis-*
sime Doctorande, felicitatem, post cælestem gratiam, pru-
dentissimæ educationi et institutioni cum clarissimi in
Republica literata nominis Viris FRATRIBVS TVIS
debes summe venerabili Viro PARENTI VESTRO,
Theologo de sanctiore coetu, Academia nostra, et Orbe,
qua

qua literis cultior est, immortaliter merito. Excitarunt quoque Te singularibus animi dotibus ornatum, AVORVM et AVVNCVLI imagines, in memoriae et aeternitatis templo, merito positae. Ad Exemplum eruditissimorum FRATRVM TVORVM, quorum nomen non in Germania solum, sed inter vicinas gentes celebre est, rationes studiorum Tuorum ac eruditae diligentiae feliciter composuisti, atque ex limpidis Legum, consuetudinum, et praestantissimorum interpretum, qui cum soliditate elegantias iunxerunt, fontibus et libris, quam proponis, inauguralem Tuam Dissertationem, concinnasti. In cuius defensione, et modesta ac erudita collatione sententiarum, quam ex more institutoque Academicarum proxime institues, nomine quidem Praeses, re ipsa testis ac collaudator egregiae Tuae doctrinae, Praenobilissime WALCHI, adero, ex aliis enim eruditis conflictibus cognoui, quam promte, docte et facunde assertiones tuas propugnaueris. Immortali potius DEO ingeniorum ad praecleara natorum auctori,

auctori, pia mente supplicabo, velit laboribus TVIS, suo
 semper numine propitius adesse, vt, cui ad exemplum
 summorum quorundam Iuriconsultorum, in iuuenili
 ætate obex imias virtutes et eruditionem ex merito decreti
 sunt honores Doctorales, hanc spartam egregie ornes, et
 quod istis accessit decus ex prouidentia DEI et summo-
 rum Patronorum benigna manu, accipias. Ad postremum,
 summe Venerabili et magnifico PARENTI TVO, rarum
 illud fortunæ, vel potius diuinæ benignitatis munus, TRI-
 GAM nempe laudatissimorum Filiorum, ex animo gratu-
 lor, vtque hæc felicitas stabilis sit et perpetua ad seros
 vsque annos, pie voueo. Scribeb. Ienæ d. x. Augusti

A. S. R. MDCCCLIII.

153651

VD 18

ULB Halle

005 304 504

3

R

VD17

DISSER
T V
E X T R
L

CHRIST.

IVRIS PVBLICI AC FE
SAXON. DVCVM A
ORDINI
PATRONO A

IVRIVM I

D: XX
PVBLICAE ERVD

CAROLVS
SOCIETAT

IENA

LIS 9

A
R V M

DERO

. O. SERENISS.
IOR. ADSESS.

ENDO

TATE

VBMITTIT

ALCHIVS

NIS.

